

des⁷⁷. En el pròleg del volum que en recull les actes, Joan Fuster, amb la clarividència que el caracteritza, situava perfectament el problema en aquests termes: "Els mitjans orals de comunicació, i particularment els àudio-visuals, a tot arreu, avui, tenen més poder -parle de 'poder lingüístic'- que les acadèmies i universitats. Les llengües supervivents, si més no, al món occidental, intenten aguantar-se en els mitjans de comunicació orals, més que no en els escrits⁷⁸".

Una primera i important aplicació a València d'aquesta voluntat de trobar un model de llengua per als mitjans àudio-visuals adequat a la complexitat del medi i de la situació sociolingüística, fou l'elaboració del llibre d'estil dels canals de ràdio i TV de la RTVV sota la direcció de Toni Mollà⁷⁹. De l'exemplaritat del procés i del resultat en donà fe la general acceptació del llibre d'estil tant per part dels professionals, com pel Consell d'Administració de la RTVV com en general del públic dels nous canals en valencià de ràdio i TV.

Per això, la sorprenent decisió del director general de la RTVV, Amadeu Fabregat, de suprimir del llibre d'estil un total de 543 paraules per massa "catalanistes", presa a l'estiu del 1990, causà gran escàndol i indignació. La decisió merescué una àmplia condemna

⁷⁷Vegi's les actes de les Jornades al volum editat anys més tard a cura d' Antoni Ferrando (ed.), La llengua als mitjans de comunicació, cit.

⁷⁸Joan Fuster, "A tall de pròleg: una qüestió d'urgències", dins Ferrando (ed.), ob. cit., p. 12.

⁷⁹V. Toni Mollà i alt., El(s) model(s) lingüístic(s) de la RTVV, València, 1989 (policopiat).

dels sectors més sensibles i/o afectats. Basti recordar aquí algunes de les reaccions més significatives.

A final d'agost del 1990, un informe tècnic de la Unitat d'Assessorament Lingüístic de RTVV, elaborat a proposta de l'assemblea de treballadors de l'Ens, rebutjava de ple les mesures de la direcció general. Entre moltes altres coses, argumentava que "el gran mitjà de comunicació que aspira a ser la RTVV no pot apartar-se unilateralment de les solucions lingüístiques generals considerades com a normatives (les Normes de 1932), ni del model formal de llengua que és d'ús comú de les institucions públiques valencianes i en tots els cicles d'ensenyament, des de les escoles a la Universitat"⁷⁰.

A primers d'octubre de 1990, la Secció Filològica de l'IEC, presidida per Antoni M. Badia i Margarit, feia pública una declaració en defensa de la unitat del català "des de Salses a Guardamar i des de Fraga a Maó i l'Alguer", tot advertint als responsables del català en els mitjans i a l'educació que no hi ha més que una gramàtica i un diccionari, i que per tant "no és lícit ni d'expurgar-los ni de mutilar-los"⁷¹. Afegia que les tendències particularistes i els afanyes de ~~significació~~ són dos perills importants que no fan més que

⁷⁰Vegi's El Temps, 17-9-1990. L'informe tècnic entenia que la proposta restrictiva de la direcció general de la RTVV no tenia cap consistència per tot un conjunt de raons: faltes d'ortografia i incorreccions gramaticals; tergiversació de les fonts lèxiques; incoherències i contradiccions de metodologia; confusió de nivells i de registres lingüístics; incoherències sintàctiques; barbarismes lèxics; supressió de terminologia viva en la parla actual; reducció dinonímica i alteració dels camps semàntics; i desvirtuació semàntica de llenguatges especialitzats.

⁷¹Vegi's declaracions a la premsa del 10-10-1990.

accelerar el procés de substitució del català. La declaració feia referència explícita a les ordres de la direcció general de la RTVV, considerades com un "atemptat contra la unitat de la llengua" i com "un abús d'autoritat", però remarcava també que això "no ha fet més que seguir tendències d'actuació sovint anàrquiques sorgides prèviament al Principat".

Aquesta darrera al·lusió pretenia connectar la problemàtica sorgida a València arran de la decisió de la direcció de la RTVV amb la sorgida específicament a Catalunya relativa al model del català "light" contra el model defensat per l'IEC. D'altra banda, en aquells moments el Govern de la Generalitat de Catalunya acabava d'aprovar un projecte de llei per ser debatut posteriorment al Parlament, atribuint autoritat lingüística a l'IEC sobre l'ús lingüístic de les institucions públiques ubicades a Catalunya (i, doncs, sobre la CCRTV). Quedava per veure fins a quin punt l'IEC seria capaç d'exercir amb autoritat moral una funció orientadora, tan necessària com necessitada d'esforç innovador, en la via d'assoliment d'un estàndard oral per als mitjans, àmpliament consensuat amb els sectors més directament afectats o implicats".

"Després d'aquella declaració, qualificats representants de les posicions "light", manifestaren de nou la seva inquietud envers l'atribució de més poder "repressor" a l'IEC, la normativa del qual consideraven depassada i conservadora. Vegi's en aquest sentit l'article "En defensa pròpia" (El País, Quadern, 8-11-1990), signat per Xavier Pericay, Carles Camps, Oriol Camps, Ricard Fité, Josep Maria Fulquet, Xavier Lloveras, Manel Pla i Ferran Toutain.

V. PROPOSTES D'ACTUACIO AMB VISTA A LA CONSTRUCCIO D'UN ESPAI
CATALA DE COMUNICACIO

1. LES POLITIQUES DE COMUNICACIO A PROMOURE

menys independent dels dictats de l'exterior, i generador d'un àmbit de referències capaç de produir els nous processos d'identificació que el grup necessita en les etapes successives de vida en comú.

Els nacionalismes són i han estat les ideologies segregades per aquestes aspiracions utòpiques o, després, pels ordenaments socioestatals quan s'ha aconseguit la forma de l'Estat nacional. Per això, de nacionalismes n'hi ha de moltes menes, segons el moment, segons el lloc. Però, una primera i fonamental divisió és la que deriva del fet històric concret de disposar o no d'un Estat: en el primer cas, els nacionalismes es tornen conservadors i agressius; en el segon, són crítics i defensius.

Quan el nacionalisme ha aconseguit la realització del seu primer horitzó utòpic, l'obtenció de l'Estat, la ideologia nacionalista tendeix a conservar a ultrança aquest ordre. Si el grup nacional amb Estat és (comparativament) gran i poderós, la seva nova utopia sol ser expansionista i la corresponent ideologia, ocultadora dels interessos expansionistes específicament nacionals. Si el grup nacional amb Estat és feble, llavors la utopia sol referir-se a les expectatives de resistència contra la lògica de la dominació dels nacionalismes més poderosos, i la seva ideologia tendeix a ser més crítica, sense deixar de ser conservadora.

Tot ordre polític, hi insistim, expressa alguna referència utòpica. La qual genera d'una banda un projecte històric per a la col·lectivitat i, de l'altra, una visió ideològica de la realitat. En conseqüència, un projecte de transformació de la societat -d'una

societat delimitada i organitzada políticament per un Estat- implica forçosament una "altra" referència utòpica i una "altra" visió ideològica de la realitat. El canvi d'horitzó necessita partir de la crítica del projecte històric existent.

La irrupció dels "mass media"

¿Quin és i ha estat el paper del sistema de comunicació social en la configuració d'aquests moviments, ideologies i utopies? És evidentment una pregunta massa vasta per ser contestada aquí. Serà suficient de moment de recordar que la Modernitat no s'explicaria sense la irrupció successiva de fenòmens tan decisius com la impremta, les telecomunicacions, el periodisme, les lluites per la llibertats d'expressió i d'opinió, la lliure circulació de la informació damunt les fronteres, la cultura de masses i altres fets similars.

El sistema de la comunicació de masses que emergeix a finals del segle XIX i que culmina a meitats del XX, pot considerar-se una de les expressions més diàfanes de les contradiccions de la Modernitat i segurament del mateix final de la Modernitat. La comunicació de masses, en efecte, tal com evoluciona a finals d'aquest segle, comença a interpretar-se com una de les causes i alhora conseqüències més decisiva de la profunda crisi cultural

que afecta les societats postindustrials¹. I que afecta igualment la forma dominant d'ordenació política de l'espai i de la societat, que és l'Estat nacional. I que s'expressa també en la crisi generalitzada dels valors i de les utopies, almenys tal com s'havien viscut en el quadre dels ideals universalistes llegats per la Il·lustració. ¿Afecta igualment als moviments i processos de construcció o de reconstrucció d'identitats diferencials, culturals, ètniques o nacionals?

En aquesta etapa d'evident transició cap a la Postmodernitat, resulta imprescindible de resituar el paper dels "mass-media" i de l'activitat comunicativa "mediàtica" en relació al conjunt dels sistemes social, cultural i polític; aquí, però, la qüestió ens interessa especialment pel que fa a la formació o reformulació del sentiment de pertinença i dels mecanismes d'identificació col·lectiva. En destacarem alguns elements que poden orientar una certa reflexió i obrir pistes de debat i de recerca en aquest sentit.

En bona part, la crisi cultural actual pot explicar-se com una crisi derivada de la universalització (intensiva i extensiva) de la comunicació "mediàtica" o "de masses". Cosa que es pot entendre,

¹L'atenció a la crisi estructural de la Modernitat és avui un tema recurrent en tota la teoria social. Les aproximacions a aquesta problemàtica deriven singularment de la sociologia, de la teoria política, de l'antropologia cultural i de la filosofia. Els posicionaments sobre les alternatives a la crisi i sobre la interpretació de la Postmodernitat centren avui gran part del debat cultural almenys a l'Occident. En aquest debat, se sol prestar cada cop més atenció al paper crucial de la comunicació i la cultura de masses en l'aprofundiment de la crisi i en la seva incidència en la configuració d'una nova civilització de caràcter "massmediàtic".

a la inversa, com una certa irrupció de les "masses" en l'ecosistema comunicatiu. La presència cada cop més persistent dels mitjans de comunicació i de la cultura de masses en tots els teixits socials sembla originar o accentuar fenòmens relativament nous en la societat i la cultura. Algunes de les tendències i actituds que poden marcar en aquest sentit el canvi de segle i de civilització, sovint analitzades entre els representants de l'anomenat "pensament débil", podrien esquematitzar-se així:

- * Una nova mirada sobre la Història: la "deconstrucció" de la Història en "històries"; la visió de la Història com a conjunt d'"episodis", sense progressió; el qüestionament radical de l'evolució humana en un sentit lineal; la fragmentació del Temps abstracte en "temps" concrets.

- * Una progressiva desintegració de la cultura burgesa i de les seves pretensions d'universalitat i, per tant, de les bases de la Modernitat; desaparició d'ideals de vida i d'objectius de l'acció; introducció d'una nova ètica a partir de l'"estètica del present" que sembla la derivada dels "mass media".

- * Una relativització de la concepció absolutitzadora del fet nacional; la "regionalització" progressiva de tot àmbit de pertinença i la superposició d'àmbits; tendència al sentiment d'allò "local", de la vinculació al "barri", com a àmbit primer de referència autònom i "espacialitzat".

- * Una creixent banalització dels continguts/referents de la comunicació i la cultura; preferència per la representació espectacular de la vida quotidiana; predomini de la dimensió

"ritual" o "mítica" de les activitats comunicatives; cert retorn a l'oralitat com a medi "natural" de la circulació comunicativa i del "contacte" entre grups i cultures².

Aquest quadre de tendències i d'actituds que molts observadors de la realitat social han començat a detectar no deixa de plantejar greus interrogants, entre molts altres, en el camp dels conflictes d'arrel nacional. No es poden ignorar els perills que aquest canvi general de sensibilitats i valors comporta per a la supervivència d'una col·lectivitat nacional, sobretot si és feble i si no ha aconseguit disposar d'Estat propi "durant" la Modernitat.

Els perills vénen d'aquesta constatació: el món de la comunicació de masses, i el procés general d'immersió en l'activitat comunicacional mediàtica, tendeix a fer acceptar les estructures socioculturals i geopolítiques "tal com són", tal com es troben fetes. S'obvia el qüestionament de la seva "innocència", s'ignora la seva dimensió històrica, s'inhibeix de tot projecte de canvi. L'estètica del present crea una "ètica del moment viscut", sense projecte de futur, que s'esgota en si mateixa. Si aquesta regressió d'expectatives de futur es confirma i s'aferma en les nostres

²Una mostra significativa d'aquesta visió podrien ser les agudes i càustiques consideracions que feia Hans M. Enzesberger sobre la televisió. Escrivia Enzesberger: "Sí, el televisor és un aparell budista" i l'espectador ja és "immune a qualsevol il·lusió de programa"; el telespectador "s'adona perfectament que no es troba davant d'un mitjà de comunicació, sinó davant d'un mitjà que nega qualsevol mitjà de comunicació"; la televisió "està en posició d'alliberar-nos efectivament del llast de la llengua i d% liquidar tot això que en un passat era definit com a programa, significat, contingut" ("Il Medium Zero", L'Espresso, traducció a El Temps, 26-2-90).

societats, ¿com es pot plantejar un projecte de reconstrucció nacional? ¿Com es poden mantenir les identitats culturals històriques? ¿Com es pot aspirar a unes cotes raonables de recuperació i normalització lingüístiques?

Una possible via de sortida a la crisi general en el qüestionament del fet nacional hauria de partir de la reconsideració de les antigues "seguretats" i afrontar la necessitat d'una nova concepció dels fets nacionalitaris en una situació de transició cap a la Postmodernitat. En aquest camí, semblaria convenient d'emprendre d'entrada tres grans línies de reflexió, a saber: la relativització dels fets nacionals (no hi ha "paradisos perduts", ni "essències" immutables, ni veritats absolutes, ni pertinences úniques, etc.); la seva "relocalització" o "regionalització" en el mapa concret de les relacions de dominació existents (fer revalorar les comunitats territorials, les llengües com a bases objectives de la diferència, l'establiment de regles de relació entre comunitats, etc.); i la comprensió de la identitat nacional com a "identitat mitjana" (com a àmbit de referències "mitjà, però insubstituïble" per als processos d'identificació/projecció dels grups socials de base i dels mateixos individus/ciutadans).

Identitats i camps de força a Europa

La necessitat de repensar els fets nacionals a la vista de les profundes transformacions estructurals i culturals del món de fi de segle no vol dir deixar de reconèixer que encara, almenys a

Europa, els fets nacionals representen una de les primeres forces en la discussió del futur del continent.

Es sabut que a Europa la forma d'Estat nacional ha estat el mode dominant de fidelitats i d'identificació col·lectives d'ençà almenys del segle XIX fins avui³. Per la mateixa raó, les nacions sense Estat propi no han pogut desenvolupar un àmbit "modern" -és a dir, adequat a les exigències de complexificació, de racionalització i de diferenciació creixent- que generés de retop iniciatives d'innovació en la cultura nacional pròpia i de renovació dels processos d'identificació col·lectiva.

Els últims anys hem comprovat a Europa com són els sentiments i moviments nacionals els mecanismes més poderosos d'identificació i mobilització col·lectiva. La transcendental etapa viscuda a finals dels anys vuitanta i primers dels noranta (final de la "guerra freda" i de la divisió d'Europa, l'esclat de l'Est i de l'imperi rus, la reunificació d'Alemanya, el procés d'integració de la CE, etc.) ha tornat a posar a primer pla el fet nacionalitari. Efectivament, no sols el fet nacional tornava a ser una variable insubstituïble en la recomposició d'Europa, sinó que ja no era pensable una nova Europa democràtica -o sia, basada en el respecte,

³Vegi's especialment: E. Gellner, *Nations and Nationalism*, Oxford, Blackwell, 1983; B. Anderson, *Imagined Communities*, Londres, Verso, 1983; J. F. Mira, *Crítica de la nació pura*, València, Tres i Quatre, 1984; J. Breully, *Nationalism and the State*, Chicago/Manchester, University Press, 1985; A. Giddens, *The Nation-State and Violence*, Berkeley/Los Angeles, University of California Press, 1987.

el diàleg i la cooperació- sense l'assumpció constitucionalitzada de les diferències nacionals.

La referència a les identitats nacionals històriques resultava doncs totalment pertinent per a la discussió de la nova Europa, i per tant, d'alguna manera la mateixa marxa de la història concreta del vell continent plantejava una nova pregunta sobre els orígens, històrics i estructurals-constitutius, de les diferents pretensions d'identitat diferenciada. Si "la cultura postmoderna tendia a considerar la qüestió ja mig obsoleta, la "política real" europea la resituava en el centre de la negociació.

En altres termes, els transcendents fets polítics esdevinguts sobretot a Europa entorn dels 90 tornen a situar en el centre de la història particular d'aquesta etapa la qüestió nacional, almenys a tres nivells diferents: en les aspiracions de nacions oprimides, de l'Est i de l'Oest, a esdevenir "pobles amb història", és a dir, amb fronteres estatals reconegudes en el nou mapamundi; en les diverses formes de confrontació/negociació entre els Estats nacionals per situar-se millor en el mapa futur; i en la discussió de models d'articulació supranacional per avançar cap a la unió política europea.

L'evidència d'aquesta dinàmica política no ha de fer oblidar un punt de partida plenament compartit entre uns i altres: la consciència (la ideologia) que totes les nacions europees amb pretensions de ser-ho (ideologia nacionalista), tan si han disposat d'Estat com no, són el resultat històric (identitat nacional) de pobles antics diferenciats. I més encara: la convicció que els

Únics grans arguments per defensar això són els territoris ocupats "des de sempre" pels avantpassats i alhora les llengües que sempre han parlat. Com diu Joan F. Mira, "tots els nacionalismes europeus (ideologies, moviments socials o actuacions polítiques cap al poder o des del poder) han posat la llengua en lloc primer i eminent d'aquesta combinació de trets d'identitat i distinció"⁴.

En aquesta important conjuntura històrica, la pregunta sobre la identitat nacional continua'sent totalment pertinent almenys a Europa. I la resposta no solament és i ha de ser política, en el sentit de negociar i constitucionalitzar un nou ordre basat en el reconeixement de les nacions històriques, sinó també ètica, en el sentit "modern" d'horitzó utòpic i en el sentit "postmodern" de comunitat de vida.

Ara bé, la dinàmica política que sacseja Europa no respon a abstractes principis ètics ni a preocupacions humanitàries. En tot el remodelatge geopolític hi intervenen poderoses forces de diversa procedència (geogràfica i estructural) que es mouen per una implacable lògica de la dominació. Com és sabut, les grans forces històriques que pugnen per orientar i controlar la confecció del nou mapa són dues: d'una banda l'acció dels grans Estats europeus (amb els respectius nacionalismes tendencialment expansionistes) i, de l'altra, la intervenció de les grans empreses transnacionals (fent pressió constant vers l'homogeneïtzació dels mercats i dels

⁴J. F. Mira, *Cultures, llengües, nacions*, Barcelona, La Magrana, 1989, p.166s.

consumidors). Aquestes dues forces en presència poden tenir projectes força diferents, o almenys no idèntics, sobre la transformació del mapa polític d'Europa. Ara bé, en ambdós casos, les perspectives són sempre molt desfavorables a la causa de les comunitats cultural-nacionals febles, amb més raó encara si no disposen d'Estat.

L'equació aquí és fàcil: avui resulta impossible l'afirmació de la diferència i de la identitat sense disposar d'una àmplia capacitat de control de l'espai de comunicació propi o sense una presència important en els "mass media" i en la cultura de masses.

L'articulació d'espais de comunicació

Per bé que el concepte d'"espai de comunicació" resulti ambigu i poc delimitat entre els estudiosos de les ciències de la comunicació, aquesta denominació sembla almenys fructífera a l'hora de diagnosticar la dinàmica present de la comunicació i de la cultura de masses. Serveix per designar complexivament una sèrie de dimensions o variables dels fenòmens de comunicació social, dimensions que comprenen no solament el caràcter territorial, ni sols el polític, ni el cultural o lingüístic, sinó tots alhora⁵.

⁵Aquesta sèrie d'observacions sobre el concepte d'"espai de comunicació" han estat ja formulades a: Josep Gifreu, "España, un espacio de comunicación en crisis", Telos, n. 23, Madrid, pp.10-12, 1990.

En aquest sentit, podem entendre que marcar una realitat sociopolítica com a "espai de comunicació" comporta pel cap baix unes quantes implicacions, com les següents:

- * Adoptar un punt de vista preferent per part de l'observador (científic o altre), que és el geopolític; de manera que l'observador queda automàticament interpellat per la realitat examinada, queda "situat" almenys implícitament en un territori cartografiat.

- * Reconèixer l'existència d'alguns circuits de comunicació específics o propis de i entre els actors socials compresos en aquell territori cartografiat.

- * Reconèixer l'existència d'uns instruments bàsics de producció del discurs, generats per un patrimoni cultural propi, amb un element nuclear, particular i objectiu, que és la llengua (natural).

- * Reconèixer uns instruments de control de l'espai dels circuits propis, equivalents a una certa capacitat política d'iniciativa i de discriminació, amb institucions polítiques pròpies (o voluntat de tenir-les).

Aquesta manera d'entendre el concepte d'espai de comunicació pot ajudar a reduir la gran complexitat del sistema actual dels "mass media" i de la corresponent cultura de masses, així com pot oferir unes bases per a una proposta raonada i raonable d'espais de comunicació a Europa. Si el punt de vista preferent és el geopolític, tal com hem indicat abans, haurem d'admetre que la història de l'Europa de la Modernitat ens ofereix dos referents, dominants i irreductibles, que són els d'Estat i de Nació; això

comporta una certa ambigüitat en la delimitació dels tipus d'espais de comunicació que poden identificar-se a l'Europa actual, segons que sigui un o altre el referent dominant. Per a la reflexió i la discussió, proposem en aquest punt el següent esquema de tipologia:

Esquema de tipologia dels espais de comunicació a Europa

Tipus d'espai	Referent dominant
Local	Nació/Estat
Regional	Nació/Estat
Nacional	Nació
Estatal	Estat
Comunitari (CE)	Estat
Europeu	Estat/Nació
Transnacional	Nació
Internacional	Estat

Aquesta tipologia pot presentar problemes, lògicament, a vegades terminològics (segons tradicions, segons països, etc.), a vegades de fons (segons siguin les teories de la nació, de l'Estat o de l'Estat nacional). Ara bé, en cap cas es pot obviar algun dels dos (o ambdós alhora) referents dominants, i aquest punt hauria de ser decisiu per a la formulació tant d'estratègies generals per a

2) Relacions de territori: són les relacions més ben delimitades almenys en l'etapa dels Estats nacionals, en què al final tot es "territorialitza"; totes les relacions impliquen unes fronteres territorials, representables en un mapa geopolític; però la presència dels "mass media", entre altres raons, posa en qüestió les velles fronteres.

3) Relacions de rituals: les diferents institucionalitzacions de cada espai mantenen contactes i intercanvis cada dia més regulars, avui mediatitzades sobretot a través de les xarxes i mitjans de comunicació.

4) Relacions de referents: els referents propis de cada espai són observats, coneguts, reconeguts (com a "personalitats", "institucions", "llocs", etc., específics), o ignorats, segons siguin les seves relacions en aquest punt amb els altres.

Finalment, hauríem d'afegir al conjunt de components i de relacions que configuren avui els espais de comunicació a Europa, uns certs mecanismes de regulació que se situen per damunt de cada un de particular. Són mecanismes generats per la mateixa experiència històrica de contacte, de negociació i de confrontació entre els diferents espais, i que es plantegen cada cop més com el principal camp de batalla entre espais per la supervivència, per la recuperació o per l'hegemonia. Els mecanismes de regulació han

estat generalment fins ara mecanismes de dominació d'uns espais sobre els altres.

1.2. Els objectius globals

El procés de construcció d'un espai català de comunicació suscita forçosament tota una sèrie d'interrogants sobre la delimitació del concepte, l'abast geopolític del projecte i els objectius generals a assolir.

D'entrada, convé recordar que ens situem en el marc i les limitacions d'un informe sobre la viabilitat d'aquest projecte, i com tot informe, parteix d'algunes hipòtesis de treball que es consideren centrals.

La nostra posició en aquest punt, com acabem d'explorar i d'analitzar en l'apartat anterior, és ben patent: estem en una etapa d'una profunda crisi cultural i d'un transcendental remodelatge geopolític a tot Europa en la qual un dels principals mecanismes d'autoregulació o de dominació de les noves relacions serà el fet de disposar o no d'un espai de comunicació nacional consolidat; el paper i el destí de la llengua, de la cultura i de la nació catalanes en aquest nou escenari europeu de principis del segle XXI dependran en gran part de la capacitat de construir un espai de comunicació propi, suficientment fort i coherent per poder ser reconegut amb igualtat de condicions per les diverses instàncies de negociació i d'autoregulació.

Aquest és, doncs, el gran objectiu global. De tota manera, la construcció de l'espai català de comunicació pot ser vist des del punt de vista de la construcció "interior", de com assolir una progressiva presència i coherència dels components fonamentals amb què hem definit (operativament) la identitat, o des de l'òptica de la construcció "exterior", de com delimitar i establir unes determinades relacions amb els altres espais.

El marc "interior"

Des del punt de vista "interior", un espai català de comunicació ha d'aspirar a normalitzar els instruments definidors de la seva identitat, que són, com hem argumentat més amunt: la llengua pròpia (la llengua catalana, sota la denominació que sigui, però reconeguda universalment com a "catalana"), el territori històric (els territoris corresponents al domini lingüístic del català), els rituals propis de les diverses col·lectivitats del domini lingüístic (les institucions culturals, socials, polítiques, etc.) i els referents específics del reconeixement d'un univers simbòlic propi, diferent de la resta, integrat sobretot per la llengua, els territoris i les mateixes pràctiques rituals).

Si tenim més en compte la realitat concreta (política, cultural, social, econòmica, lingüística, etc.) de la dinàmica de l'àrea del català durant els últims temps, podríem precisar alguns dels principis més significatius que haurien d'inspirar la construcció "interior" d'aquest espai, a saber:

* Es proposa com a espai fonamentalment de cooperació en un projecte històric comú, projecte que ha de partir de i ha d'impulsar la suma d'esforços, de recursos i de responsabilitats provinents de totes les comunitats de l'àrea; tothom necessita tothom, i més si tenim en compte la fragmentació i el reduït pes demogràfic total, per fer valer els propis drets a la nova Europa i al món en general.

* En conseqüència, un espai català de comunicació no pot entendre's de cap manera, almenys en la conjuntura actual, com un espai de confrontació partidista; ben al contrari, es tracta d'un espai a construir avui, quan encara hi ha temps, per poder aconseguir algun dia un espai públic específicament català per a la confrontació política. Els mitjans de comunicació tenen aquí un paper primordial.

* D'altra banda, és un espai de respecte a la diferència interna, prefigurant el model d'articulació que també hem de propiciar per a la nova Europa. Es a dir, ple respecte a les diverses tradicions, als diferents ritmes i modalitats varies de cada regió de l'àrea en la seva incorporació al procés de constitució de l'espai català de comunicació.

* Per tant, vol ser un espai de superació de tensions, de recels i de greuges, sovint molt particulars i fins i tot "provincians", entre regions, o comarques o ciutats. Algunes de les possible rivalitats hagudes (entre València i Barcelona, per exemple, però també entre Alacant i València o entre Menorca i Mallorca, etc.) van devenint caduques i sense sentit.

* També s'ha de considerar com un espai d'encontre i d'integració entre "vells" i "nous" ciutadans dels països catalans, per tal de poder oferir als immigrants de tota procedència -i als seus fills, especialment- un espai simbòlic de referència, capaç de generar els processos d'identificació personal i col·lectiva que uns i altres necessiten per sentir-se participar en un projecte comú.

* En coherència amb tot l'anterior, la proposta general de construcció d'un espai català de comunicació no planteja d'entrada cap objectiu directe ni cap model d'unió política; i no pas perquè això no es consideri rellevant, ni possible, ni desitjable, sinó només per raó de mètode: aquesta proposta no és un programa polític.

* En definitiva, doncs, aquesta proposta se situa en l'àmbit de la "prepolítica". No pot ni vol proposar una via política a la construcció d'uns Països Catalans, per exemple, federats i sobirans (cosa ben legítima, d'altra banda, dintre el programa d'algun partit). Proposa en canvi una via política a la reconstrucció de la llengua i la cultura catalanes en el quadre d'unes condicions noves i difícils per a la seva supervivència futura.

El marc "exterior"

Des del punt de vista "exterior", l'objectiu global és la configuració i l'establiment d'un seguit de relacions amb altres espais de comunicació, d'acord amb el caràcter i el grau d'afecta-

ció (dependència, llunyania, "simpatia", indiferència, et#.) que mantinguin amb l'espai català.

Evidentment, el marc general pròxim que més pot afectar als anys noranta la ubicació geopolítica i la dinàmica sociocultural de l'espai català és Europa: Europa en general, amb el seguit de canvis i de correlacions de força previsibles després de la reintegració de l'Est, de la unificació alemanya i de l'explosió de l'imperi rus; i l'Europa' de la CE, en particular, amb la constitució del mercat interior a partir del 1993. El marc exterior més immediat serà encara per molt temps el marc dels Estats en què es troben fragmentats els territoris del domini lingüístic català, singularment l'Estat espanyol i el francès. En aquests diferents marcs d'acció, ¿com es preveu que pot evolucionar durant els 90 la dinàmica general relativa sobretot al camp de la comunicació?

Pel que fa a Europa, i limitant les consideracions a l'àmbit de la CE, cal preveure un llarg període d'indefinició política, mentre per contra s'aniran posant les bases d'una integració econòmica, que forçaran més o menys directament la constitució d'un espai europeu de la comunicació i la cultura (de masses, almenys). Els imperatius econòmics, de tota manera, poden veure's frenats o limitats per la reacció política, de signe "nacionalista", dels grans Estats europeus, esperonats a preservar o a expandir el propi espai cultural i de comunicació.

En efecte, repassant les polítiques europees en matèria de comunicació dels darrers anys, podem observar com s'han anat adoptant polítiques proteccionistes per als àmbits tradicionals

dels Estats nacionals, aprofitant tots aquells marges que les pressions del mercat transnacional o la mateixa CE deixaven més o menys lliures. Aquestes mesures, similars a algunes que la mateixa CE adoptava a escala comunitària per "defensar-se" de les pressions expansionistes dels productes i serveis procedents d'altres espais de comunicació, i especialment el nord-americà i el japonès, havien de topar amb l'altra gran força present en el camp de batalla: els interessos de les grans empreses multimèdia transnacionals.

Aquests dos camps de força hegemònics a l'escenari europeu, el de la política dels grans Estats i el de l'economia de les multinacionals, tenien interessos no coincidents en la concepció i aplicació, per exemple, de principis tan universals ja com els de la llibertat d'informació o de la lliure circulació de la informació damunt les fronteres; en cas i altre, no coincideixen forçosament els projectes respectius de transformació de les societats europees i del mateix mapa d'Europa⁶.

Més enllà de la retòrica europeïsta de molts alts funcionaris o polítics de la CE, en realitat es podia constatar a primers dels 90 una manca de projecte polític sobre l'organització del futur "espai europeu de la comunicació", probablement perquè tampoc no hi havia un projecte polític clar sobre el procés i el model d'unificació europea. Una dificultat decisiva en aquest sentit

⁶Aquesta línia d'argumentació segueix la desenvolupada més àmpliament a: Josep Gifreu, "Un model comunicacional: la diversitat compartida", dins Diversos autors, *La política cultural europea: una proposta des de Catalunya*, Barcelona, Fundació Jaume Bofill, 1990, pp.107-126.

derivava evidentment de la voluntat política dels grans Estats nacionals d'assegurar per damunt de tot les cotes d'influència del seu espai convencional de comunicació i cultura. Cosa que havia de col·lidir frontalment contra els interessos estructurals de les grans transnacionals, que han d'aspirar a una llibertat de circulació i de penetració màxima.

Per tant, les dues lògiques presents en la transformació d'Europa assenyalades pugnaven en sentit contrari. La primera feia preveure un reforçament dels nacionalismes convencionals i una escassa pressió cap a la consolidació de marcs d'acció i de comunicació paneuropeus. La segona, secundada en bona part per la irrupció de les noves tecnologies de la comunicació, semblava la més interessada en avançar cap a un espai comunicatiu europeu, però de caire homogeni i uniforme.

En resum, contra les pressions del procés de globalització de les economies i dels mercats també en el camp de la comunicació i la cultura, s'alçaven diversos tipus de resistències a Europa, que podríem esquematitzar com segueix:

- les resistències inercials dels Estats nacionals, que es negaven a perdre els seus nivells convencionals de sobirania, expressada també en algunes polítiques de mitjan3 sobre els respectius territoris:

- les resistències de les diverses comunitats diferenciades existents històricament a Europa, no assimilades o no assimilables pels Estats, per la seva especificitat ètnico-nacional, lingüística

o sòcio-cultural, les quals troben justament en els "media" uns instruments fonamentals de resistència;

- les resistències més indefinides, però progressives, derivades del procés general de "re-regionalització" a Europa en molts àmbits i a molts nivells, que implica tendències de descentralització del poder cultural i de desconcentració dels recursos materials o intel·lectuals.

Aquest conjunt de tendències i de resistències en la transformació dels espais comunicatius (i lingüístic i culturals, etc.) de l'Europa de fi de segle, permeten una visió prospectiva no fatalista, és a dir, no decantada absolutament en un sentit o altre. Més encara, indiquen que el model de la futura recomposició dependrà en bona part de les actuals actuacions i dels jocs de força que hi puguin participar.

El marc "exterior" més important de l'espai català, el futur marc europeu, doncs, encara s'estava definint a principis dels 90, i això malgrat les poderoses tendències dominants. La pluralitat de pobles, de cultures i de llengües presents encara a Europa, junt amb les diverses resistències remarcades, obliga d'alguna manera a reinventar un nou model de convivència en el continent. Un nou model que haurà d'implacar per força també un nou model polític de comunicació i d'intercomunicació basat en el reconeixement constitucional d'un espai de comunicació de base, que podrien entendre's com a "espais nacionals de comunicació".

Els elements que considerem fonamentals i fonamentadors, almenys per al cas d'Europa, d'un espai nacional de comunicació, podrien esquematitzar-se en els següents:

- * Comunitat lingüística, amb una llengua viva i històricament territorialitzada.
- * Comunitat de cultura, amb uns referents patrimonials i simbòlics compartits i reconeguts com a propis.
- * Institucions polítiques representatives (no forçosament estatals) o voluntat de tenir-ne.
- * Institucions comunicatives en la llengua pròpia que abastin el territori de la comunitat, o voluntat de tenir-ne.
- * Autoconstitució com a tal espai a partir de l'exercici del dret d'autodeterminació.

El reconeixement d'aquest espais, diferenciats entre si sobretot per raons de formació històrica i de llengua, hauria de comportar el reconeixement político-jurídic d'algunes capacitats fonamentals: la capacitat de promocionar internacionalment les contribucions culturals pròpies i la de discriminar la circulació d'aquells fluxos que poguessin atemptar contra la seva identitat.

Finalment, i pel que fa al marc exterior més pròxim (geopolíticament) a l'espai català, el derivat dels Estats espanyol i francès, els objectius a marcar han de ser coherents amb els assenyalats per al conjunt de la nova Europa. D'aquests dos Estats s'haurà d'aconseguir, lògicament, el reconeixement constitucional

dels espais diferenciats i/o les garanties necessàries per a l'exercici de l'autoconstitució com a espais diferenciats d'aquelles comunitats que ho desitgin.

1.3. Els objectius particulars

A partir de l'anàlisi de la dinàmica dels "media" i dels circuits de comunicació presents a cada regió, així com de les diverses valoracions i de les prioritats expressades pels grups de treball de les quatre regions principals, oferim aquí la consideració específica dels objectius particulars. Objectius, entesos com a prioritaris i a terme mitjà, i referits al conjunt de l'àrea, a cada comunitat particular i a la presència a Europa, sempre lògicament des de l'òptica de la construcció de l'espai català de comunicació.

1.3.1. Per al conjunt de l'àrea

* Establiment d'un "pacte cultural i de comunicació" entre les institucions de govern de cada comunitat.

Aquest pacte, que sembla factible amb l'actual marc constitucional, hauria de servir a dos objectius complementaris, a saber: establir una instància (una comissió interregional a alt nivell) de coordinació de polítiques; i posar les bases mínimes d'una acció mancomunada en matèria de comunicació, cultura i llengua.

* Promoció de la discussió pública sobre l'ús social del català.

Donades les circumstàncies conflictives entorn de la normativització i normalització del català, cal una atenció específica dels mitjans i de l'opinió pública sobre aquesta problemàtica específica en la construcció de l'espai català. Un dels punts crucials a debatre i a resoldre és el del registre estàndard a utilitzar pels mitjans àudio-visuals a tot el domini lingüístic.

* Garantir la lliure circulació de la informació i els béns culturals entre totes les regions.

Equival a suprimir els obstacles a la lliure emissió i a la lliure recepció de canals (de ràdio, de TV hertziana, de TV per satèl·lit, de TV per cable, etc.) entre unes regions i altres. Convé prendre consciència que és una condició indispensable tant per l'eficàcia dels intercanvis i del coneixement mutu, com per l'enfortiment general de l'espai propi.

* Garantir el respecte a la diversitat interna.

Volem remarcar aquí l'interès extremat que cal posar en l'acceptació de les diferències existents entre regions i entre tradicions fins i tot culturals diverses. El respecte ha de derivar del coneixement mutu i d'una actitud comprensiva dels elements diferencials dels altres. El respecte a la diversitat no ha d'estar renyida amb la unitat lingüística i cultural de fons.

* Explotar la riquesa activa i creativa de les diverses regions i comarques.

Les diverses subàrees del domini lingüístic han demostrat i demostren una gran capacitat d'acció, de creació i d'associació en molts camps. Es tracta d'estimular, d'aprofitar i coordinar aquest potencial humà i de recursos, i donar-li una projecció global (a l'interior de l'espai i a fora) segons les tècniques i tendències de la dinàmica cultural actual'.

* Suscitar quadres de finançament adequats i a-biciosos.

Cal insistir en la necessitat de línies de finançament per a les iniciatives diverses relacionades amb la producció/circulació de la informació i la cultura, singularment en el camp àudio-visual. L'obtenció d'un marc financer global repartiria el risc entre carteres de projectes sostingudes per diverses parts (públiques i/o privades); comportaria doncs l'assumpció d'un risc que generalment no poden assumir per separat.

* Assegurar la transparència del mercat.

Des del punt de vista del mercat, resulta imprescindible la disponibilitat de les dades necessàries i la seva fiabilitat. I això, no sols per als empresaris i altres actors econòmics, que evidentment no poden decidir les seves inversions i actuacions sense aquestes dades. Sinó també per a la possibilitat d'una certa planificació general dels recursos i d'una previsió de prioritats.

1.3.2. Per al marc europeu

- * Constitucionalitzar els espais nacionals de comunicació.

Com ja hem comentat més amunt, cal aconseguir a l'Europa futura alguna forma de constitucionalització (reformant els tractats constituents de la CE o en la futura constitució europea) dels espais nacionals de comunicació. Aquests espais gaudirien d'una sobirania relativa pròpia (exemple aproximat: les comunitats culturals a Bèlgica).

- * Nou model d'articulació comunicativa de l'espai europeu.

En coherència amb l'anterior, caldria assumir un nou model d'articulació comunicativa a escala europea, basat en espais nacionals de comunicació. Aquest model comportaria un dret i un deure fonamentals: el dret de controlar la circulació dels fluxos de comunicació en el propi espai; i el deure de garantir els drets personals a tots els ciutadans residents al territori en l'exercici de les llibertats d'expressió i d'informació.

- * Politiques europees de protecció de les comunitats culturals més febles.

L'assoliment d'un model d'articulació comunicativa com el descrit sembla necessari, però no suficient, tenint en compte la dinàmica general del mercat cultural. Calen polítiques que afavoreixin la producció cultural dels espais febles i l'accés als canals de circulació europeus i mundials.

* Assegurar la presència a Europa de la "marca catalana".

Des dels interessos de la producció cultural i de la seva rendibilitat, convé aconseguir la màxima presència dels béns i serveis de comunicació, d'informació i de cultura, procedents de l'espai català, primer a Europa i, a través d'ella, a arreu del món. Les modalitats de presència de la "marca catalana" poden comprendre: canals de ràdio i TV en català per satèl·lit; presència del català (subretolat) en alguns canals de TV plurilingües; coproducció en tot el sector audio-visual (cinema, sèries de TV, videoclips), etc.

1.3.3. Per comunitats o regions

A) CATALUNYA

* Afavorir una més gran sensibilitació general, tant entre els estaments polítics com entre la població, sobre la necessitat d'unes actituds més receptives, més dialogants i més comprensives, en relació als problemes i les peculiaritats i tradicions de les altres comunitats de l'àrea lingüística. Actituds que són les que a la llarga poden traduir-se en la voluntat d'una més àmplia i sincera intercomunicació a tot nivell amb les altres regions.

* Esdevenir el motor, responsable, prudent i conscient, que impulsi l'adopció d'iniciatives de tota mena -especialment políti-

ques, però també econòmiques, culturals, professionals, cíviques, etc. - per avançar cap a l'establiment d'estructures i d'instruments que facilitin la intercomunicació a tot nivell entre totes les regions. I això val tant per a la cançó i el pop-rock com per al turisme, tant per als informatius de la TV com per als manuals de l'escola.

- * Repensar els principals instruments de comunicació i de difusió cultural de què Catalunya ja disposa, en funció de la seva projecció potencial al conjunt de l'àrea (a l'estil de la indústria del llibre en català, per exemple, o en part de la cobertura de TV3 o del setmanari El Temps). Seria convenient, en aquest sentit, que els canals de TV recollissin sistemàticament programes i serveis fets pels altres.

- * Adoptar polítiques inequívokes de normalització progressiva de la comunicació i de la producció cultural, de manera que el Principat de Catalunya pugui esdevenir, més que en els darrers anys, la regió capaç de vertebrar i d'articular els moviments i les iniciatives de tota l'àrea en el camí cap a la construcció de l'espai català de comunicació.

B) PAIS VALENCIA

- * Potenciar la construcció d'un espai comunitari valencià, amb voluntat integradora de les diverses zones i sensibilitats i

superant velles rivalitats entre ciutats i comarques. Aquest objectiu hauria de trobar els màxims avaladors en els primers grans "media" de cobertura de la comunitat valenciana, com són les emissores de la RTVV o en mitjans futurs, com podria ser algun diari en valencià per a tota la regió.

* Prestigiar el valencià i el seu ús en totes les circumstàncies, però especialment en els mitjans i circuits de comunicació i cultura. Implica prendre consciència de la importància de tenir llengua pròpia, una llengua digna i capaç de ser present a Europa i al món. Implica en conseqüència la corresponent necessitat d'enfortir-la i/o recuperar-la a tots els nivells.

* Prendre consciència, per part de tota la classe política i especialment per part dels governs autonòmic i locals, de l'absoluta necessitat de la intervenció pública en la construcció d'un espai valencià, assumit com a espai regional diferenciat dins l'espai comú de l'àrea lingüística i cultural catalana.

* Revisar i superar certs prejudicis anticatalans, presents en sectors de la classe política i en alguns mitjans. La societat valenciana ha d'assumir sense complexos i de forma conscient que la regió més "veïna", més pròxima en tots els sentits, i també la més enriquidora per al seu desenvolupament global, és el Principat de Catalunya.

C) ILLES BALEARS

* Construir un espai de comunicació interinsular entre totes les Illes, posant-hi els mitjans legals, humans i materials oportuns, i especialment amb la creació d'una corporació de ràdio i de TV autonòmica, reclamant l'assignació d'un tercer canal; en aquesta línia, calibrar la conveniència de crear una empresa de gestió centralitzada de serveis per als mitjans.

* Procurar fer del català "un signe de luxe i d'identificació", per tal de prestigiar-lo a tots els nivells i d'una manera especial a través de la seva utilització sistemàtica en els grans mitjans i en les campanyes de publicitat.

* Adoptar polítiques de vigilància i de contenció dels diversos processos de desnacionalització i d'aculturació de les Illes, sobretot a conseqüència d'una suma de factors com el turisme, segona residència o immigració més o menys temporal, etc.

D) FRANJA D'ARAGO

* Aconseguir de l'Estatut d'Aragó un reconeixement explícit de la pertinença dels territoris de la Franja de Ponent a l'espai lingüístic i cultural català.

- * Coordinar a través dels ajuntaments i de les associacions culturals el conjunt d'accions cíviques per assegurar l'intercanvi i especialment la recepció de la informació i dels canals de TV, així com la producció cultural de tota l'àrea.

- * Aconseguir unes cotes progressivament més altes de presència del català en les emissions de les ràdios locals.

E) ANDORRA

- * Aprofundiment i fermesa en l'aplicació a tots els àmbits comunicatius del principi d'oficialitat única del català, vetllant sobretot la publicitat exterior.

- * Establir línies i mecanismes de cooperació en el camp de la comunicació i la cultura -especialment a partir de la creació de la Ràdio i la TV nacionals d'Andorra- amb la resta de comunitats de l'àrea lingüística.

- * Insistir en el reconeixement per la UIT de la sobirania andorrana en el camp de les telecomunicacions, i facilitar l'accés de programacions en català als satèl.lits europeus.

F) CATALUNYA NORD

* Potenciar l'aparició de nous mitjans en català, encara que comencin sent aparentment petits i poc importants; més en particular, multiplicar les iniciatives cultural-populars per superar l'etapa del "militantisme" (aprofitar per exemple l'arrelament de la cançó i del pop-rock, l'afecció per les sardanes, etc.).

* Aconseguir alguns informatius diaris a través de les grans emissores de ràdio i de TV que cobreixen la regió, informatius que haurien de fer-se progressivament en català (des de Radio France-Roussillon a FR3, però especialment amb la col.laboració de TV3 i de Catalunya Ràdio, per exemple, amb emissions regionalitzades).

* Afavorir les relacions amb el sud, especialment en dos sentits: establint línies d'interrelació i d'intercanvi entre Catalunya Nord i comarques de Girona (a l'estil emprès per "El Punt" i per algunes campanyes de promoció i publicitat); i incidint en l'interès per la capitalitat de Barcelona.

G) L'ALGUER

* Mirar d'establir ponts i mecanismes de contacte i d'intercanvi informatiu i cultural amb la resta de l'àrea lingüística.

* Aconseguir alguna emissora de ràdio i de televisió local en català.

1.3.4. Avaluació des d'algunes regions

Incloem en aquesta part una representació qualitativa de les valoracions i demandes expressades sobre aquestes qüestions pels tres grups de treball, de Catalunya, del País Valencià i de les Illes Balears, respectivament. (L'atribució de les intervencions es fa amb les mateixes sigles utilitzades en l'apartat corresponent del capítol anterior)

A) CATALUNYA

(AR)- Sobre perspectives de canvi, crec que s'ha de preveure, ràpidament, l'impacte de les televisions privades, l'impacte satèl.lit. En la línia de les grans actuacions que s'haurien de preveure, el català hauria de tenir una presència, divulgar-se les imatges que facin les cadenes que siguin a través del satèl.lit. Perquè cada vegada més s'imposarà la parabòlica amb la qual pots agafar el que vulguis. Com a mínim, que el català no quedi exclòs d'aquesta opció. I això és opció de país, és opció d'Estat.

(JMF)- Crec que el Govern també hauria d'apostar per aconseguir el gran diari. Per un principi, a més, de subsidiarietat. No tindria sentit que el Govern entrés en competència amb La Vanguard-

dia, El Periódico o El País. Però quan hi ha una cosa fonamental, una identitat nacional lligada amb una llengua, està perfectament legitimat per abocar-hi els diners que sigui per tirar-ho endavant.

(JB)- Per assolir un espai nacional de comunicació, ¿seria important aconseguir un català normalitzat, estàndard, no només en la forma escrita sinó també en la forma parlada? Aniria bé un estàndard oral per Mallorca, i València? Hi ha alguna possibilitat?

(AR)- Jo, que no sóc lingüista, i que els meus coneixements no passen de ser de les quatre vulgaritats...

Una: Defensa de Pompeu Fabra. Quant als nivells de llengua que ell va establir, és un català apte per ser llegit en qualsevol part dels Països Catalans.

Per què escric jo "aquest", si en barceloní o en penedesenc -que és el que parlo- dic "aquet"? En canvi, escric "aquest" perquè ho diuen els valencians. A aquest nivell, tots hem de fer esforços; no el sector numèricament més gros és el que domina. Per tant, jo mantindria molt aquells criteris de Pompeu Fabra.

(AR)- En el nivell parlat, és el més curiós, crec que s'hauria d'iniciar un debat, unes provatures, però amb un gran respecte, perquè hi ha el perill que imposen el xava barceloní una mica repintat. Per exemple, les meves queixes. Sóc del Penedès, "enguany" és un terme que allà es pot fer servir i s'entén, sobretot en premsa escrita i fins i tot radiofònica. A Catalunya Ràdio, en virtut de l'estàndard en posen "aquest any"...

(MS)- Et diuen "aquest any", que a mi em f! mal a l'orella.

(AR)- Em treuen tots els reflexius al darrere: "fer-se" o "es va fer". Crec que, en virtut d'això, de vegades es perd.

A nivells de registres, de la qüestió dialectal, com a barceloní, què demanaria: un mallorquí, un menorquí o un eivissenc dolç, que no salin tant ni tan sovint, que no l'enraonin de pressa per acostumar-hi l'orella.

(JB)- Abans estàvem parlant de ser ambiciosos i fer indústria internacional; plantejem-nos la llengua també en aquest camp de l'ambició.

(MM)- Tant és que jo digui "conèixere" o "conèixer". Vols dir que la gent arriba a captar que jo tinc aquesta deferència empordanesa? N'hi ha que sí, n'hi ha que no.

(MS)- Estic segur que sí.

(MM)- Mai m'han dit que no a Sant Cugat.

(MS)- No ho dic a nivell de rebuig, sinó d'identificar-t'hi.

(JMF)- Responent a la teva pregunta, mantindria el que ha dit AR i em sembla que és això. Els publicitaris ho tenen molt clar, o la gent no solament de cinema, sinó de producció d'àudio-visual, de televisió. Hi ha d'haver un català bàsic perquè, si no, això és un desgavell.

(MM)- Em sembla que ja el tenim, el català bàsic.

(JB)- Però a València estan doblant les pel·lícules, que estan doblades en català del Principat.

(MS)- Però ho estan fent amb accent valencià utilitzant el Fibra. Allà el problema és més d'accentuació que no de decidir

"eixir" o "sortir". Em sembla que això és secundari, i una mica anecdòtic.

Per contestar. Aquest és un problema important que cal mirar de resoldre. Sempre tinc el referent de l'anglès; quin és l'anglès estàndard? El d'Anglaterra o d'EUA? Des de lluny no ens preocupa, però, és significatiu, no cal doblar res entre els dos països que he esmentat.

'

(JB)- El problema d'en Forn és que pugui vendre a València, problemes polítics a part (...). El problema és diferent. Per exemple, una pel·lícula molt salada mallorquina de sobte et diu l'exhibidor, el senyor Alfredo Matas, diu: "no l'estreno perquè no l'entendran". A més, és cert que surten espectadors i que li diuen: "escolti, no he entès res jo d'aquesta pel·lícula".

El problema, per tant, seria anar a allò que, per entendre'ns, en diem el català bàsic, conservant la riquesa fonètica, que no afecti en això. Si un valencià surt amb l'"eixir" i si sortia un mallorquí amb el...

(AR)- S'haurien d'assajar diferents fórmules i per això tenim el gran avantatge del món televisiu; no és el producte acabat que has de vendre sinó el que fas ara: esborraràs la cinta de vídeo i només quedarà un copió d'arxiu.

Pots assajar el fenomen Maria Pau Huguet: una locutora, un locutor o un bon personatge en directe en un programa d'improvització parla amb accent mallorquí. Xesc Forteza! Quan surt es nota que és mallorquí, acostuma l'oida a l'accent, no parla tancat, parla

un text senzill de comprensió de vocabulari. Això s'hauria d'anar fent i podríem arribar-ho a introduir. Això són tres, quatre, cinc anys.

(MS)- Estem barrejant molt els mitjans de comunicació com si als mitjans orals o àudio-visuals només hi hagués un periodista. A la televisió tens: el locutor que llegeix les notícies, que no té perquè ser periodista, això ho dic de passada, ha de ser un bon actor, en tot cas. Aquest senyor...

(MM)- Això ha canviat Miquel.

(MS)- És igual. Aquest senyor encara que sigui mallorquí no pot salar, perquè el català estàndard formal, no té el salat. El salat és un altre registre. En canvi, en una pel·lícula feta a Mallorca, sobre els mallorquins, que no diguin "eixida" o que no diguin el que vulguis, o que no diguin "gos" perquè aleshores allò ja no és mallorquí.

El pas intermedi, que em sembla que aquí s'hauria d'estudiar, és aquella veu en off que acompanya molts reportatges; és una veu formal, si vols, però és un registre que ni és llegeix les notícies, ni és un actor d'una pel·lícula. Crec que aquí es podria treballar molt. També en els doblatges de sèries angleses o australianes, es podria jugar una mica amb les variants accents.

(AR)- La noia valenciana que surt a la granja del Puyal. Una noia, una treballadora del bar. Crec que ho fa molt bé. Se li entén tot, no queda ridícul; no és un personatge de per si ridícul, sinó

tant verídic com els altres. I em sembla que això acostuma, desinhibeix el d'aquí.

(MS)- Acostuma. Em sembla que és la paraula més important. Segurament haurem de pensar en formes artificioses durant un temps, mentre es va creant aquest espai.

(JMF)- És una mica, el que passa, en cinema o en teatre quan s'adapta una obra, per exemple, clàssica. Ara aquests dies estem acabant finalment el guió de Tírant. A la Maria Aurèlia li encanta i... "no, no em trequis això" i diu: "senyora, servau-me el guiatge". En el moment que a la sala sono "servau-me el guiatge", tothom diu: "què ha dit?" S'ha de fer una català una mica arcaic però comprensible.

(JEN)- Davant d'aquest disseny que hem fet, la Generalitat té un marqueting de la llengua? Algú s'ha plantejat el tema de la llengua amb dimensió marqueting com si introduís la Coca-Cola?

(JMF)- No. Els diferents departaments: una defensa la puresa, l'extensió i la normalització; un altre la cultura...

(JEN)- Em sembla molt bé que defensi el producte. Fa el producte, col.labora que estigui bé.

(JMF)- A més, això s'ha anat fent una mica sense programació.

(MS)- A veure. Estem tips de parlar amb especialistes de marqueting. Definir el producte, quan hi penses una mica, és molt difícil perquè no és un servei, no és un producte tangible, és un hàbit.

En aquest sentit, -l'home o la dona de marqueting ho pot entendre-, hem de canviar hàbits d'alguna manera, i de veritat, no hem obtingut mai una concreció programàtica susceptible d'executar. És un neguit que tenim de fa temps. En el II Congrés de la Llengua se'n va parlar molt. Hem encarregat estudis, hem parlat amb la gent del món del marqueting, de la publicitat i...

(AR)- Què diuen? No saben com fer-s'ho?

(MS)- És un cas molt singular. O tens uns mitjans, o vas insistint i hi posem molt més enllà del serrell que no tenim, o bé, realment les idees són molt poc practicables. Posar de moda!

(JEN)- Com es posa de moda una llengua?

(JMF)- Em sembla que l'any passat, el cinema danès es va posar de moda a tot el món perquè va guanyar l'Oscar. En aquestes pel·lícules s'hi ha d'abocar tot.

(JEN)- Perdona, sense diners no es fa res!

(JMF)- Anava a dir això mateix. S'han gastat no sé quants milers de milions a fer TV3. Ara anem al producte.

(JEN)- Si no hi ha diners estem en l'actitud com la de trencar vidres. Perquè ja no tens opció. Sense diners no hi ha marqueting.

(JMF)- (...) Demandes concretes: (També amb el sentit de cop de força). Creació d'un ens autònom de la producció cinematogràfica i àudio-visual, (parlar de cinema ja no; s'ha de parlar de la creació àudio-visual: sèries, "culebrones", tot això que té un futur esplendorós perquè té un mercat immens), a cavall dels

departaments de Cultura, de Comerç i d'Indústria de la Generalitat de Catalunya, de la valenciana i de les Illes, amb participació de les cadenes de televisió i dels sectors professionals que impulsin, potenciïn, organitzin i dissenyin.

M'imagino que a l'enunciat ja hi ha la seva dificultat. Com ho aconsegueixes? Encara, per exemple, potser el conseller de Cultura de la Generalitat Valenciana i la conselleria de les Illes, potser sí, però immediatament 'hi haurà un terrabastall polític el dia que es digui que les tres Generalitats es posen d'acord.

(MM)- Aquesta seria l'arma.

(JMF)- En primer lloc, ja tenen una força davant del Ministeri de Cultura de dir: "I ara nosaltres, doti'ns de la part...", que és una altra cosa que s'ha de fer, que s'ha de seguir reclamant la paga que correspon del Fons de Protecció que administra l'Estat, precisament per això que deies tu, perquè som part de l'Estat, i per tant ens toca. Recordo que al setanta i tants parlàvem, al Congrés de Cultura Catalana, de "indemnització de guerra", per tot el greuge que s'havia fet amb el català. Ara ja estem a anys llum d'aquelles consideracions, però d'alguna manera encara es pot invocar la Constitució espanyola que diu "el Estado se obliga a proteger..."

(AR)- Com a suggeriments. Primer, el principal problema a resoldre per la interconnexió de tots els Països Catalans és el tema televisiu, que ha estat molt més temps virulent, al qual em sembla que s'hauria de trobar una bona solució. Ni que sigui

reclamant que aquí volem veure les seves pel·lícules. No, no de vendre-li les meves, sinó de veure les seves.

Segon. Crec que ha afluixat el nivell de coneixement del que passa a València i el que passa a les Illes. L'altre dia vaig quedar molt parat perquè vaig veure un anunci de publicitat del que feia la Conselleria de Cultura i les obres de teatre: alguna en castellà i algunes en català. A València. Em vaig quedar sobtat. No sabia que feien això. (...) 'Crec que s'hauria d'estimular molt més tot aquest tipus d'intercanvi i de coneixements.

(MM)- Una mica s'ha de recuperar l'esperit dels primers ajuntaments democràtics; tothom tenia clar que havia de fer país i normalització lingüística. I de cop i volta els ajuntaments van posar un fre.

(JEN)- Crec que tampoc qualsevol estratègia de marketing tampoc no s'hauria de fer mai enfrontant-se amb el castellà. Perquè és un enfrontament que no condueix enlloc.

(MM)- És una batalla perduda d'entrada aquesta.

(MS)- Volia afegir una cosa. Aquest paper institucional de portar a dinar el director general de la companyia... es pot fer. Es pot plantejar; tenim un president sensible a aquest tipus de plantejament.

Quant a l'actuació directa (subvencions, campanyes...), tinc molt clar, de manera molt dramàtica, que no es pot fer des de

l'Administració amb la llei de contractes de l'Estat, una llei franquista, proteccionista d'un règim que, quan l'explico a funcionaris de diferents països de la Comunitat, no es creuen el grau de complicació que suposa portar una idea fins a la seva execució en una administració pública a l'Estat espanyol.

Em sembla que l'única solució és anar cap a, tu has parlat d'Ens autònoms, jo aniré més enllà i parlaré de consorcis. Agrupem diferents administracions (a Països Catalans és molt evident quines posariem) i creen un consorci que es pot regir amb un sistema empresarial i que pot tenir molt més impacte, no en l'àmbit institucional, sinó en l'efectivitat d'actuació.

Arriba un punt que estàs exasperat; cada any; el mes de febrer, comences els papers i al novembre encara estàs corrent perquè surti la campanya. Cremar milions en campanyes a final d'any no és la manera de fer res. Si no podem aprofitar les baixes de publicitat i les bones tarifes de les èpoques flaques del gener, sempre serà un esforç inútil o molt ineficaç.

Consorti, empresa, subvenció a alguna entitat que gestioni els diners públics.

(JEN)- Potser algú hauria de fer una gran campanya. Em consta que s'han fet accions molt concretss i no les qüestiono. Però potser cal un gran disseny de comunicació, que no crec que s'hagi plantejat mai. El vostre departament vol fer una cosa, l'altre una altra... Són coses que si no es fan interrelacionades... La campanya sobre la retolació, per exemple, si no forma part d'una

altra estratègia, queda com un fet totalment aïllat. Si totes les campanyes fetes no s'articulen globalment, està molt clar que s'està desaprofitant la sinèrgia, quan tot té un objectiu final. Però plantejar això a l'administració és complicadíssim, perquè cada departament vol fer la seva política...

(OS)- Només hi ha una altra emissora de televisió que és Canal 9. Si poguéssim treballar conjuntament seria magnífic. De moment, ho veig molt difícil, hi ha grans reticències regionals per treballar més conjuntament. És a dir, una de les coses no sé si dir sorprenents, potser no ho són de sorprenents, però les dificultats que té la Federació de televisions autonòmiques del 'Estado español', és que hi ha unes reticències enfront les diferents parts molt notables. És a dir, a vegades és suficient que nosaltres proposem una determinada opció perquè per sistema algú s'hi oposi, no es pot dir que siguin sempre els mateixos, però existeix.

(IM)- (...) Jo trobo que s'hauria de tractar amb més decisió aquest tema (la cooperació cultural entre els territoris de parla catalana), que hi hauria d'haver de part de Catalunya, que és la que probablement té més coses a oferir, hi hauria d'haver unes propostes més obertes, més públiques i amb més contingut de les que es podrien haver fet fins ara. No vull dir amb això que no hi hagi alguna bona disposició per part de TV3 o de Catalunya Ràdio a ser passivament captades en altres llocs, però trobo que no és únicament això. Vull dir, m'imagino que falta aquí un poc d'inven-

tiva de part dels polítics catalans i dels responsables de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió, i jo no sé si diré un disbarat des d'un punt de vista tècnic, però des d'un punt de vista cultural almenys em semblaria convenient que es pogués negociar, per exemple, amb un canal de televisió compartit, perquè si Catalunya actualment té dos canals de televisió, la Corporació podria fer perfectament, em sembla, una oferta de programació conjunta amb la resta de territoris de llengua catalana, i no simplement allò de dir: "anem posant antenes per captar les emissions de TV3 i el Canal 33...", sinó que fos un projecte compartit conjuntament.

(IM)- (...) I en el món del vídeo, segurament, la via seria la de poder aprofitar tots els doblatges que es fan per televisió, i al mateix temps que s'adquireixen els drets per a l'antena, adquirir els drets de comercialització en vídeo. Això no resoldria la qüestió de les pel·lícules d'actualitat perquè normalment les que passen per televisió ja són, diguem-ne, clàssics o són pel·lícules que ja tenen un temps i s'han esgotat a les sales de cinema, però almenys donaria una mica més d'opció a la gent quan entra a un vídeo club, que ara per ara, entres a un vídeo club i si veus una cinta en català és gairebé com un miracle.

(IM)- (...) No sé si en el futur es pot esperar que hi hagi intercanvis de producció entre Canal 9 i TV3 o Canal 33. Ara per ara sembla difícil, i en aquest sentit potser hi ha una cosa, que

en algun moment he pensat, i potser puc deixar caure aquí: segurament és molt més fàcil que sigui TV3 o Canal 33 que facin la primera passa i que recullin productes fets pel Canal 9 al País Valencià o fets a les Balears per altres productores i que els emetin aquí, que segurament sempre és més fàcil, sobretot pensant en el País Valencià, és més fàcil que hi hagi un programa valencià que passi per Catalunya per obrir camí, més que no pas a la inversa: pensar-se que serà el Canal 9 que agafarà un producte, sobretot si és amb accent oriental, i passar-lo com a primera iniciativa d'intercanvi al País Valencià.

En canvi, jo crec que sigui per la via de passar a Catalunya programació valenciana de televisió, sigui probablement millor, probablement preferible aquesta segona alternativa de fer produccions conjuntes. Jo crec que s'hauria d'establir una col.laboració. Hi ha coses, per exemple, que a mi em resulten una mica lamentables com és que una mateixa pel·lícula o una mateixa sèrie tingui un doblatge en català per al País Valencià i un doblatge per a Catalunya simplement per qüestions d'accent.

(IM)- (...) Deixant de banda les produccions originals fetes en una varietat occidental o valenciana o illenca, amb el que no són dramàtics o espais de ficció, probablement és fàcil i ja s'ha començat a fer, és fàcil amb els documentals o amb els casos en que la veu que s'ha de posar és una veu neutra, fer tot un espai sencer amb un accent particular. Per exemple, en sèries de pel·lícules educatives o cines d'aquest tipus és indiferent, em sembla,

que hi hagi un programa dedicat a la física o a la química o a arqueologia, és indiferent, crec jo, que la veu del narador sigui amb accent oriental o que sigui un accent valencià o mallorquí. Em sembla que dins d'una modalitat estàndard no hi ha cap inconvenient especial per fer parlar en aquests altres accents. El que sí que hi deuen haver deuen ser dificultats pràctiques, és clar, perquè segons on es faci aquesta sèrie, trobar locutors disponibles en qualsevol moment per posar les veus en off, potser no sempre és fàcil.

Per això sembla que convindria que hi hagués produccions conjuntes i aleshores sí que es pot: doblant vint pel·lícules de temes educatius, fer-ne deu amb un accent, cinc amb un altre, i cinc amb un altre; això sí que suposo que és relativament factible. Però hi deu haver una cooperació entre empreses diferents i no sé si això és sempre fàcil.

(IM)- (...) Quant als informatius, si ens imaginem uns informatius relativament descentralitzats que en la ràdio tinc entès que ja comencen a funcionar, i en la televisió una mica també, jo crec que és perfectament normal que hi hagi un equip de corresponents que fa les notícies a Lleida o a València o a Mallorca i que les fa parlant amb l'estàndard propi d'aquest lloc amb el seu accent i la seva morfologia.

I sempre, probablement, sempre deu ser més fàcil això que imaginar-se que a Barcelona tindrem una reserva de locutors que hauran d'exercitar-se en no deixar-se influir pel seu ambient i

que mantindran un accent mallorquí o valencià o lleidetà. Em sembla bé que hi hagi casos com el de la Maria Pau Huguet que no sé si és molt pura, diguem, però que se li nota el seu accent, o com el meteoròleg, el Rodríguez Picó, que també té una miqueta de deix. Però, és clar, els locutors que viuen aquí és difícil que poc o molt no acabin influint-se, igual que els actors que acaben adquirint un accent més propi del lloc on viuen que del seu lloc d'origen. Per tant, jo crec que és un problema de fer circular missatges d'altres zones i reametre'ls des de Catalunya més que pensar que a Barcelona ha d'haver-hi un nucli de locutors disposats a mantenir un cert equilibri de les diverses modalitats de català.

(IM)- Pel que fa a la intercomunicació lingüística, el problema principal, segurament, és obrir camí al País Valencià, jo ho veig així; que el públic del País Valencià s'acostumi a rebre doblatges fets amb accent oriental probablement és la qüestió en aquest moment més difícil perquè hi ha hagut tota la mobilització anticatalana que s'ha fomentat i aleshores, encara que ho entenguin -perquè segons em deien la gent que radia TV3 quedaven una mica sorpresos d'entendre perfectament tot el que s'hi deia- és un problema més d'actituds que no pas de manca de comunicació. Però ja sabem que hi ha mitjans de comunicació valencians que organitzarien campanyes en contra d'aquesta penetració.

(IM)- En el cas dels Països Catalans i concretament de les comunitats autònomes on el català és oficial, hi ha terrenys on

sembla més difícil col.laborar que no col.laborar. N'hi ha dos, per exemple, que són probablement els més desenvolupats a Catalunya -on ja hi ha contactes, encara que no siguin contactes d'alt nivell i de gran amplitud-, que són l'àmbit del llenguatge oficial i de l'administratiu, i d'altra banda, tot el que és l'educació, l'ensenyament en català, principalment, però també l'ensenyament en català. En qüestions de llenguatge administratiu, per exemple, ja fa diversos anys que hi ha una coordinació tècnica, de tècnics de les tres comunitats autònomes que mantenen un contacte periòdic i que, per exemple, han pogut aconseguir que amb el registre civil de l'Estat hi hagi una única versió -proposada tres vegades per cada una de les comunitats autònomes però idèntica- i que aleshores ha fet que l'Estat en comptés de publicar el text tres vegades, que és el que gairebé va fer amb la Constitució, doncs que surti un únic text català per als registres de família o pels naixements o defuncions o coses d'aquestes. (...)

I després, en el terreny educatiu, hi ha alguna petita col.laboració. Per exemple, després de diferents contactes es va arribar a un acord per homologar les titulacions dels mestres de català; que a les Balears i a Catalunya es va fer automàticament des del primer moment, al País Valencià es va retardar i ha sortit amb posterioritat.

(IM)- Quant als mitjans de comunicació, potser en el lloc on deu ser més fàcil que hi hagi col.laboració és en allò que són intervencions dels poders públics. Perquè en la premsa, per

exemple, m'imagino que deu ser difícil si no és -com les emissores privades- unificant els criteris de suport a la premsa en català o a les emissores en català.

Però en el terreny de les emissores de ràdio i televisió públiques sembla que sí que hi hauria d'haver una possibilitat màxima de coordinar les produccions, de fer produccions conjuntes, de fer programes, fins i tot, que s'emetin simultàniament a tot el territori, que no crec que sigui tampoc cap utopia d'imaginar, potser una emissora de ràdio, per què no?, o una part d'una programació d'emissora de ràdio conjunta i un canal de televisió que sigui compartit pels territoris de llengua catalana. Jo crec que això no és res tant extraordinari.

Amb el suport en el llibre també es poden fer les mateixes coses si hi ha la voluntat de fer-les, de manera que els editors independentment que editin a Catalunya o al País Valencià o a les Balears tinguin un mateix tractament i un mateix règim d'ajuts.

(IM)- (...) El que s'havia plantejat en el II Congrés Internacional, per això, era encara més enllà d'un acord de cooperació que només fes referència a mantenir activitats d'intercanvi i de cooperació; el que es plantejava era agafar com a model el que han fet els flamencs de Bèlgica amb Holanda i crear institucions conjuntes de coordinació lingüística i cultural. I això, potser, sí que és una cosa més a llarg termini, però jo continuo pensant que és l'objectiu cap al qual s'ha d'anar: l'establiment no d'un acord, no d'un paper que doni lloc a reunions periòdiques de

representants dels diferents territoris, sinó més aviat crear un òrgan de cooperació estable i permanent.

En el cas del Països Catalans probablement la qüestió jurídica seria un poc més embitrocallada, però jo crec que la possibilitat també hi és. L'Estatut de les Balears i la llei de normalització preveuen explícitament mantenir organismes conjunts. I encara que no fos així, el fet que s'hagi prohibit a la Constitució la federació d'estatuts d'autonomia no implica que, comunicant-ho a les Corts generals, si cal, no es pugui establir acords de cooperació.

A més, em sembla, jo no sóc jurista, però pel que diuen alguns juristes, si l'acord es refereix a matèries de competència pròpia de les comunitats autònomes, tampoc no sembla que sigui especialment imprescindible de fer la comunicació prèvia a les Corts. Però vaja, encara que calgui fer-les jo crec que s'han de portar fins el final els mecanismes que ofereixen els textos legals per molt recargolats que siguin.

I de tractats internacionals, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya i la Constitució també preveuen que se'n puguin fer. Potser es podria començar pels casos més fàcils, com pugui ser un acord amb Andorra o amb l'Alguer, i anar obrint camí cap a coses més difícils. L'Estat francès, per exemple, suposo que serà una mica difícil que tingui interès real a fer un acord internacional de promoció del català perquè el que més aviat fa és la guitza als catalans dins l'Estat francès. Però vaja, si no es posen en

evidència aquestes actituds dels estats tampoc no canviaran. Hem de ser nosaltres que els anem forçant.

B) PAIS VALENCIA

(RX)- (...) No estem en 'condicions de fer massa demandes i només en plantejaria una que ja he insinuat la principi, que seria la urgència per a que des de la Universitat de València, en aquest cas, es posen en marxa els estudis de periodisme, comunicació àudio-visual, etc, en la perspectiva dels nous plans d'estudi, que puguem fer possible, en l'òptica que manté l'equip de govern de la Universitat, la formació de professionals que si més no rectifiquen lleugerament la perspectiva general respecte a la seua actuació en els mitjans.

(MA)- Jo ho havia plantejat d'una altra manera. Pensava quines polítiques parcials podien servir per a una acció i per a una reivindicació (...). Jo tractava de respondre, a més, a crítiques que es feien abans, en primer lloc uns punts d'àmbit legal: un canvi de la legislació, per exemple de la Llei d'Ordenació de les Telecomunicacions, la Llei dels Tercers Canals, que permeta a les comunitats autònomes tindre un major protagonisme en les noves tecnologies informatives, tant en investigació com en aplicació.

Per exemple en temes de via satèl.lit, cable, etc, no tenim cap competència les autonomies.

(MA)- (...) La creació d'una agència pública de notícies en l'àmbit dels Països Catalans, la regulació sobre les televisions locals, l'exigència, almenys, a les comarques valenciano-parlants de programació en català, la intervenció pública en l'afavoriment de creació de mitjans en català, açò és una demanda antiga. El compliment absolut de de la Llei de Creació de Radiotelevisió Valenciana, crec que és una bona llei, el que passa és que no està complint les polítiques de coordinació, d'intercanvi o coproducció entre Televisió Valenciana i TV3. La coordinació d'intercanvi per a la formació de professionals als Països Catalans des de les universitats o des d'entitats privades o culturals, la supressió d'obstacles a la lliure recepció als Països Catalans de la TV3 i Televisió Valenciana, l'intercanvi d'experiències en seminaris permanents sobre qüestions informatives entre les universitats dels Països Catalans, perquè és cert que ací no hi ha una Facultat de Ciències de la Informació. Jo no conec en aquest tema la Universitat de València, però a Alacant funciona un taller d'imatge que produeix pel.lícules; la Facultat de Sociologia ha muntat ara una branca de publicitat. Hi ha coses disperses però no estaria de més el tractar d'unificar-les, i coordinar les accions des d'associacions civiques i culturals al voltant de projectes específics, com per exemple la confecció d'un mapa informatiu, perquè estem parlant de generalitats sense saber en cap moment quina és la realitat dels

Països Catalans. Supose que hi ha estudis parcials però, per exemple, al País Valencià, un estudi exactament de la utilització del valencià a diversos mitjans no hi ha. És una eina de treball fonamental.

(EC)- Jo trobe que els polítics, els nostres perquè són pocs i els altres perquè són diferents o contraris, fan la qüestió complicada. Jo faria tot l'esforç a través de l'articulació d'una xarxa en l'àmbit civil. Evidentment la vida civil si es posa a funcionar és l'única possibilitat que tenim d'arrastrar a decisions fins i tot dubtosament legals. La nostra missió és forçar la legalitat, com hem fet sempre, a tota la vida política.

(ECT)- Jo sóc partidari que siga la societat civil la que prenga la iniciativa de pressionar per a què es desenvolupin els mitjans els mitjans de comunicació social en català. Però estem davant d'una societat civil molt apàtica i indiferent respecte al què succeeix al seu voltant, i especialment davant els fenòmens culturals i lingüístics. I si no posem mecanismes per a que aquesta societat civil pugui fer front a les decisions que des de dalt es prenen, podem trobar-nos amb la desaparició d'iniciatives que es varen prendre fa anys. Per desgràcia, prevaleix la intenció de les classes polítiques a la de la societat civil, i d'aquesta societat civil sols una mínima part reacciona, però sense mitjans adequats per a dur endavant la seua demanda.

(JFM)- A les instàncies polítiques, les demandes que s'haurien de fer són, bàsicament, que se prengueren en serio l'existència real del País Valencià i que li donaren un sentit, no únicament testimonial com és l'existència del Canal 9 de ràdio, ni únicament per a respondre a una necessitat social, o a un imperatiu com és l'existència de la televisió. La segona, sobre la importància de la comunicació de la llengua i que actuaren en conseqüència, que finançaren programes, o fulls 'especials en els diaris escrits en valencià. Els partits tenen una responsabilitat directa, tant el que està en el govern, que això no ho practica, com els partits de l'oposició que haurien d'insistir en aquest sentit. Evidentment uns perquè no els interessa, que és la dreta, i els altres perquè ho fan tan esporàdicament que sembla que no els interessa massa, com són els partits d'oposició, no ho fan. Què se'ls podria demanar a les autoritats civils? Realment tenen molt poques possibilitats més enllà del que siga fer una pressió cívica. Malgrat tot sembla que només hi ha una entitat capaç de fer una pressió d'un cert volum que és Acció Cultural.

(VP)- (...) Per a que es puga establir un àmbit públic i social de comunicació ha d'haver-hi un vehicle, ha d'haver-hi això que hom diu un llenguatge estàndard. Lògicament un llenguatge estàndard, en una situació sòcio-cultural com la del català, ha de ser objectivament i expressament provocat. No pot ser més o menys lliure, espontani, com a conseqüència d'una política indirecta que es fa a altres nivells. Ha de ser provocat. ¿Com es pot provocar

aquest estàndard del català, si resulta que el mateix territori i per tant una política unitària no és que no està clara, sinó que està explícitament negada? Home, es pot dir que hi ha unes firmes, uns pactes per editar no sé quines obretes de Llull. Home, això fa riure. Si algú això pretén passar-ho com a invalidació d'aquest argument. Això del tema de l'estàndard. Un mateix registre que vehicle aquella comunicació dins de tot el marc nacional. Tot el món sabeu que hi ha un projecte -ara ja portem un any llarg treballant en el projecte- de fer un estudi per part de l'Institut d'Estudis Catalans. L'única entitat que ara per ara queda en peu, legal i amb autoritat sobre tots els Països Catalans. L'única. Això també és curiós.

(MA)- (...) Faria una espècie de proposta, una digressió: fa uns anys pensàvem que una llengua per exemple, una cultura, no es podria salvar si no tenia un estat propi, això ja està desfasat. Seria més lògic parlar de que no es pot salvar una llengua, en el sentit que deia Vicent, sense mitjans de comunicació propis. El mateix concepte de sobirania jurídica i política crec que està formulant-se (...). Tot està canviat, fins i tot la capacitat que una població s'identifiqui amb uns símbols i que aquests arriben; no és la bandera i "l'himno", sinó que és molt més complicat, i això arriba amb els mitjans de comunicació; no arriba de cap altra manera, no arriba amb manifestacions.

(RX)- (...) La cosa central, al meu parer, és que hem de crear un conflicte i que hem de denunciar totes les situacions denunciab-
bles. Sense conflictes no avancem, sense plantejar discussió
pública sobre la qüestió de la llengua i sobre la presència de la
llengua a la comunicació social no tenim res a fer. De fet l'expe-
riència de tota la història de la TV3, que podem valorar com a
extremadament positiva, ens indica que el camí és per ahí, per la
creació contínua de conflicte en tots els àmbits que es puga, i en
aquest sentit sí que caldria anar mirant les possibilitats de
rearticular altra vegada la societat civil en la mesura en què la
gent ja s'ha desencantat considerablement de les expectatives que
havia dipositat en les institucions públiques i per ahí pense que
aniria la marxa.

(MA)- (...) Un altre problema, que no s'ha plantejat ací, és
el tema de la informàtica; com controlar la informàtica? Es pot fer
una informàtica en català? Hi ha projectes? (...) Per a mi, s'ha
de fer reforçant, a nivell macro-general les polítiques macroregu-
ladores, i les polítiques de demanar serveis públics, fonamental-
ment. Realment, el gran problema és que o l'alternativa és aquesta,
o és l'alternativa privada, i ací ja no parlem de societat civil,
etc. On està la iniciativa privada interessada en impulsar els
espais en català? No hi ha cap empresa de mass-media d'àmbit
nacional. Les úniques opcions o són públiques o privades i l'única
opció real que queda és la pública i en la pública hem de tindre
molt clar que hem d'anar a demanar molta més regulació de la que

hi ha, i això xoca amb els interessos generals. Açò és el gran problema, tota la resta serà qüestió de matisos, qüestions parcials, etc. La solució és pública.

(ECT)- (...) Catalunya, València i la resta de territoris de parla catalana, deuen redefinir les seues unions culturals, no polítiques, que seran de segon ordre. En un primer pas hem d'entendre que culturalment sí que existeixen uns Països Catalans, de llengua i cultura comuna. Això s'ha de tindre clar. El primer pas per a la consolidació d'uns mitjans en català és la consolidació d'una societat que tinga clara quina és la seua cultura i la seua forma de comunicació.

(MAV)- L'únic canvi possible hauria d'anar cap a una major catalanització de la TVV i l'inici de noves vies de col.laboració amb la TV3. Exceptuant El Temps i les edicions especials d'El País, en l'àrea de la premsa escrita no crec que augmente la influència i l'intercanvi d'informació entre les comunitats. Respecte als altres mitjans, a excepció del llibre, no crec que hi hagi més avenços. Per últim, crec que una major col.laboració entre les conselleries de cultura, el foment de l'activitat universitària en l'àrea del català, l'augment de l'ús del valencià a la TVV i l'aparició d'un diari en català han de ser les principals demandes d'una societat que vulga normalitzar el català als mitjans de comunicació. Això sí; ha de ser la societat i la pròpia professió la que demande aquestes coses.

C) ILLES BALEARS

(CP)- (...) Entenc que haurem de tornar a dipositar les esperances en la potenciació de la societat civil. L'exemple de Voltor demostra un parell de coses com a mínim. De tota manera entenc que les instàncies polítiques també hi tenen què dir, i crec que s'ha d'insistir aquí donat que la meva impressió és que els grups de premsa privats funcionen com qualsevol empresa privada a nivell de guanys (...). Però si no es mentalitzen aquests grups per qualque estímul que no siguin aquests econòmics, haurem de tornar a les institucions polítiques. Què poden fer les institucions polítiques? Generar més mitjans que depenguin de les institucions polítiques o subvencionar determinades institucions de la societat civil o grups empresarials perquè aquests generin mitjans de comunicació. Si he de ser franc, jo som partidari de les dues vies: per una part que les institucions públiques proporcionin cobertura, no total però si ajudes a la societat civil, com és el cas de Voltor, o altres (Mussol, Puput, Falcó d'Inca...). I per un altre costat, a mi em pareixeria bé, des del punt de vista de l'enxamplament del català com a eina a emplear dins els mitjans de comunicació, que des de les institucions públiques se subvencionés determinades maneres de fer en els grups empresarials. No sé exactament com... Bé, sí que hi sé, però no hi diré. I en aquesta via no em

pareixeria gens dolent que es potenciàs un diari o setmanari en català, o emissores en català de grups privats subvencionats pel govern, ho dic de cara a demandes concretes.

(MO)- Crec que hem de distingir de cara el futur els mitjans escrits dels mitjans àudio-visuals. Entre els mitjans escrits, com que no hi ha mitjans públics, evidentment, són faves comptades, hi haurà d'haver com deia en Climent, iniciatives de la societat civil. Ara hi ha un projecte d'un setmanari en català que subvenciona el govern balear i que una societat germana de l'Obra vol tirar endavant (veurem si és capaç, perquè és una empresa realment molt difícil). Per altra part, crec que quan han dit que determinada premsa forana quan contava un crim en català tothom el llegia... Per què s'han fet publicacions en català a la part forana? No es fan perquè la gent estigui més avesada a llegir en català, que no hi estan gens malgrat que l'ús parlat sigui més important, sinó perquè hi ha hagut algú que per convicció pròpia, en grup o personalment, ha llançat allò i ho ha fet en català. Aquí no hi ha rebuig. Per tant, ¿qui ens diu que si un dia sortia un empresari eixelebrat i treia un producte, per dir alguna cosa, tipus "El Caso" fet en català, parlant dels crims de Son Serra i dels "drogates" de Palma i de tot això, no es vendria? No ho sabem, perquè ningú no ha fet mai l'experiència. Vull dir que davant de l'aspecte de rendibilitat segura hi ha l'aspecte de voluntarisme de tirar endavant qualche projecte, sigui empresarialment de motu

propi o subvencionat. Per tant, en aquest terreny poca cosa a fer i la societat civil impossible fer-ho si no és subvencionada.

(MO)- Quant als mitjans àudio-visuals, alerta aquí, perquè hi ha uns mitjans públics i uns privats. Els mitjans privats evidentment l'únic que podem fer serà demanar benevolència o atenció a les característiques d'aquí, si hi ha d'haver un centre de producció de televisió d'Antena 3, o d'una altra emissora, únicament demanar-los que el noticiari o les desconexions usin el català quan es facin a Mallorca, etc., que és el que va fer Jordi Pujol amb Antena 3. Però amb els mitjans públics, alerta, perquè crec que l'espai públic de comunicació en català està creat. El que passa és que no hi ha la voluntat política per part del govern central i de l'Ens Públic de fer-ho. Si s'acomplia l'Estatut de Ràdio i Televisió i si hagués un model de mapa televisiu que fos coherent amb l'estat de les autonomies, hi hauria un espai comunicacional de radiotelevisió pública en català, en basc, en gallec i en castellà, i la fórmula seria claríssima: programes comuns per a la comunitat de parla catalana i programes específics dels centres territorials. Més encara, l'espai interinsular també es podria crear, i aquí crec que el centre territorial de TVE ha fet una bona feina en l'assumpte lingüístic però que ha fallat en l'aspecte de contingut, de producte, d'independència, d'estar més arrelat a la societat d'aquí.

(MS)- Una proposta operativa: la creació d'una empresa de gestió centralitzada o de servicis per a la ràdio, televisió, premsa forana o local, que seria, a la meua manera d'entendre, l'única manera que això podria funcionar, perquè tenim tants de caps tants de barrets -jo conec més el cas de les televisions locals i de la premsa forana- i no hi ha manera de fer res. Si hi hagués uns servicis comuns que es pagassin entre tots i que la captació comercial, la gestió, la publicitat institucional... se duguessin centralitzades -no a una associació com la de la premsa forana que ara és purament decorativa- això podria potenciar-ho i fer-ho funcionar.

Una altra possibilitat de difusió de productes, no sé si en català, que s'ha esmentat quan s'ha parlat de l'enciclopèdia, són els suplementes dels diaris. Veig que els diaris d'aquí en van treient bastants. Tenen, a més, voluntat d'incorporar nova oferta davant aquesta cosa tan competitiva que són els caps de setmana, i aquest podria ser també un camí, no sé en quines condicions, de potenciar o de fer arribar a moltíssima gent certes publicacions en llengua catalana i amb possibilitats reals.

(MS)- Jo vull dir que el català és la nostra llengua i és la nostra cultura, i el que no hem de fer mai és que el català sigui el fi: jo crec que el català és el mitjà de comunicació. Aleshores això és important en el moment que es pugui plantejar fer un mitjà d'informació en català. És a dir, no perquè sigui en català tindrà èxit, sinó pel que diem, pel que està comunicant; no hem d'anar

a cercar sempre la subvenció, no hem d'anar sempre a cercar l'esfera pública per poder-nos defensar si hi ha una fallida econòmica, vull dir que si s'afronten uns riscos, i més uns riscos empresarials en català, serà amb el català com a mitjà d'informació, no amb el català com un fi en si mateix. Crec que és important aquesta puntualització.

(MO)- I el tractament gràfic, i el marketing...

(SV)- La presència dels ^{''}doblers públics en els mitjans de comunicació, fins i tot en les empreses privades, i amb certa abundància, es dona ja; també s'ha de donar en la premsa en català amb més motiu.

(MC)- Una cosa que me preocupa molt i no l'he pogut dir: el més constructiu, el més lògic i el més assenyat a fer de cara el futur és el que han dit en Sebastià i en Maties, és a dir, aprofitar el sector de mercat, que és fer del català un signe de luxe i d'identificació. Avui en dia el gran mercat publicitari de l'oferta majoritàriament va per aquí, i això és una possibilitat. No oblidem que la gent que avui pugui ser conscient i significativa, i fins i tot tenir uns certs vots dins Mallorca, és un bon percentatge d'alt nivell cultural, i quan dic cultural dic també econòmic. Crec que aquesta és l'única pista que hem donat per rompre la dinàmica en tot el temps que hem xerrat.

(SV)- (...) Hi ha molts impediments legals per fer, inclús, televisions locals, però no n'hi ha cap per fer productores de

televisió, i aquesta és una presència que es necessita de cara el futur. Per exemple: en un moment donat -no sé si va ser així o no, perquè les informacions que tenc són indirectes- a dins l'Obra Cultural hi va haver la possibilitat de plantejar una emissora de TV o una productora de TV. El que ens agrada a tots és poder emetre, però una emissora toca amb la legalitat del moment, i no vull dir que s'hagi d'anar contra la legalitat per rompre el sòtil que ara tenim. Aquest és un camí. Ara bé, n'hi ha un que ja està establert, que es pot posar al mateix temps, i que no és ni molt manco incompatible sinó que en el futur pot ser ben compatible -el grup Voltor l'hi posa una antena després i ja té possibilitats d'emetre- que és la productora de mitjans de comunicació, en aquest cas àudio-visual. Crec que és una cosa que es pot crear demà mateix perquè entre altres coses no implica la necessitat d'haver de complir uns certs horaris o una programació, sinó que fas i vas creant a mesura que el mercat t'ho demana.

(MO)- Quin mercat? TV Espanyola? Les TV locals no tenen un duro, d'autonòmica no n'hi ha i TV3 no compra.

(CP)- (...) Vull dir dues coses respecte a les possibilitats d'ampliar el grau d'intercomunicació entre totes les àrees del domini lingüístic català. La creació d'una agència de notícies en català és una cosa que està bastant pensada, una cosa que possibilitaria rompre una mica la dependència dels mitjans centralitzats a Madrid, que a la vegada depenen de totes les altres agències. Això permetria, si algú volgués fer un mitjà en català, no haver

de traduir, tenir tota una bateria de notícies que són les bateries d'agències.

(SV)- (...) Crec que en el futur s'haurà d'intentar fomentar els intercanvis de producció començant per la producció que sigui d'interès general, poder fer que una certa producció de Mallorca interessi i que es pugui emetre per TV3, TV2 i per qualsevol producció.

(JL)- (...) és fonamental que hi hagi una agència d'informació dels Països Catalans, però també és fonamental que les informacions que genera una illa, encara que sigui en números de mercat molt petita, en potencial almanco genera informació, i això és molt important.

(MO)- és que hi ha tants fronts que la poca societat civil que tenim no pot donar abast, i la poca societat civil que hi ha es concentra en els macrotemes, que jo crec que està bé, que són les cadenes de televisió o un setmanari, a veure si el treu.

(JB)- S'hi m'ho permeteu, una darrera reflexió. Me pareix que ha estat en Climent que ha dit que hem de tornar a fer país, vulguem o no aquests darrers anys hi ha hagut una abaixada de la guàrdia de militància, és a dir, no sé si socialment ha canviat tot i si efectivament els voluntarismes i la militància ja no es troben, jo no sé si tornaria a donar importància a la construcció del país.

(CP)- En efecte, és una feina que la veig molt important, però que no l'hem de fer estil anys 60.

(JB)- No, no.

(MO)- El que hi ha hagut és un desarmament ideològic.

(DP)- I el problema és com ens deixen fer país. He posat el cas de Ràdio Mediterrània que en volia fer de país. Fins on ens deixen fer país?

(JB)- Però si han tallat tot això, estic segur que no està esgotat el camí encara.

(DP)- Evident, amb un sobre-esforç esgotador, amb un rendiment marginal, això és el país que ens deixen fer.

(JB)- Això és un dribling, però es fa. Jo aconsellaria de prendre una actitud activa i no com la de molts empresaris que només ploren i diuen que els va malament.

(JB)- Tot se centra en un tema pura i exclusivament econòmic: resol el tema econòmic i hi tendràs resolt quasi tot. I també voldria dir a la societat civil que la batalla que cal guanyar ara està en el senyor aquest de Cala Major que dóna sis milions de peles per a un club de futbol. Cal que les doni per a una altra cosa. Un petit impost revolucionari, permeteu-me la provocació, sobre els "cashflow" de moltes indústries, i que d'una manera raonable se'ls hi demanaria per ajudar a la causa de la reconstrucció cultural.

(MS)- Jo crec que comença abans, crec que estam molt més a l'abast de fer un canvi damunt la societat civil. El que falta és que les instàncies polítiques reivindicuin... Quan Gabriel Cañelles, ara deu fer un any i mig, va a començar a cridar i parlava de nacionalismes i altres coses, -inclús es parlà del "nacionalismo catalán"-, record que tots els diaris s'hi van tirar damunt, i Cañelles al dia següent deia "jo no, no m'heu entès, jo no he dit això", i "se acabó para siempre, para siempre" qualsevol cosa, inclús la mateixa dinàmica del Govern Balear de reclamar i ja no diuen res més. Diuen, "és que feis victimisme", "coño"!, idò què hem de fer? Hem de fotre bombes com ETA?

(JL)- No sortiguem dels mitjans de comunicació. El que no es pot fer és nacional-balearisme de paraula buida quan tenim, per exemple, una llei de creació de la Companyia de RTV a les Illes Balears, em pens que és fixí com es diu que permetria entre altres coses entrar en contacte amb la Corporació Catalana de RTV,...

(MO)- No, fer un canal autonòmic en combinació amb TV3, amb TVE o amb TVV, o amb totes a la vegada.

(JL)- ...reclamar l'assignació del Tercer Canal, reclamar freqüències, una actitud que sense ser voluntarista i buida es basàs en les possibilitats reals que té l'Estatut d'Autonomia i que ni s'ha volgut encetar.

2. LES ESTRATEGIES PREFERENTS D'ACTUACIO

2.1. Valoració de les perspectives d'acció

2.1.1. Perspectives polítiques

Tothom ha de ser conscient de les dificultats objectives que ha d'afrontar la constitució d'un espai català de comunicació. Dificultats derivades sobretot dels dos-cents cinquanta anys que fa que dura la fragmentació territorial i política i els gairebé tres-cents anys de pèrdua de les llibertats nacionals. Des d'aquelles transcendents dates dels S. XVIII, cada regió o "província" ha seguit una evolució diferent, més o menys disgregadora, segons les imposicions i pressions dels Estats implicats i segons la capacitat de resistència respectiva.

Sembla força indiscutible que en tot aquest llarg període, el paper exercit per l'Estat espanyol s'ha de considerar decisiu a l'hora de jutjar les característiques, la intensitat i l'eficàcia de la desarticulació de l'antiga nació catalana. Al llarg del segle XIX, com és ben sabut, l'eclosió de la Renaixença al Principat de Catalunya i la posterior formació de l'ampli moviment que donaria lloc al catalanisme polític, començà a contrarestar el procés de desarticulació. Al llarg d'aquest segle, dues dictadures i una guerra impediren i frustraren la progressió -indiscutible almenys al Principat de Catalunya- cap a l'autogovern i cap a la recuperació gradual de les llibertats nacionals plenes.

L'actual estructuració geopolítica dels territoris de l'àrea del català dins l'Estat espanyol, que deriva de la Constitució

Espanyola del 1978, pot suscitar apreciacions contràries, unes negatives i d'altres positives, segurament certes en ambdós casos, des del punt de vista que ens ocupa.

Podem mencionar, en primer lloc i esquemàticament, les principals traves que imposa la Constitució espanyola:

- Sanciona una doble compartimentació administrativa de l'àrea: manté les antigues "províncies" de 1833 i crea les "comunitats autònomes" a partir de l'agrupació de províncies i segons una divisió que serveix als interessos generals de l'Estat en aquells moments de la transició.

- Impedeix expressament una possible federació de Comunitats Autònomes (clara imposició contra una hipotètica articulació federativa de les comunitats de l'àrea del català o de l'àrea basca).

- Imposa grans dificultats jurídicopolítiques per a adoptar acords de cooperació entre Comunitats.

- No reconeix de forma oficial i expressa l'existència de la llengua catalana i dels seus territoris històrics; per contra, atorga implícitament al català l'estatus de "llengua espanyola".

- Imposa l'oficialitat del castellà a tots els territoris de l'Estat, i obliga a tots els espanyols a conèixer-la.

- Atorga autonomia a cada Comunitat, amb la conseqüent creació d'una dinàmica política pròpia (a partir de l'Estatut respectiu i de les correlacions de força a cada lloc), sovint separada i/o enfrontada per simples interessos partidistes, dificultant així un procés general de rearticulació.

- Atorga també autonomia en el camp de la llengua i la cultura que, en la mesura que es dificulta la via política d'entesa, pot accentuar les tendències secessionistes i disgregadores.

D'altra banda, també convé identificar i destacar algunes bases d'acció que es poden aprofitar a partir del model constitucional espanyol del 1978, com són:

- Tot el marc de les llibertats d'expressió i d'informació, consagrades per l'article 20.

- Alguns elements corresponents al Títol VIIIè, relatius tant als nivells d'autonomia, com a les competències de les Comunitats en comunicació i cultura, així com a la necessitat de fomentar la "comunicació cultural" entre elles.

- Els marcs dels Estatuts d'Autonomia respectius en la mesura que doten d'algunes competències, no solament administratives, als governs autonòmics en matèria de comunicació i cultura.

- En aquest mateix sentit, cal valorar la capacitat dels governs autonòmics d'intervenir en la creació i el control de mitjans de comunicació propis, i per tant d'afavorir processos interns (almenys) d'integració.

- Malgrat certes dificultats, també deixa la porta oberta (via Parlament espanyol) per a acords de cooperació entre Comunitats i amb regions d'altres Estats.

En qualsevol cas, cal admetre que les perspectives polítiques d'acció als territoris de l'Estat espanyol són les que decidiran el futur del procés de rearticulació general en el marc de la nova Europa. D'altra banda, no eren previsibles modificacions substan-

cials de l'estatus polític de cada un dels tres territoris situats fora de l'Estat espanyol, és a dir, Andorra, Catalunya Nord i l'Alguer. Sembla convenient d'acceptar que aquestes tres comunitats, cadascuna amb les peculiaritats pròpies, haurien de propiciar processos de recuperació i/o normalització bàsicament sostinguts pel procés general conduït i a conduir per les regions del sud dels Pirineus.

El nou marc europeu post-92 serà crucial per acabar de definir les perspectives de construcció d'un nou espai català a llarg terme. Del model d'articulació política i de constitucionalització de les comunitats culturals i lingüístiques que s'imposi en la futura Europa unida, dependrà que pugui assolir-se una "reunificació democràtica" de l'espai català.

2.1.2. Perspectives comunicatives

Des d'una òptica més específicament comunicativa, les perspectives d'acció vers la constitució d'un espai català no podien considerar-se molt positives a principis dels 90. Si tenim en compte l'avaluació global dels experts consultats, així com les principals dades disponibles sobre les tendències dels mitjans i circuits de comunicació en el domini lingüístic, és fàcil d'arribar a una primera conclusió: a principi dels noranta, aquesta àrea no funcionava com a àrea més o menys estable i coherent d'intercanvi i cooperació en matèria d'informació, de comunicació i de cultura. Només algunes excepcions (la indústria del llibre, el setmanari El

Temps, la cobertura de TV-3 fins a un cert punt, algunes cobertures interregionals de certes emissions de ràdio i TV i en part la indústria fonogràfica) permetien d'entreveure la direcció a emprendre.

Per contra, l'àrea del català es trobava integrada bàsicament dins dels espais nacional-estatals veïns (fonamentalment l'espanyol i el francès), i en alguns camps, com ara el publicitari i el de la TV, s'entrava progressivament als mercats europeus i internacionals.

No hi havia gaire indicis que aquesta situació estructural pogués modificar-se substancialment a mig terme. Si des de l'acció política, el màxim que s'havia abordat eren algunes mesures de reforçament de l'espai "regional", de l'espai particular delimitat per cada regió (o "autonomia", a l'Estat espanyol), des de la iniciativa privada l'acció era pràcticament nul·la. Les excepcions, com hem dit, no implicaven en cap cas a grans empreses del sector de la comunicació (empreses periodístiques, cadenes de ràdio, cadenes de TV, agències publicitàries, etc.). Aquestes empreses, en el cas d'estar ubicades en algun territori del domini lingüístic, eren subsidiàries del mercat espanyol, i en el cas de preveure transformacions, s'havia de pensar en el sentit de la seva internacionalització; lògicament, per a aquestes empreses, la inclusió d'iniciatives de comunicació en català només podia justificar-se com a excepció, o com a "concessió" en cas d'altres compensacions.

Malgrat tot, també es podien observar alguns elements de signe contrari a aquesta dinàmica general, elements que posen de manifest

sovint l'escassa iniciativa política de les parts implicades i el paper encara rellevant de l'anomenada societat civil. En podríem destacar aquests quatre:

- * En primer lloc, la capacitat de resistència i de mobilització demostrada a diferents indrets de l'àrea quan s'han produït fets manifestament negatius per al procés de normalització o de recuperació de la llengua i la cultura (el cas més clar: les mobilitzacions entorn de la TV, sigui per la recepció de TV3 a tots els territoris, o per la normalització del català al Canal 9 o per la recepció de la TVV a Catalunya, etc.).

- * Segonament, la possibilitat d'aprofitar la (relativa) capacitat d'acció política dels diferents governs autonòmics per establir acords entre ells i per emprendre iniciatives públiques relacionades amb la creació de mitjans o amb la producció i difusió cultural, etc. Aquesta via només ha estat explotada en la creació de les corporacions de RTV i en la subvenció de certes produccions àudio-visuals, musicals, de premsa, i similars.

- * En tercer lloc, la gran riquesa creativa de la societat civil de l'àrea, manifestada de múltiples maneres: des de la vitalitat de la comunicació local (premsa local i comarcal, ràdios municipals, emissores de TV locals i de barri, etc.) fins a la capacitat de producció de ficció (novel·la, cinema, dibuixos animats, telesèries, etc.) o de programes informatius en ràdio i TV a l'altura de les millors emissores; des de la qualitat de la creació i interpretació musicals, fins a l'exuberant disposició de grups de teatre i de l'espectacle de primera línia.

* I per últim, la irrupció de les noves tecnologies de la informació i comunicació, que pot plantejar a terme mitjà canvis substancials en l'estructura tradicional dels mercats de la comunicació. Noves tecnologies com els satèl.lits, les xarxes de cable, el videotext o les bases de dades, poden oferir noves condicions i noves oportunitats, si se saben aprofitar degudament, per a assolir majors cotes d'intercanvi de la informació i dels béns i serveis culturals.

2.2. Estratègies i recomanacions sectorials

Entrarem aquí a considerar més en detall, i per tant amb un grau de contingència més elevat, algunes estratègies possibles i/o convenientes a seguir en diversos àmbits o sectors de presa de decisió i d'actuació. Ens centrarem en aquelles actuacions relatives a la consideració del conjunt del domini lingüístic, i només en certs casos ens referirem a actuacions particulars d'algunes regions⁷.

⁷Per al cas concret del Principat de Catalunya, continuaven sent d'interès encara moltes de les propostes contingudes a l'informe *Comunicació, llengua i cultura a Catalunya: Horitzó 1990* (Gifreu, 1986, capítol V).

2.2.1. *Ambit institucional*

Les principals institucions polítiques de cada territori, des de les institucions de govern (des del Govern Andorrà, fins als governs locals, especialment els de les grans ciutats, passant lògicament pels governs autonòmics) fins als partits polítics, han de fer-se progressivament conscients de la necessitat de repensar el marc constitucional i bona part de l'acció i dels programes de govern en funció de la creació d'un espai català de comunicació.

Atesa l'heterogeneïtat dels marcs constitucionals actuals, els processos de discussió i de revisió han de plantejar-se forçosament de diferent manera i amb uns ritmes apropiats en cada cas. Però, hi ha una horitzó que pot homogeneïtzar a terme mitjà les regles generals del joc democràtic, i és l'Europa del post-1992, l'Europa de l'Acta Unica i de la probable integració progressiva.

En aquest sentit, com hem detectat en el capítol tercer, els "blocs constitucionals" dels Estats implicats presenten alguns seriosos problemes a la viabilitat de constitució d'un espai català de comunicació coherent i progressivament autònom.

En conseqüència, les forces polítiques haurien d'emprendre en primer lloc una sèrie d'iniciatives per transformar en un sentit favorable aquest "bloc constitucional". En el cas de l'Estat espanyol, per exemple, s'hauria de plantejar una reforma de la Constitució de manera que garantis algunes de les condicions considerades imprescindibles per a la construcció d'aquest espai, com són bàsicament: el reconeixement territorialitzat de les

llengües nacionals presents a l'Estat; l'oficialitat exclusiva del català sobre els seus territoris històrics; la possibilitat de federació de les comunitats autònomes; i una revisió de la distribució de competències entre l'Estat i les comunitats històriques amb llengua pròpia, de manera que almenys fossin sobiranes en matèria de llengua, comunicació i cultura.

D'altra banda, i sense necessitat de canvis constitucionals -limitant-nos a l'Estat espanyol-, hi ha possibilitats de transformacions importants i d'algunes actuacions més decidides aprofitant el marc actual. N'assenyalem algunes que considerem necessàries:

* Ampliació del sostre competencial de les comunitats.

Tots els estatuts d'autonomia són reformables, i en alguns aspectes tots s'haurien de revisar sota aquesta òptica. D'entrada, les comunitats dites de "segon grau" (Balears i Aragó) s'haurien d'igualar a les dites de "primer grau" (Catalunya i País Valencià). L'ampliació de competències, en un i altre cas, requereix una iniciativa legislativa que pot ser de dues maneres: la reforma de l'Estatut (possible perquè han transcorregut cinc anys des de l'aprovació); o mitjançant lleis de delegació (segons article 150.2 de la Constitució espanyola).

* Desplegament dels mecanismes de cooperació i col.laboració.

El desplegament i la promoció d'aquests mecanismes entre les comunitats autònomes han estat fins ara pràcticament inexistents i gairebé sospitosos. Caldria potenciar convenis de cooperació a

tot nivell, especialment entre organismes dedicats a la comunicació i la cultura (per exemple, corporacions públiques de RTV), tal com ja en part es preveu en els Estatuts de Catalunya (article 27), el de les Illes Balears (disposició addicional 2a.) i de la Comunitat Valenciana (article 42).

* Desplegament de convenis internacionals.

En sintonia amb el desplegament dels mecanismes anteriors entre regions de l'Estat espanyol, es poden establir a través de tractats o convenis internacionals acords de cooperació i col.laboració des d'aquestes comunitats amb les comunitats o regions ubicades a d'altres Estats. Específicament ho reconeix l'Estatut de Catalunya en el seu article 27.4 per a l'establiment de relacions culturals. D'altra banda, aquest és un àmbit que pot quedar afectat -i que hauria de quedar-hi favorablement- per la regulació supranacional europea (sobretot si el català resulta definitivament reconegut com a llengua oficial per la CE).

* Front comú en les decisions de l'Estat.

Especialment pel que fa als afers relatius a llengua, comunicació i cultura (en el marc de l'Estat espanyol), les comunitats del domini lingüístic haurien de presentar un front comú davant les decisions generals de l'Estat. Convé remarcar aquí les possibilitats que es poden obrir a les comunitats autònomes per intervenir directament en les relacions internacionals, així com en el

desplegament d'activitats de rellevància exterior de l'espai català.

A part del protagonisme especial que s'ha de concedir als governs autonòmics de les comunitats de l'Estat espanyol, convé no perdre de vista ni menystenir les enormes possibilitats de cooperació a diferent nivell entre les corporacions locals (diputacions provincials, consells comarcals, ajuntaments i mancomunitats). Aquestes corporacions, a partir de la capacitat de maniobra que els atorga l'autonomia local, poden desplegar també múltiples iniciatives de cooperació relacionades amb la llengua, la cultura i la comunicació. Un àmbit singularment actiu de cooperació és ja (almenys en el Principat de Catalunya) i pot ser-ho molt més, el de la comunicació local (premsa local i comarcal, ràdios municipals i televisions locals). Així, semblaria fàcil i summament eficaç, per exemple, la federació de ràdios i televisions municipals d'arreu de les comarques de l'àrea.

2.2.2. Llengua i mitjans de comunicació

Tots els grups de treball i els experts consultats insistiren en la necessitat ineluctable d'afrontar obertament i sense complexos la problemàtica lingüística i sociolingüística del català que representa la falta d'un procés d'estandardització sobretot en els mitjans audio-visuals.

Es tracta d'una preocupació compartida àmpliament els últims anys per la majoria d'especialistes en lingüística i sociolingüística dels països de parla catalana, i de fet ha ocupat ja l'atenció de molts programes de recerca en lingüística aplicada.

Resulta evident, tanmateix, que la definició i l'adopció d'un estàndard del català en els mitjans no és solament una qüestió d'experts, sinó sobretot una qüestió de voluntat política, de negociació, de pacte, i en definitiva, de poder polític. És a dir, qualsevol opció en aquesta via reclama una política lingüística, i una política de base comuna a tota l'àrea. Cosa que no implica de cap manera ni una uniformització dels parlars i dels estils, ni la imposició d'un ritme idèntic d'adaptació a cada comunitat o a cada dialecte regional.

De la vastíssima problemàtica que suscita el procés d'estandardització del català oral als mitjans, en destacariem aquí unes línies d'actuació que semblen imprescindibles des de l'òptica de construcció d'un espai català de comunicació, com les següents⁶:

⁶Voldriem destacar aquí l'interès que ofereixen en aquest sentit algunes aportacions recents als debats sobre l'estandardització. Ultra els diversos "llibres d'estil" preparats per a donar resposta i coherència al treball professional en diversos mitjans, remetem especialment a: A. Ferrando (ed.), *La llengua als mitjans de comunicació*, València, Institut de Filologia Valenciana, 1990, i especialment a les ponències d'I. Mari ("Condicions prèvies per a la difusió d'un model lingüístic als mitjans de comunicació"), de Ll. B. Polanco ("Reflexions sobre el model lingüístic dels mitjans de comunicació valencians"), de V. Salvador ("Els registres orals") i de M. Dolç ("¿Tants models, tantes llengües?").

* Pla de codificació d'un model de català oral públic.

Vista la dinàmica general del sistema comunicatiu i la centralitat dels mitjans àudio-visuals, resulta cada cop més urgent d'avançar cap a la codificació, en paraules d'Isidor Marí, d'un model general de català oral públic. Model a utilitzar bàsicament als mitjans àudio-visuals, que haurà de tenir en compte tant les varietats dialectals com els diferents registres socials.

La màxima autoritat en la conducció d'aquest procés a terme mitjà hauria de ser un organisme com l'Institut d'Estudis Catalans, el qual ja s'ha començat a interessar per aportar propostes en aquesta via⁹. En aquest procés, caldria l'estreta col.laboració i corresponsabilització en les decisions finals d'àmplies representacions tant de cada una de les regions, com de les principals entitats interessades/afectades (CCRTV, RTVV, RTVE, ORTA, Ciències de la Informació, etc.). Convé ser conscient que tant important com les garanties científiques del model de llengua, ho és igualment la acceptació generalitzada que pugui suscitar a la majoria de comarques de l'àrea. Altrament, no s'obtindria l'objectiu bàsic desitjat, que és l'eficàcia en la comunicació i intercomunicació, i per tant tampoc serviria a la causa de la normalització.

⁹Vegi's Institut d'Estudis Catalans (Secció Filològica), Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana. I-Fonètica, Barcelona, 1990 (21 pp.).

* Pla de promoció i difusió del model estàndard.

Caldria també planificar minimament la implantació progressiva del model general acceptat, única manera de poder garantir un cert èxit en l'ús generalitzat i en la seva eficàcia comunicativa. Seguint a Mari, podem recomanar els següents mecanismes per a l'impuls del procés:

- Un suport institucional decidit.

és a dir, que no sigui fruit del voluntarisme o del "militantisme" d'uns grups més o menys "nacionalistes" o "radicals", sinó resultat conscient de l'acció de govern de les institucions i dels partits que obtenen els vots i els tributs justament per aquest fi.

- Un coneixement detallat del sector.

Implica el seguiment i l'anàlisi de la dinàmica del sector comunicatiu i especialment de l'àudio-visual, per tal d'estar en condicions de proposar a cada actor (emissores públiques i privades, de ràdio i de TV, empreses de producció, de doblatge i de distribució, periodistes, etc.) el seu paper més adequat.

- Uns programes adients de formació i d'informació.

Convé promoure la vehiculació del model a tots els nivells i àmbits d'entre els professionals implicats, sobretot en la formació de professionals (periodistes, publicitaris, realitzadors, guionistes, etc.) i en el seu reciclatge.

- Uns adequats procediments de selecció i promoció.

és la part de responsabilitat que toca als directius dels mitjans de comunicació en aquest procés, és a dir, vetllar per una

selecció acurada dels professionals i per una incentivació a partir del seu rendiment en el domini de la llengua.

* Centralitat del registre informatiu oral.

En tota la sèrie d'iniciatives i de mesures a emprendre per aconseguir un procés eficaç de normativització oral, cal atribuir una atenció preferent a la centralitat que sembla que va adquirint el registre informatiu oral -el registre propi dels informatius de la ràdio i la televisió-. Centralitat tant pel que fa a la posició que ocupa en el conjunt de la graella de les programacions, com en la seva incidència "normalitzadora" en l'ús d'una llengua.

No hi ha gaire dubte, des que existeixen els grans mitjans electrònics de masses, de l'acció indirectament "planificadora" que exerceixen a través sobretot dels programes informatius sobre l'estandardització de la llengua instrumental que utilitzen.

Caldrà incidir especialment sobre el model oral dels informatius de les cadenes i emissores de ràdio i televisió, fins a aconseguir, com bé diu Vicent Salvador, que aquest registre informatiu esdevingui "el grau zero dels registres (i dels dialectes geogràfics i socials), el punt d'encontre dels parlants de la comunitat lingüística i dels diversos contextos situacionals"; i això, "no només per raons d'eficàcia comunicativa, sinó també per motius simbòlics en el marc d'un projecte nacional que vaja més enllà de les declaracions voluntaristes"¹⁰.

¹⁰V. Salvador, "Els registres orals", citat, p. 216.

* Política coordinada de doblatge i subretolat

En tot el camp de l'audio-visual de producció aliena, bé que singularment en el sector televisiu, cal revisar a fons les pràctiques habituals en la utilització del doblatge i del subretolat.

D'entrada és inconcebible que no s'hagin adoptat per part de les dues televisions públiques del domini lingüístic, TV3 i Canal 9 de la TVV, uns acords mínims sobre doblatge de films, telesèries i altres programes de ficció per ser emeses per les respectives cadenes. La incomunicació entre ambdues empreses les portava molt sovint a doblar de nou produccions ja doblades en "català" (oriental) o en "valencià" (català occidental), o a trobar diferents títols per a una mateixa sèrie o pel·lícula. Si pensem en una diversitat de cadenes i emissores (Circuit català de TVE, Canal 33, TV d'Andorra, possible canal de les Illes, etc.), aquesta situació es fa ridícula i antieconòmica. Tampoc beneficia la constitució d'un mercat secundari d'aquestes produccions alienes doblades al català, com podrien ser la comercialització en vídeo de films o la revenda posterior.

Però, tant important com els acords entre entitats afectades, ho és igualment la revisió de la política vigent, llançada al doblatge a ultrança (seguint l'habitud imposada per la tradició espanyola). El doblatge sistemàtic facilita la recepció de l'obra doblada, i si en certs moments pot ajudar a la creació d'una audiència notable -cosa que no pot negligir una televisió conven-

cional-, també cal preveure els perills que comporta. En primer lloc, el doblatge resulta unes deu vegades més car que el subretolat, i això pot ser una raó de pes en molts casos. Però, segonament i més important, el subretolat comporta una actitud més activa per part de l'espectador i, sobretot, més respectuosa envers la llengua i cultura d'origen, a les quals remet forçosament.

La subretolació, doncs, s'hauria de potencia progressivament com a fórmula ideal i barata d'aproximació i de comprensió de les obres culturals i artístiques de les altres cultures del món. Permetria de retop la valoració i distinció de les obres pròpies.

2.2.3. Ambit socio-econòmic

Oferim en aquest apartat algunes consideracions i recomanacions generals que tenen per objecte d'afrontar la problemàtica econòmica i financera del mercat de la comunicació i de la cultura present en el domini lingüístic.

** Observació permanent del mercat de la comunicació*

Es fa necessari el seguiment sistemàtic i fidedigne del mercat de la comunicació si es volen emprendre i mantenir actuacions pertinents en aquest terreny. Per això, cal establir mecanismes adequats de seguiment i d'anàlisi.

Proposem en conseqüència la creació d'un centre responsable de l'obtenció sistemàtica i continuada de les dades pertinents sobre els sectors de la comunicació i la cultura a tota l'àrea.

Aquest centre, que podria coordinar interessos institucionals, difícilment sobreviuria sense suport permanent de la iniciativa pública. De tota manera, si el centre fos privat o mixt, de segur que podria traspassar més fàcilment les fronteres administratives (sobretot si es té en compte la regió econòmica "natural" que es va reconstituïnt des d'Alacant a Perpinyà).

Una de les activitats bàsiques del centre seria la de potenciar estudis "micro" en el camp de la informació i comunicació (actualment gairebé inexistents) per facilitar la intervenció i la presa de decisions tant dels responsables públics, com de les empreses privades.

* Reforçar la iniciativa pública i incentivar la privada.

El sector públic tenia fins ara almenys les institucions més importants que actuaven en el camp de la comunicació al conjunt de l'àrea. El sector públic era també, i semblava poder continuar sent-ho durant molt temps malgrat les pressions cap a la privatització, un actor poderós a tot Europa; la raó possiblement més determinant era la necessitat de disposar d'instàncies eficaces de les comunitats nacionals contra les pressions uniformitzadores de les grans companyies "multimèdia" transnacionals, la majoria d'origen nord-americà.

En aquesta dinàmica del mercat de la comunicació, sembla imprescindible d'explotar al màxim la capacitat d'intervenció pública en aquest mercat, i més en comprovar com la iniciativa

privada autòctona tendeix més aviat a invertir en mercats més segurs, com l'espanyol, el francès o l'internacional.

Serà absoluta responsabilitat de la iniciativa pública a cada un dels nivells de presa de decisió de l'àrea, el fer de "locomotora" en la creació i consolidació -molt especialment en el camp central de l'àudio-visual- d'un mercat català dels mitjans i de les indústries culturals.

En contrapartida i de forma complementària, una de les formes d'intervenció pot i ha de ser la incentivació sense recança de la iniciativa privada en la mateixa direcció. Una política valenta en aquest sentit podria suscitar, com ja passa en alguns casos (premsa en català, cinema, llibre, etc.) una progressiva proliferació de petites empreses que, a la llarga, podrien aspirar a ocupar bones posicions primer en el mercat intern i, després, fins i tot en l'europeu.

* Intervenir sobre els canals de distribució.

Una de les intervencions específiques de la iniciativa pública hauria de centrar-se en els canals de distribució de béns i serveis de comunicació i cultura. En bona part dels mitjans i de les indústries culturals, qui en controla els canals de distribució en controla també els principals mecanismes del mercat. En aquest sentit, el comportament de la indústria cinematogràfica seria paradigmàtic.

No cal menystenir aquí les dificultats d'aquest tipus d'intervenció política i econòmica, a causa de la forta concentració

empresarial i dels interessos transnacionals que solen regir les regles del mercat. Tanmateix, cada dia sembla més necessari d'intervenir en aquest punt si és que es vol disposar en un futur pròxim -un futur de plena llibertat de circulació de la informació i dels productes culturals- d'alguna capacitat de control dels fluxos comunicatius.

* Creació d'un fons per a la indústria àudio-visual.

Una altra fórmula concreta d'intervenció, sobretot en l'àmbit de la producció i de la promoció de l'àudio-visual, podria ser la creació d'un fons de finançament d'iniciatives (a l'estil del creat recentment pel Consell Nòrdic) o bé d'una societat pública dedicada amb el mateix objectiu (a l'estil de la francesa Société de Financement de l'Industrie Cinématographiques et Audiovisuelle).

Les finalitats del fons o de la societat haurien de ser d'estricta promoció de l'àudio-visual català, tenint molt en compte els diversos marcs europeus de cooperació i coproducció (programes MEDIA, Eureka Audiovisual, Eurimages, etc.).

Les aportacions econòmiques al fons podrien procedir a parts proporcionals (segons pressupostos) de les corporacions públiques de ràdio i TV, de les conselleries autonòmiques de Cultura i Mitjans de Comunicació (o similars) i d'altres possibles instàncies relacionades amb l'àudio-visual.

2.2.4. Àmbit àudio-visual

Cal prendre consciència a tots els nivells i a totes les instàncies de decisió de cada regió de l'àrea lingüística, de la centralitat de l'àudio-visual en la cultura de les societats de fi de segle. I no sols pel que fa al paper vertebrador de l'actual cultura de masses, sinó també per la seva capacitat d'incidència en altres dimensions culturals com la cultura política o la cultura humanística o la cultura tecnològica o la mateixa llengua.

Amb els "mass media" àudio-visuals, d'altra banda, i sobretot amb la ràdio i la TV, la llengua oral adquireix una rellevància pública de primer ordre, torna a situar-se al centre dels processos de comunicació i d'intercomunicació entre els grups socials i nacionals. Per això, resulta de primeríssima importància estratègica l'adopció d'unes polítiques de l'àudio-visual català ben definides i coordinades, coherents i sistemàtiques.

L'actual etapa de desenvolupament de la cultura i de la comunicació de masses obliga a totes les comunitats i els seus òrgans de govern del domini lingüístic, independentment del grau de sensibilitat i de lleialtat envers la llengua i la cultura pròpies, a pronunciar-se implícitament o explícita sobre què fer en l'àmbit de la producció i programació àudio-visual. Obliga a considerar la televisió com el centre de totes les estratègies de presència pròpia en els escenaris de la representació pública a l'interior i a l'exterior.

En aquest sentit, la constitució d'un espai català de comunicació passa fonamentalment per la planificació de tots els recursos -polítics, econòmics, organitzatius, creatius, tecnològics, etc.- disponibles en el conjunt de l'àrea i a cada una de les regions amb vista a potenciar i promoure la producció i circulació àudio-visual pròpia.

Fins a un cert punt, aquesta estratègia ja havia estat iniciada a meitats dels vuitanta i ja havia donat alguns fruits. La creació de les emissores públiques de RTV al Principat de Catalunya, amb el precedent del "circuit catalano-balear" de TVE de Catalunya, i de la RTVV al País Valencià i l'ORTA a Andorra, junt amb altres iniciatives públiques i populars, ja prefiguraven una orientació similar. Però, la complexitat i els alts costos de la programació àudio-visual, havent de competir amb tota la producció europea i internacional, feien gairebé inviables, a la curta o a la llarga, moltes de les iniciatives de producció, de programació i de distribució, si continuaven sent fragmentades i descoordinades.

En conseqüència, proposem algunes línies d'actuació que potenciïn la coordinació d'iniciatives i la suma d'esforços i recursos dedicats a l'àudio-visual, sobretot en la producció de ficció i d'informatius.

* Coordinació del sector públic a través d'acords-marc.

Caldria endegar i negociar uns acords-marc entre totes les instàncies interessades del sector públic a cada regió (fos quin

fos el respectiu estat de desenvolupament de la indústria audio-visual) sobre la coordinació general de les actuacions relatives als mitjans i a la indústria de l'àudio-visual. De moment, només el sector públic estava en condicions de poder aglutinar el potencial necessari per a aconseguir unes cotes mínimes de presència competitiva en el mercat de l'àudio-visual.

Seria convenient d'institucionalitzar a través d'algun organisme, per exemple un Consell de l'Audio-visual, el seguiment d'aquells acords-marc. El Consell podria anar adquirint competències a mesura que creixés el sector i que les instàncies polítiques (des dels Estats respectius o la CE, fins als governs autònoms) les li deleguessin.

* Implicació progressiva de la iniciativa privada.

Si és cert que el sector públic ha de continuar vertebrant el gruix de la indústria audio-visual en català, sembla igualment convenient d'anar-hi implicant la iniciativa privada. De fet, sempre hi ha estat més o menys implicada (sector del cinema, de la discografia, de la ràdio, etc.). Tanmateix, ara és el moment de fer el salt qualitatiu endavant, mirant d'articular amb el mínim cost possible i els màxims resultats, una indústria cultural pròpia, capaç de satisfer les necessitats de l'espai "interior" i de competir dignament a fora.

Per tant, s'ha d'arribar a aconseguir una cert equilibri entre la iniciativa pública i la privada. El sector públic ha de fer de locomotora, que vol dir repartir joc i donar garanties de futur.

El sector privat, en contrapartida, ha d'arriscar també unes inversions i dedicacions.

* Aprofitament de l'impuls europeu en la coproducció.

Tal com ja han demostrat experiències recents en el camp del cinema, de la televisió o de la cançó, la via de la coproducció haurà de ser la manera habitual d'adquirir una capacitat d'acció a l'exterior, tant des del punt de vista de la producció mateixa, com per les majors possibilitats de promoció i de distribució.

Com hem vist anteriorment (capítol III.2), són moltes les possibilitats de cooperació i de coproducció a escala europea en el marc dels programes MEDIA, Eureka Audiovisual i Eurimages, especialment. Les diverses entitats públiques i privades de producció de cinema, televisió i vídeo haurien de procurar de coordinar esforços -podria ser aquesta una missió específica del l'esmentat Consell de l'Audio-visual- per acudir a les fonts europees de promoció d'aquesta indústria.

Convé tenir en compte que aquesta via, la coproducció europea, va quedar automàticament potenciada amb la Directiva de la CE sobre la Televisió sense Fronteres (article 4. 1 i 2), que exigeix a totes les televisions "nacionals" unes quotes d'"obres europees" del cinquanta per cent (o almenys no inferior a la mitjana del 1988). La producció de "marca catalana", produïda o coproduïda amb països europeus, pot tenir una bona acollida en els diversos circuits de programació d'Europa. I això val tant per al cinema com per a les telesèries o altres programes televisius de ficció.

* Constituir xarxes i programes comuns d'informació.

Serà sobretot en el camp dels informatius de ràdio i de televisió on es posaran les bases per avançar més decididament en la construcció d'un espai de referents comuns. La influència de la informació d'actualitat -el punt de vista de la mirada periodística sobre el món i sobre la pròpia comunitat- continua sent decisiva per configurar espais de comunicació. Els informatius dels grans mitjans constitueixen els mecanismes principals de producció/reproducció dels referents simbòlics i culturals (nacionals, ètnics, socials, lingüístics, polítics, etc.) que defineixen i cohesionen les col·lectivitats.

Si això val per tots els mitjans, cal centrar-ne avui l'eficàcia en la ràdio i la televisió. Per això, caldria estudiar i adoptar mesures per aconseguir gradualment unes xarxes informatives (corresponsals, intercanvis entre estacions emissores, etc.) i unes connexions habituals entre tots els territoris del domini lingüístic. A part de facilitar així la vehiculació d'un català estàndard i l'acceptació d'accents i expressions dialectals diverses, els informatius esdevindrien el principal suport del coneixement mutu i de l'intercanvi d'informació entre cada regió. Naturalment, la progressió en aquesta direcció no hauria d'eliminar els informatius regionals o comarcals o locals.

* Establir un règim d'obligada conservació del patrimoni.

Si la cultura àudio-visual esdevé cada dia més important en la producció cultural dels pobles, cal arbitrar mesures eficaces de conservació i protecció d'aquest patrimoni àudio-visual. D'aquí que, en la perspectiva d'una coordinació general de la producció i difusió àudio-visual en català, s'haurà de plantejar i adoptar un règim de conservació de tots els programes difosos (almenys a través dels canals públics).

Aquesta qüestió presenta uns graus elevats de complexitat: per raons polítiques i jurídiques, per raons de costos econòmics, per dificultats tècniques, etc. En qualsevol cas, no es pot deixar de plantejar l'obligatorietat de conservació del patrimoni àudio-visual propi, encara que sigui de forma progressiva i lenta, si no es vol perdre la memòria col·lectiva del nostre temps.

Caldria segurament pensar en la creació d'una (o diverses) institució de dipòsit, de conservació i de recuperació, del patrimoni àudio-visual públic del domini lingüístic, que hauria d'estar dissenyada i equipada amb les tecnologies informàtiques i electròniques adequades.

2.2.5. Telecomunicacions i telemàtica

El camp de les noves tecnologies de la comunicació, entre les quals destaquen per la seva importància estratègica les xarxes de telecomunicacions i els serveis telemàtics, ha de suscitar un interès creixent amb vista a la constitució efectiva d'un espai

propi d'intercomunicació i d'intercanvi d'informació. S'ha dit i repetit que en el futur les formes principals d'articulació d'una comunitat es plasmaran en les xarxes i sistemes d'intercanvi d'informació a distància i en temps real. Per això, les diverses instàncies polítiques de cada comunitat de l'àrea no poden deixar de plantejar i de reivindicar una certa capacitat d'intervenció en l'establiment i control de les principals xarxes de telecomunicacions que cobreixin els propis territoris. A continuació, formularem algunes consideracions i recomanacions en aquest sentit.

* Garantir una xarxa telefònica eficient entre tots els territoris.

Caldria revisar en primer lloc la xarxa telefònica bàsica per tal de garantir unes bones comunicacions entre els territoris del domini lingüístic. Les previsions d'enllaços per a les grans rutes (per exemple, Barcelona-València o Barcelona-Girona-Perpinyà) haurien de ser realitzades no tant sols amb criteris econòmics sinó també polítics. Això equival a dir que, encara que les rutes no fossin immediatament rendibles, potser convindria sobredimensionar-les si hi havia la voluntat que s'incrementés el trànsit d'informació que hi circularia.

Aquesta previsió no tant sols ha de fer referència a les grans rutes, citades com exemple. Cal també que els territoris del domini lingüístic català estiguin ben dotats de comunicacions telefòniques perquè puguin mantenir expectatives de progrés econòmic i social.

I calen bones telecomunicacions de base, lògicament, si s'han de realitzar projectes comuns o compartir serveis.

* Configuració i capil.laritat adequades de la xarxa.

La configuració i el grau de capil.laritat (de cobertura de la població) de la xarxa depenen molt de com aquesta sigui considerada: o bé com un conjunt dins els territoris del domini lingüístic català, o bé com la suma de les diferents xarxes presents en cada territori. Malgrat que la primera hipòtesi no és descartable en un futur pròxim, de moment és la segona opció la que cal tenir present.

En aquest sentit, cal dir que la xarxa depenent de la Telefònica sembla inclinar-se, segons els estudis realitzats per al ja citat "Llibre Blanc de les Telecomunicacions a Catalunya", per una xarxa molt propera a l'estructura territorial actual de les comarques (del Principat), però sense abandonar del tot la de les províncies, base de la xarxa durant molts anys. En el cas francès, l'estructura s'ajusta als anomenats "departaments", base de l'estructura estatal. Pel que fa a aquest punt, la pròpia dinàmica econòmica de les regions implicades ha fet que les respectives companyies telefòniques s'ocupessin de modernitzar i posar a punt les xarxes, sobretot en el cas francès.

D'un altre costat, i gràcies als avenços en matèria de telemàtica, avui dia són molts els usuaris que utilitzen la xarxa telefònica com a mitjà d'interconnexió dels seus ordinadors o com a forma d'accés a serveis de valor afegit (SVA). Aquest fet fa

extraordinàriament important l'extensió de la xarxa telefònica a tots els punts del territori i la seva digitalització, de mode que permeti suportar totes aquestes noves utilitzacions.

* Establir una política tarifària pròpia.

Aquest és un punt clau per a la circulació d'informació. L'estructura tarifària d'una xarxa de telecomunicacions no sols respon a raons econòmiques, sinó també a raons polítiques.

No és el mateix distingir les diverses tarifes per províncies que per comarques o bé aplicar el més asèptic criteri de la distància entre els punts connectats o el temps de la trucada.

Per exemple, el fet de pertànyer a diferents Estats fa que moltes de les comunicacions entre els territoris del domini lingüístic català tinguin la consideració de "internacionals" o bé de "interprovincials".

Aquesta situació no es pot assumir com un fet inevitable o insalvable, sinó que caldrà pressionar als diferents organismes i companyies operadores per tal d'introduir alguna modificació que tingui en compte els territoris del domini lingüístic català entesos com a una unitat o bé a través de tarifes especials que facilitin els intercanvis d'informació entre ells. Cal recordar en aquest punt les compensacions econòmiques que es realitzen entre els diferents operadors de les xarxes telefòniques (PTT's) per les trucades creuades entre els diferents països. La subvenció directa o indirecta per part de les Administracions públiques (o d'altres organismes) a les comunicacions realitzades entre els territoris

del domini lingüístic català podria ser una contraoferta a l'hora de negociar una modificació tarifària en aquest sentit.

* Potenciar els bancs i bases de dades propis.

Cal atendre la creació i potenciació de bancs i bases de dades referides als més diversos temes relacionats amb els territoris del domini lingüístic català. Aquestes bases haurien d'estar redactades en català, però també en d'altres idiomes (anglès, castellà, francès, alemany...) per tal de difondre millor la realitat cultural i social present als territoris del domini lingüístic català. Malgrat que aquest darrer punt pot ser polèmic, cal tenir present dues coses: les informacions que no estiguin dipositades en bases de dades seran cada cop menys citades (no existiran); i les bases i bancs de dades que no puguin interrogar-se amb els idiomes majoritàriament utilitzats, no seran consultades ni citades.

Per tant, tot l'esforç que es realitzés en aquest àmbit que ignorés aquest factor, estaria condemnat a no ser rendible, ja que les possibles consultes provinents dels territoris del domini lingüístic català no justificarien (ni compensarien) econòmicament l'esforç realitzat.

L'explotació comercial i la difusió dels continguts d'aquestes bases de dades s'ha de fer mitjançant tots els formats i recursos tècnics possibles: CD-Rom, videotext, terminals distants, publicació en forma de llibre o disquete. També s'ha d'assegurar la

interconnexió d'aquestes bases i bancs de dades amb d'altres de l'estranger per potenciar-ne la utilització en ambdós sentits.

* Explotació del servei de teletext.

Convindria estendre l'emissió d'un servei de teletext en català a totes les cadenes que emeten des de o sobre els territoris del domini lingüístic català. Cal que l'exemple que ha iniciat TV3 amb el seu "Teleservei" sigui seguit per les demés televisions públiques. Quant a les privades emetent en castellà o francès, se'ls podria oferir algun tipus d'ajut per a la doble versió, semblant als ja oferts a d'altres mitjans i segons el que hi ha previst a les lleis de normalització lingüística (quan és el cas) o en altres previsions similars.

D'altra banda, la utilització del teletext com a forma de subtitulació, hauria de fomentar i millorar la circulació de programes europeus en versió original entre les diverses televisions (com ja hem dit més amunt). Aquestes previsions tenen sentit si pensem que en un marge de 5-10 anys, la majoria d'aparells de televisió o magnetoscopis portaran incorporat de sèrie el descodificador necessari per poder visualitzar el teletext.

2.3. Quadre d'actuacions prioritàries

Finalment, proposem un conjunt d'actuacions que, per bé que serien ubicables en algun dels sectors tractats en l'apartat anterior, les apleguem com un bloc particular perquè són considera-

des prioritàries. Es a dir, són actuacions que passarien a primer terme en una estratègia general de construcció d'un espai català de comunicació, i en bona part no requeririen més que la voluntat política dels òrgans de govern actuals i/o l'impuls dels sectors empresarials i professionals afectats en cada cas. L'ordre en que es presenten les actuacions no equival a cap ordenació estricta de prioritats, tot i que hi ha iniciatives que resultarien poc versemblants o eficaces sense, per exemple, un pacte o conveni previ entre les parts implicades.

a) Establiment d'un "Pacte cultural i de comunicació".

Aquest pacte hauria de ser complementari a un conveni d'unió de la llengua catalana (similar al de la "Unió de la llengua neerlandesa", signat entre Flandes i els Països Baixos el 1980), i hauria de ser signat per totes -o eventualment per una majoria- de les institucions de govern de cada regió del domini lingüístic. Com hem assenyalat abans, aquest pacte posaria les bases d'una acció mancomunada en matèria de comunicació i cultura. Caldria instituir una comissió interregional d'alt nivell per a la coordinació de les polítiques i actuacions en comunicació i cultura.

b) Celebració d'un simposi de mitjans en català.

De forma concertada entre les institucions de govern i els mitjans interessats, públics i privats, convindria celebrar un simposi dels mitjans de comunicació en català de tota l'àrea. Hauria de plantejar-se com un primer encontre i un primer balanç

general de la situació i de les perspectives de desenvolupament d'aquests mitjans, en relació tant al seu àmbit de cobertura habitual, com al de tota l'àrea, com envers els mercats exteriors. Paral·lelament o de forma complementària, convindria organitzar-se un simposi d'indústries culturals en català, amb uns objectius semblants.

c) Creació d'una agència de notícies.

Hi ha una ampli consens en la necessitat de creació d'una agència de notícies en català, pública o mixta, que hauria d'incloure progressivament notícies en video. Tot i sabent que no pot ser rendible econòmicament, en canvi sí que ho seria des de l'interès informatiu i cultural de l'àrea, pel fet d'aportar una visió pròpia i en català de tant de l'actualitat de l'espai català, com una filtració també pròpia de les notícies del món. La posada en marxa de l'agència hauria de ser fruit d'una estreta col·laboració entre totes les regions (o les més importants).

d) Cadena de TV transfronterera per satèl·lit.

Caldria preparar amb certa urgència el llaçament d'una cadena de TV transfronterera en català, que podria dedicar-se preferentment a la ficció i a l'esport (considerant l'interès a Europa de certs equips i partits de l'àrea). Podria plantejar-se com a cadena mixta (amb capital de la CCRTV, de la RTVV, de l'ORTA i privat), i que oferís una programació procedent en bona part de les cadenes ja existents (TV3, Canal 33, Canal 9, TVE-circuit català, TV

Andorra, etc.) i de productors independents (segons percentatge de la Directiva de la CE). S'hauria d'aconseguir la cobertura per satèl·lit tipus Astra a tot Europa i, lògicament, també els territoris de l'espai català.

e) Creació d'una gran empresa multimèdia.

Per afrontar els reptes econòmics de la producció en general i en particular de la promoció i distribució a escala europea, convindria impulsar la creació d'alguna gran empresa multimèdia, segurament amb capital públic i privat, bé que amb un funcionament estrictament comercial. Les accions de l'empresa haurien de ser convenientment repartides entre titulars (públics i privats) de cada una de les regions de l'àrea. Amb estratègies ben calculades, aquesta empresa hauria d'intentar de fer-se present en tots o en la major part de sectors dels "mass media" tant a l'interior com a Europa.

f) Edició d'un gran diari interregional.

Malgrat la importància creixent de l'àudio-visual, encara resulta impensable d'avançar en la construcció d'un espai propi de referències i de circulació de la informació sense disposar de premsa. De premsa de tota mena, però singularment de premsa diària. Per això, en la línia ja introduïda des de València pel setmanari El Temps, caldria promoure -podria ser un dels objectius particulars de l'empresa multimèdia anterior- la creació d'un diari en català amb voluntat de cobertura de tot l'espai, bé que dissenyat

d'entrada amb una estructura en part descentralitzada (amb redaccions, per exemple, a Barcelona, a València, a Palma i a Perpinyà) per fer edicions particulars a cada una de les regions.

g) Cadena de ràdio interregional.

Semblantment a la proposta anterior, caldria pensar i impulsar la creació d'alguna o algunes cadenes de ràdio en català amb una voluntat de cobertura de tots els territoris de l'àrea, i per tant amb una organització i una xarxa de corresponsals ajustades a aquest projecte. No s'hauria de descartar la possibilitat de reconvertir algunes emissores o cadenes privades o públiques actuals en aquest sentit. A part del seu interès per la circulació de la informació i l'estandardització de la llengua, la cadena hauria de potenciar especialment la ja important producció musical feta als països catalans.

h) Federació de ràdios i televisions locals.

De forma complementària, seria convenient de fer avançar tot l'important moviment de la comunicació local cap a unes plataformes de cooperació i de coordinació d'esforços i recursos, sobretot en el camp de les ràdios i televisions locals, públiques o sense afany de lucre. Seguint models ja coneguts, s'hauria de continuar a través de la federació de les emissores de tot l'àmbit català o de la federació de federacions, almenys en una primera etapa.

i) Associació de periodistes de mitjans en català.

En la línia de les transformacions registrades tant en el món dels mitjans (creixement de mitjans en català) com en la reorganització de, s òrgans de representació (a Catalunya, es passà de les associacions de la premsa provincials o locals al Col·legi de Periodistes de Catalunya), caldria constituir una associació específica dels periodistes de tota l'àrea de mitjans en català. L'associació seria una via per avançar cap a l'intercanvi i al suport mutu entre professionals de la informació amb problemes similars d'estandardització lingüística i professionals en general.

j) Coordinar la formació de professionals.

Convindria emprendre una acció coordinada i concertada entre els diferents sectors implicats (Administracions, Universitats i corporacions professionals) de tota l'àrea per coordinar almenys la formació pública dels diversos professionals de la comunicació. La formació de professionals com periodistes, realitzadors, guionistes, publicitaris, documentalistes, etc., i el seu reciclatge, haurien de centrar l'interès de moltes accions concertades vista la incidència que tenen (o deixen de tenir) en els processos de construcció dels espais de comunicació.

k) Coordinar i estimular la recerca.

Cal insistir en la importància de la recerca específica en el camp de la comunicació, aplicada en aquest cas -com hem assenyalat anteriorment- al coneixement i seguiment sistemàtic de la dinàmica

informativa i cultural de tot el domini lingüístic i de cada comunitat en particular. Amb aquesta finalitat, caldria d'una banda coordinar el que ja s'està fent a la Universitat amb la recerca d'organismes públics com la CCRTV o la RTVV i, de l'altra, fomentar unes línies de recerca adequades entre els organismes públics centrals de cada govern i les Universitats.

1) Informe periòdic sobre l'"estat de la catalanitat".

Finalment, i per bé que amb uns plantejaments que desborden el camp de la comunicació però que el contenen com un dels centrals, caldria impulsar institucionalment la confecció i publicació periòdica (bianual, per exemple) d'un informe sobre l'"estat de la catalanitat". De forma similar al que estan fent en altres espais europeus (per exemple, a França amb l'informe titulat "L'état de la Francophonie dans le monde"), podria recollir en bases estadístiques i amb evaluacions qualitatives, les principals dades sobre la situació i l'eventual progrés cap a la normalització de l'espai lingüístic i cultural català.

BIBLIOGRAFIA

Capítol I

Congrés Internacional de la Llengua Catalana (2n., 1986). Convocatòria. Inauguració. Clausura. Conclusions. Barcelona, 1987.

GIFREU, Josep (dir). Comunicació, llengua i cultura a Catalunya. Horitzó 1990. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1986.

Capítol II

ABADAL, E.; RECODER, M.J. "La industria de las bases de datos en Cataluña. Perspectivas para la década de los noventa". Dins: Terceras Jornadas Españolas de Documentación Automatizada. Palma: Universitat de les Illes Balears, 1990. 433-449.

"[Actuacions de Lluís Llach: 1986, 1987, 1988]", (mecnografiat), 1989, [8]p.

"[Actuacions de Maria del Mar Bonet]", (mecnografiat), 1989, [7]p.

"[Actuacions de Marina Rossell: 1986, 1987, 1988]", (mecnografiat), 1989, [7]p.

ALCARAZ, Manuel. "Llengua i televisió valenciana". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1987.

ALCAZAR, M. "Llengua i televisió valenciana". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1986. 232-240.

ALVAREZ, Alfons. "El llarg camí de l'estructuració de la radiofonia valenciana". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1987.

ALVAU, Pere Lluís. "El català a L'Alguer, les restes d'una herència", Xarxa, 35, octubre 1990, 22-23.

AMAT SOLSONA, J. "La televisió dels 90", Cultura, 6, setembre 1987, 31-33.

AMELA, Víctor M.. "L'alambinada història del Canal 33", Capçalera, 1, abril 1989, 37-39.

AMELA, Víctor M.. "Els presentadors, un nou "star-system", Capçalera, 3, juny 1989, 23-25.

AMELLER, Carles (coord.). Catàleg de la producció videogràfica a Catalunya: 1970-1985. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1986. 488 p.

"Andorra". Dins: L'information dans Le Monde. Montpellier, 1989. 31-33.

Anuari de la informació a Catalunya: 1987. Barcelona: Col·legi de Periodistes, 1988.

Anuari de la premsa catalana: 1986. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1987.

Anuario RTVE. Madrid: RTVE, 1987.

Anuario RTVE. Madrid: RTVE, 1989. 600, 224 p.

ARTIGAS, Jordi. "El dibuix animat i l'espot centren el camp de l'animació", Cultura, 12, maig 1990, 54-59.

"Audiencia general de medios: febrero/marzo 1989", EGM, 1989, (diverses).

"Audiencia de RCE". Dins: Anuario de RTVE. Madrid: RTVE. 1987. 40-42.

"[Audiencia y estructura de RNE]". Dins: Anuario de RTVE. Madrid: RTVE. 1987. 31-35, 43, 176-194.

"[Audiencia y estructura de TVE]". Dins: Anuario RTVE. Madrid: RTVE. 1987. 35-39, 44-46, 348-359.

AYMERICH, Ramon. "Premsa en català: història d'una crisi anunciada", El Temps, 229, 7 novembre 1988, 7-12.

AYMERICH, Ramon. "Premsa en castellà al Principat: un mercat consolidat", El Temps, 230, 14 novembre 1988, 14-16.

BADIA i GOMIS, Francesc. "Andorra, l'últim refugi", Xarxa, 35, octubre 1990, 20-21.

BAGET HERMS, J.M. "La televisió a Catalunya: una oferta limitada", Cultura, 6, setembre 1987, 17-19.

BAYLAC-FERRER. "Informe de la situació a Catalunya Nord: 1989", (Informe), 1989, 12 p.

BECAT, Joan. "Le catalan, le radio et la télévision en Catalogne et en Catalogne du Nord". Dins: ISPRON (ed.). Lingue meno diffuse e mezzi d'informazione della Comunità Europea: problemi della radiotelevisione. Nuoro, 1986.

BECAT, Joan. "Le catalan, la radio et la television en Catalogne et en Catalogne Nord: frontieres d'état et unité de l'aire catalane", (mecanografiat), 21 p.

BELDA, Ismael. "Rotatives al roig viu (1)", El temps, 25-6-90, 16-19.

BELTRAN, Adolf. "L'edició al País Valencià", El País, (Quadern), 352, 29 juny 1989, 1-4.

BENACH, Joan Anton. "Llengua catalana i mitjans de comunicació", Annals del periodisme català, 6-7, 1986, 54-68.

BERNARDO, Domènec. "El repte de les noves tecnologies de la informació i de la comunicació", Sant Joan i Barres, 97-99, 1986, 15-22.

BERTRANA, Albert. "Mitjans de comunicació i noves tecnologies", Sant Joan i Barres, 97-99, 1986, 23-31.

BLANCAFORT, Alex. "Editar es morir un poco: España asiste a un gran desembarco de multinacionales de la edición", Cataluña Olímpica, gener 1989, 66-73.

BLASCO, Ricard. "Reflexions al voltant de la premsa comarcal", Batllia, 2, tardor 1985.

BLAZQUEZ, Susana. "El plan técnico de FM criticado por las radios privadas", Redes, 1989, 48-50.

BONET, Lluís. [La indústria cinematogràfica a Catalunya]. Barcelona, 1988. 290 p.

BRUNET I MAURI, Joan (dir.). Anuari de la informació de Catalunya: 1989. Barcelona: Fundació Centre Internacional de Premsa de Barcelona, 1989. XXXVIII, 243 p.

BRUTAU, M. Angels. El català als mitjans de comunicació de Catalunya Nord. (Mecanografiat). Granollers, 1984. 17 p.

BUSTAMANTE, Enrique. "Prensa: la concentración a mitad de camino". Dins: BUSTAMANTE, Enrique; ZALLO, Ramón. Las industrias culturales en España. Madrid: Akal. 1988. 21-75.

BUSTAMANTE, Enrique ; ZALLO, Ramón. Las industrias culturales en España (Grupos multimedia y transnacionales: prensa, radio, tv, libro, cine, disco, publicidad). Madrid: Akal, 1988. 327 p.

BUSTAMANTE, Enrique. "El sector audiovisual español: un difícil camino", Boletín Fundesco, 7-9.

CAPELLA, Llorenç. "Les institucions mallorquines no s'oposen a la normalització", Xarxa, 35, octubre 1990, 16-17.

CARDELL SANTANDREU, Miquel. "Noves tecnologies, cultura i política de comunicació a les Illes Balears. Una perspectiva de futur". Dins: ENCONTRE "LA CULTURA A LES ILLES BALEARS" (Palma, 5-6 desembre 1987). La cultura a les Illes Balears. Palma: Obra Cultural Balear, 1987. 19 p.

CARDUS, Salvador. Cultura. Barcelona: Fundació Jaume Bofill; Edicions 62, 1989, 439 p.

CARDUS, S. "Els mitjans de comunicació". Dins: CARDUS, S. Cultura. Barcelona: Fundació Jaume Bofill; La Magrana, 1989, 345-358.

CARDUS, S. "La creació i producció de cultura". Dins: CARDUS, S. Catalunya 77-88: societat, economia, política, cultura. Barcelona: Fundació Jaume Bofill; La Magrana, 1989, 371-398.

CARIA, Rafael. L'Alguer, llengua i societat: la minoria catalana entre passat i futur = Alguero, lingua e società: la minoranza catalana tra passato e futuro. L'Alguer: Edes, 1988. 33, 36 p.

CARRERAS SERRA, Lluís de. La ràdio i la televisió a Catalunya, avui (1980-1986). Barcelona: Edicions 62, 1987. 266 p.

CARRON, José. "La edición de libros: unos pocos elegidos". Dins: BUSTAMANTE, E.; ZALLO, R. Las industrias culturales en España. Madrid: Akal, 1988. 191-233.

CASASUS, J.M. "Els mitjans de comunicació social com a instruments estratègics d'identificació i projecció d'una cultura nacional". Dins: Comunicació social i identitat cultural: 16è Congrés de la AIERI/IAMCR, Barcelona: Facultat CCI, 1988, 5.

CASTELLO, Jeroni. "Ràdio Cadena, incerta glòria", El Temps, 12 gener 1987, 14-17.

CASTRO, Carles. "La reconversión de la prensa catalana o los sinuosos caminos de la selección natural", Telos, 18, juny-agost 1989, 80-94.

Catalan films: 1985-86. Barcelona: Departament de Cultura. Servei de Cinematografia, 1986. 47 p.

Catalan films 1987-88. Barcelona: Departament de Cultura. Servei de Cinematografia, 1988. 47 p.

Catalan films: 1986-87. Barcelona: Departament de Cultura. Servei de Cinematografia, 1987. 45 p.

Catalan films: 1988-89. Barcelona: Departament de Cultura. Direcció General de Promoció Cultural, Cinematografia i Video, 1989. 39 p.

Catàleg de la producció videogràfica a Catalunya: 1970-1985. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1986.

Catàleg de la producció videogràfica a Catalunya: 1986. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1987.

Catàleg de revistes en català. Barcelona: Associació de Publicacions Periòdiques en Català, 1990.

Catàleg de videos en català per al lloguer i la venda: llargmetratges, documentals i reportatges, infantils, diversos: 1988. [Barcelona]: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, [1988]. [72] p.

CCRTV. Estudi d'audiència. Novembre 1987.

CCRTV. Estudi d'audiència. Març 1988.

CCRTV. Estudi d'audiència. Març 1989.

CENTRE D'ESTUDIS DE PLANIFICACIO. "[Cinemes]". Dins: CENTRE D'ESTUDIS DE PLANIFICACIO. Inventari dels Equipaments culturals de Catalunya: capitals comarcals i poblacions de més de 50.000 habitants. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. [1982?]. 57-66.

CENTRO DEL LIBRO Y DE LA LECTURA. "Nota informativa sobre la producción editorial española en 1988", (nota de premsa), [1989?], 4.

"Cinco diarios concentran el 25% de la facturación publicitaria del medio", Anuncios, 398, octubre 1989, 39-99.

CLAROS, Isabel. "Videos en català: una normalització difícil", Cultura, 13, abril 1988, 38-40.

CODONYAN, Pere. "El rebuig de França", Xarxa, 35, octubre 1990, 24-25.

"Comercio exterior del libro". Dins: Panorámica de la edición española de libros: 1987. Madrid: Centro del Libro y de la Lectura. 1988. 82-87.

COMPANY, J.M.; SANCHEZ-BIOSCA, V. "Cinema: el somni ha acabat", Batllia, 6, primavera-estiu 1987, 76-82.

"Comportamiento del sector", Control, (Anuario), 1989, 70-71.

"Comportamiento de los medios", Control, (Anuario), 1989, 79-81.

CONGRES INTERNACIONAL DE LA LENGUA CATALANA (2n, Perpinyà). Àrea 4: Mitjans de comunicació i noves tecnologies. Barcelona; Perpinyà: Fundació II Congrés Internacional de la llengua catalana; Edicions 62, 1989. 295 p.

"II Congrés Internacional de la llengua catalana: àrea de mitjans de comunicació i noves tecnologies", *Annals del periodisme català*, 6-7, 1986, 9-17.

CONSTANS, Jean-Marie. "La imatge de Catalunya", *Midi média*, 1, janvier 1986, 18-20.

CONSUL, Isidor. "Els autors i les obres", *Cultura*, 1, maig 1989, 52-56.

CORBELLA, Joan. La comunicació social a Catalunya: panorama general als anys vuitanta. Barcelona: Centre d'Investigació de la Comunicació, 1988. 63 p.

COROMINAS, Maria. "Distribució a Catalunya: entrevista amb Joaquim Encesa", (Mecanografiat), 1989.

COROMINAS, Maria. "Entrevista a Isabel Serrano", (mecanografiat), 13 juny 1989, 3 p.

COROMINAS, Maria. "Llibre en català: entrevista amb Jordi Ubeda", (Mecanografiat), 16 juny 1989, 2 p.

COROMINAS, Maria. "Cançó en català: entrevista amb Joan Moles", (Mecanografiat), 27 juny 1989, 2 p.

COROMINAS, Maria. "Entrevista a Jordi Gigó: mànager d'Andorra Cinema & Televisió", (mecanografiat), 30.03.90, 2 p.

COROMINAS, M.; LINES, M. La televisió a Catalunya. Barcelona: Llibres de la Frontera, 1988.

COSTA, Danielle. Catalogue de l'état des collections des périodiques de la région du Languedoc-Roussillon. (Memòria). Montpellier: Université Paul Sabatier, 1983.

COSTA OLIVER, Núria. "Evolució els darrers deu anys", *Cultura*, 1, maig 1989, 37-41.

CUCURELLA, S.; IBORRA, D. Joventut, llengua i comunicació: els estudiants de Catalunya davant els mitjans de comunicació. Barcelona: El Llamp, 1987.

CUNI LLAUDET, Josep. "Ràdio en català i ràdio catalana", *Avui*, (suplement), 23 abril 1989, 40-44.

"Datos en base al consumo de papel declarado a la caja de compensación de papel editorial protegido". Dins: Panorámica de la edición española de libros: 1987. Madrid: Centro del Libro y de la Lectura. 1988. 99-100.

DIAZ NOSTY, B. et al. La nueva identidad de la prensa. Madrid: Fundesco, 1988.

DIRECCIO GENERAL DE POLITICA LINGUISTICA. Estudi sobre publicitat exterior. Barcelona, 1984.

DIRECCIO GENERAL DE POLITICA LINGUISTICA. Llibre Blanc de la Direcció General de Política Lingüística. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1983. 140.

"Disc, entre la indústria i l'art", Revista musical catalana, 17, 18-34.

DOMINGUEZ, I. "La oferta de televisión por satélite", Arbola, 11, 1987, 12.

"Dossier Agencias", Control, 1989, 23-100.

DYMPANEL. Enquesta d'opinió sobre Canal 33. Barcelona, setembre 1988. [8]p.

E.A.F. "El català a l'Alguer: entrevista a Carlo Sechi", (mecanografiat), juliol 1989, 2 p.

ECO. "Estudi d'actituds envers la ràdio", (Informe), 1987.

ECO. Enquesta 1986 per a la CCRTV.

"EGM, segunda ola de 1989: descensos generalizados", IPMark, 336, 1-15 octubre 1989, 65-70.

"El cinema català cap a una nova situació", Cultura, 12, maig 1990, 47-53.

"El mercat publicitari". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1987.

"El disc entre la indústria i l'art", Revista musical catalana, 17, març 1986, 18-34.

"Emissores Municipals de Catalunya", (Llistat adreces. EMUC), maig 1988, 4 p.

ENGUIX, Salvador; PELLICER, Nel.lo. Realitat comunicativa al País Valencià, 1989. 2 vol.

"Enquesta: la lectura a Catalunya", El País, (Extra), 22-23 abril 1989, 3-10.

"Enric Lloveras: 'El nou canal de TVE arribarà a les Illes'", Setze, 27, 24 octubre 1988.

Equip de Documentació del CERC. "Bibliografia preparada amb motiu de la trobada sobre ràdio pública local", 4 juny 1988, 11 p.

"España entra en la 'guerra televisiva de las galaxias'", Periodistas, (Especial informe 2), 1988, 12-14.

ESTEVE, Antoni. "Sant Cugat, crònica d'una frustració", Avui, (suplement), 23 abril 1989, 10-14.

ESTEVE, Juli. "Una televisió vertebradora per a un país desarticulat", Avui, (suplement), 23 abril 1989, 16-20.

"Evolució de la producció editorial en les llengües de l'estat espanyol: 1981-88", Agencia española del ISBN, [1989], [11].

FALGAS I VENTURA, Lluís. "L'organització professional dels periodistes a Europa", Capçalera, 5-15.

FARRE, Agustí. "La ràdio autonòmica a Catalunya, una experiència consolidada". Dins: ISPRM (ed.). Lingue meno diffuse e mezzi d'informazione nella Comunità Europea: problemi della radiotelevisione. Nuoro. 125-140.

FARRE, F.X.; ESCARTIN, J.; CASADO, A. Emissores municipals de Catalunya: un fenomen de la comunicació local. L'Hospitalet de Llobregat: Patronat Municipal de Comunicació, 1986.

FIGUERAS, J.M. "TV3, eina per a la transformació de Catalunya", Annals del periodisme català, 14, 1988, 40-51.

FIGUERES, J.M. "Situació actual dels mitjans de comunicació de masses en llengua catalana al Principat de Catalunya", Nationalia, 6, 39-77.

FISZER, Magdalena. "Les noves tecnologies: informàtica, teleinformàtica i telemàtica", Sant Joan i Barres, 97-99, 1986, 32-40.

FRANQUET, Rosa. "Radio: un oligopolio en transformación". Dins: BUSTAMANTE, Enrique; ZALLO, Ramón. Las industrias culturales en España. Madrid: Akal, 1988. 77-107.

FRIGOLA VINAS, Enric. "La ràdio a Catalunya durant el franquisme i la transició", Avui, (suplement), 23 abril 1989, 34-38.

FUNDESCO. Comunicación social 1989 / Tendencias. Madrid: Fundesco, 1989.

FUNDESCO. Comunicación social 1990 / Tendencias. Madrid: Fundesco, 1990.

GABINET D'INVESTIGACIO I D'AUDIENCIA CCRTV. "Evolució de l'audiència de les emissores de la CCRTV", (Informe), abril 1989.

GALAN PEREZ, José Manuel. Análisis estructural del sector editorial español. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez; Pirámide, 1986. 299.

GARCIA LLIBEROS, Maria. "Televisión valenciana: cuatro alternativas descentralizadoras". Dins: BUSTAMANTE, E.; VILLAFANE, J. (ed.). La televisión en España mañana: modelos televisivos e ideológicos. Madrid: Siglo XXI; RTVE, 1986. 227-231.

GARCIA-LLIBEROS, Maria. "La comunicación y sus medios en la Comunidad Valenciana", Revista valenciana d'estudis autonòmics, 8, maig. set. 1987.

GARCIA SALVA, Maties. "La premsa forana de l'Illa de Mallorca", Palau Reial, 1, maig 1986, 22-25.

GIFREU, Josep. "El mapa televisiu: armistici o pacte de mínims?", Avui, 28 setembre 1988.

GIFREU, Josep; RECODER, Ma. Josep; CORBELLÀ, Joan M. Comunicació, llengua i cultura a Catalunya: horitzó 1990. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1986. 335.

GIFREU, Josep. "Tot esperant la TVV", Revista de Catalunya, 18, abril 1988, 3-5.

GIFREU, Josep. Comunicació i reconstrucció nacional. Barcelona: Pòrtic, 1989. 145 p.

GIFREU, Josep. "Opulència de canals i crisi d'ubicació", Avui, (suplement), 11 setembre 1988.

GIFREU, Josep. "Els 'mass-media' en català davant la circulació europea de la comunicació", Revista de Catalunya, 4, gener 1987, 9-18.

GIFREU, Josep. "Entre la nacionalització de la ràdio i l'exemple de la SER", Avui, 26 novembre 1988, 13.

GIFREU, Josep. "El segon canal i els altres", Avui, 17 desembre 1987.

GIFREU, J. (ed.). Model de TV i model d'estat: jornades sobre la reestructuració televisiva, Barcelona: ACTA, 1988, 143 p.

GIFREU, Josep. "La TV que ens (des)espera", Avui, (suplement), 23 abril 1989, 28-32.

GIMENEZ NOGUERA, J. "L'aventura de les emissores municipals", Capçalera, 2, maig 1989, 35-37.

GIMENEZ, J.L.; VILLAREAL, E. "Al voltant del finançament de les televisions autonòmiques". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1986. 244-248.

GINES, Josep. "El sector cinematogràfic valencià: una realitat per articular". Dins: La informació a la Comunitat valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1987.

GIRAL, Eugeni. La radiodifusión en Andorra: política, economía y espacio comunicacional en un país dependiente. Barcelona: Universitat de Barcelona, 1988. 3 v.

GOMEZ B. DE CASTRO, Ramiro. "El cine: enfermedades crónicas". Dins: BUSTAMANTE, E.; ZALLO, R. Las industrias culturales en España. Madrid: Akal, 1988. 235-269.

GRANADOS, Joan. "TV3: un canal institucional con vocación competitiva". Dins: BUSTAMANTE, E.; VILLAFANE, J. (ed.). La televisión en España mañana: modelos televisivos e ideológicos. Madrid: Siglo XXI; RTVE, 1986. 237-240.

GRANELL, Marc. "L'edició al País Valencià: encara un repte", Quaderns d'alliberament, 14, 1987, 51-56.

GUARDIOLA, Carles-Jordi. "Editer en catalan: un défi a relever", Impressions du Sud, mars 1985, [4].

GUELL FORTUNY, Antoni. Llibres en català existents al mercat durant el període: 1985-1986. Barcelona: Associació d'Editors en Llengua Catalana, 1988. 183.

GUELL FORTUNY, Antoni. Llibres en català existents al mercat durant el període: 1975-1984. Barcelona: Associació d'Editors en Llengua Catalana, 1987. 194.

Guia del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Barcelona: Departament de Cultura, 1988. 126.

Guía de la distribución en España: 1985: libros y publicaciones. Madrid: FANDE, 1985. 608.

GUILLAMET, Jaume. "Els periodistes i la informació". Dins: GUILLAMET, J. La premsa a Catalunya. Barcelona: Diputació de Barcelona; Col·legi de Periodistes, 1988. 109-121.

GUILLAMET, Jaume. La premsa a Catalunya. Barcelona: Diputació de Barcelona; Col·legi de Periodistes de Catalunya, 1988.

GUILLAMET, Jaume. "Diaris espanyols i setmanaris catalans", Serra d'Or, 334, juliol 1987, 36-37.

HERNANDEZ, J. "La batalla per l'audiència: el 1990 començaran a emetre les televisions privades", El Temps, 258, 29 maig 1989, 42.

Jornadas sobre televisión autonómica (Ias, 1984). Zaragoza: Diputación General de Aragón, 1984.

INE. Anuario estadístico de España: 1988. Madrid: INE, 1988.

JONES, Daniel E. "Productores y distribuidores de contenidos culturales masivos más importantes de España, en 1986". Dins: BUSTAMANTE, E.; ZALLO, R. Las industrias culturales en España. Madrid: Akal, 1988. 306-308.

JONES, Daniel E. "La indústria catalana del disc: Catalunya suposa una tercera part del mercat fonogràfic espanyol", Avui, 9 setembre 1989, 28.

JONES, D.E.; CORBELLÀ, J. (eds.) La indústria àudio-visual de ficció a Catalunya: producció i comercialització. Barcelona: Centre d'Investigació de la Comunicació, 1989. 87 p.

JONES, Daniel E. "Evolució de l'edició i del consum de premsa diària i setmanal d'informació general als Països Catalans (1976-1984) en relació amb la llengua". Dins: II CONGRES INTERNACIONAL DE LA LENGUA CATALANA. Area de mitjans de comunicació i noves tecnologies: 1986, 37, 5 p.

JONES, Daniel E. "La industria fonográfica: cima de las transnacionales". Dins: BUSTAMANTE, E.; ZALLO, R. Las industrias culturales en España. Madrid: Akal, 1988. 163-189.

JONES, Daniel. "La indústria del disc rodola cap a Madrid", El Món, 136, 23 novembre 1984.

JOSÉ i SOLSONA, Carles. Tendències de l'exhibició cinematogràfica a Catalunya. Barcelona: Institut del Cinema Català, 1987.

JOSÉ i SOLSONA, Carles. El sector cinematogràfic a Catalunya: una aproximació quantitativa. Barcelona: Alba, 1983. 2 vol.

La edición: 1987. Madrid: Federación de Gremios de Editores de España, 1987.

"La TV local de servei públic: l'univers de les tv locals a Catalunya davant la perspectiva dels 90. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1988. 124.

LA NOVA FALÇ. "El català a la premsa no diària de Catalunya Nord", Sant Joan i Barres, 97-99, 1986, 3-14.

La edición 1988. Madrid: Federación de Gremios de Editores de España, 1987?

"La ràdio". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1987.

"La publicidad en la Comunidad valenciana", IPMark, 341, 16-31 diciembre 1989, 101-105.

"La inversión publicitaria en España, según JWT (I)", IPMark, 335, 16-30 setiembre 1989, 55-61.

"La inversión publicitaria en España, según JWT (II): más de 300.000 marcas se anunciaron en 1988", IPMark, 336, 1-15 octubre 1989, 72-81.

"La premsa escrita". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1987.

"La inversión publicitaria en España, según JWT (III): los medios, uno a uno", IPMark, 337, 16-21 octubre 1989, 67-80.

"[La premsa a Andorra: informe de situació]", (mecnografiat), 1990, [17] p.

"Las televisiones autonómicas: calcos a escala". Dins: BUSTAMANTE, E.; ZALLO, R. Las industrias culturales en España. Madrid: Akal, 1988. 147-150.

LAUCC, M. Angels. La situació de la llengua catalana en els mitjans de comunicació a Catalunya Nord. (Mecnografiat). 103 p.

"Les entreprises et la presse regionales", Midi média, 24, fevrier 1988, 18.

"Les suppléments des magazines nationaux dans le grand sud", Midi média, 14, mars 1987, 12.

"Ley 34/1988, de 11 de noviembre, General de Publicidad", Boletín Oficial del Estado, 274, 15-11-88, 32464-32467.

LINE STAFF. Multimèdia comarcal: resum resultats estudi. Barcelona, 1989. 39.

"Listado provisional de emisoras municipales de España", (Llistat d'adreces. EMUC), maig 1988, 2 p.

Llibre del cens de la premsa comarcal: 1986. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1988.

Llibre Blanc de l'electrònica i la informàtica a Catalunya. Barcelona: Departament d'Indústria i Energia, 1984. 228 p.

Llibre Blanc de la Cultura a Catalunya encarregat a la Fundació Jaume Bofill per les Institucions públiques catalanes. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 1987. 16 v.

"Llistat de professionals [de cinema a Catalunya]", [Oficina Catalana de Cinema], [4].

LLUCH, J.R.; CATALA, T. "Consell d'Administració d'RTVV: no a les veus crítiques: el periodista Miquel A. Villena vetat pel PSOE", El Temps, 195, 14 març 1988.

LOPEZ, Michelle. Langue et culture catalane. Aujourd'hui en Roussillon: survivances ou récupération linguistique et culturelle?. (Maîtrise de Lettres Modernes). Université Aix-Marseille I, 1983-84. 108 p.

LOPEZ, I.; ROIG, E. "El gran desgavell de la premsa valenciana", El Temps, 230, 14 novembre 1988, 16-19.

"Los mass-media en la Comunidad Valenciana", IPMark, 341, 16-31 diciembre 1989, 107-113.

LUCAS, B. "5 anys de TV3: els informatius principals elements creatius del canal", El Temps, 254, 1 maig 1989, 44-48.

MANRESA, Andreu. "L'oferta radiofònica a les Illes Balears: l'ús del català, entre el testimoni i l'experiència", Palau Reial, 1, maig 1986, 14-18.

MANRESA, Joan. 25 anys de Nova Cançó a Mallorca. Mallorca: Ajuntament de Palma, 1987. 195 p.

MANZANARES, Pere. "Cinc anys de ràdio en català a Catalunya Nord: Ràdio Arrels, balanç i perspectives", Sant Joan i Barres, 97-99, 1986, 41-50.

MARIN, Enric. "La nació com a ecosistema comunicatiu en construcció històrica permanent". Dins: Comunicació social i identitat cultural: 16è congrés AIERI/IAMCR, Barcelona: Facultat CCI, 1988, 13.

MARTI, Josep M. "Una fusió que tanca una època", Capçalera, 1, abril 1989, 42-43.

MARTINEZ, Tino. "Blau, segell mallorquí", El Temps, 7 agost 1989, 66.

MASSON, Dominique. "Forcément frustrés", Midi média, 3, mars 1986, 20-22.

MATEO, R. de et al. La premsa a Catalunya els anys vuitanta. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1988.

MELLADO, J. "Industria discográfica: un negocio no tan redondo", Actualidad económica, 1403, 25 abril 1985.

Memòria del Departament de Cultura: 1987. Barcelona: Departament de Cultura, 1988. 294 p.

Memòria del Departament de Cultura: 1986. Barcelona: Departament de Cultura, 1987. 263 p.

MESTRE SUREDA, Bartomeu. "La informació cultural dels mitjans de comunicació privats". Dins: ENCONTRE "LA CULTURA A LES ILLES BALEARS" (Palma, 5-6 desembre 1987). La cultura a les Illes Balears. Palma: Obra Cultural Balear, 1987. 30 p.

MIRA, J.F. "Sobre els límits de la cultura catalana", Xarxa, 35, octubre 1990, 12-13.

MOLL i GOMEZ DE LA TIA, Juli. "Llengua catalana, estàndards i mitjans de comunicació", Revista de Catalunya, 4, gener 1987, 61-73.

MOLL MARQUES, J. "El PSOE, els summes sacerdots de la nació i les curolles sectàries", El Mirall, 30, juliol 1989, 6-11.

MONCLUS, Joaquim. "L'esperança de la Franja de Ponent", Xarxa, 35, octubre 1990, 18-19.

MONNE, Enric. "Discogràfiques a Catalunya: una indústria de butxaca", Regió 7, 6 d'octubre del 1990, 25-26.

MONTES, F.J. "Les nouveaux horizons de la radio et de la télévision en Espagne", Revue de l'UER, 37, 2, març 1986, 26-33.

MORAGAS, Miquel de; COROMINAS, Maria. La comunicació local a Catalunya (1975-1988). Barcelona: Diputació de Barcelona, 1988.

MORAGAS SPA, Miquel de. "Catalunya i el nou ordre mundial de la comunicació", Revista de Catalunya, 2, novembre 1986, 22-33.

MORAGAS, Miquel de. "Identitat cultural, espais de comunicació i participació democràtica: una perspectiva des de Catalunya i Europa". Dins: Comunicació social i identitat cultural: 16è congrés AIERI/IAMCR, Barcelona: Facultat CCI, 1988, 24.

- MORENO, Antoni i Montserrat. Discografia catalana: 1988. Barcelona, Xarxa Cultural, 1989. 39 p.
- MORENO, Antoni i Montserrat. Discografia catalana: 1987. Barcelona: Xarxa Cultural, 1988. 43.
- MORIN, Daniel. "Une frontière entre les oreilles", Midi média, 15, avril 1987, 39-40.
- MUNTANER, Joan Carles. "El llenguatge de la televisió a les Balears, una experiència periodística", Palau Reial, 1, maig 1986, 11-13.
- NIETO TRULLAS, Josep. Informe sobre la possible transmissió de TV3 per satèl·lit. Barcelona, octubre 1989. 30, 22 p.
- "Oficina de Justificació de la Difusió de Catalunya: control de l'any 1985". Dins: Anuari de la informació a Catalunya: 1987. Barcelona: Col·legi de Periodistes, 1988. 75-76.
- OVERMARS, Gerda. La lluita per un Rosselló català. (Mecanografiat). 1985. 93 p.
- PADROL, Jordi. Recull de la discografia catalana vigent. Barcelona: s.n., 1984-87. 2 vol.
- PALLAROL, Juli. "La llengua catalana a la Franja d'Aragó", Diari de Lleida, 20 de gener 1990.
- PAMIES, Josep Maria. "Peregrinació personal per llibreries", Cultura, 1, maig 1989, 57-59.
- Panorámica de la edición española de libros: 1987. Madrid: Centro del Libro y de la Lectura, 1988. 100.
- PARES, Manuel. "Una aproximació als diferents conceptes d'identitat". Dins: Comunicació social i identitat cultural: 16è congrés AIERI/IAMCR. Barcelona: Facultat CCI, 1988, 16.
- PARTAL, Vicent. "TV3, hem fet el sud?", Quaderns d'alliberament, 14, 1987, 45-50.
- PEREZ DE HEREDIA, M.C. "Industria discográfica: el gran concierto de las multinacionales", Actualidad económica, 1526, 14 setembre 1987.
- PEREZ BENLLOCH, J.J. "El fracàs de la premsa alternativa". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1987.

PONSA, Oriol (ed.). Guia de cançó, jazz, pop, rock a Catalunya: 1987. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1987. 236.

"[Premis del Servei de Música: 1988]", (mecanografiat), [1989], [3].

"Principales emisoras en Barcelona", EGM, mayo-junio 1989, 5-43.

PUIGJANER, Josep M. "La producció actual de llibres en català". Dins: El llibre i la llengua catalana. Barcelona: Curial, 1986.

PUIGJANER, Josep M. "El català: una modesta llengua editorial europea", Cultura, 13, abril 1988, 25-27.

"Què llegim: dia del llibre", El País, (Extra), 22-23 abril 1989, 1-10.

QUETBER, D. "Quan la ràdio calla", El Temps, 188, 25 gener 1988. E.S. "Febre televisiva a la Safor", El Temps, 178, 25 gener 1988.

"Qui ens dona la informació?: cal una agència de notícies nacional", El Temps, 107, 6 juliol 1986.

QUINTANA, Artur. "La llengua catalana a l'Aragó: balanç de la democràcia", Revista de Catalunya, 19, maig del 1988, 44-57.

"Ràdio Mediterrània impugnarà la totalitat de les emissores de ràdio concedides a les Illes Balears", El Mirall, 31, setembre 1989, 43-45.

RAFOLS, Francesc. "Reus diari, el que fa sis", Capçalera, 1, abril 1989, 52-53.

RAHOLA, Pilar. "Ones hertzianes a la recerca d'un canal", Avui, (suplement), 23 abril 1989, 22-26.

RAMOS SIMON, L.F. "La difusión de la prensa diaria en España: el liderazgo de Madrid", Telos, 17, 27-35.

"Real Decreto 169/1989, Plan Técnico Nacional de Radiodifusión Sonora en Ondas Métricas con Modulación de Frecuencia", Boletín Oficial del Estado, 21-02-89.

"Real Decreto 895/1988, de 20 de julio, por el que se regula la fusión de las Sociedades "Radio Nacional de España, S.A." y "Radio Cadena Española, S.A.", BOE, 188, 6 agosto 1988, 24438.

"[Red de enlaces y repetidores de radio y televisión]". Dins: Anuario RTVE. Madrid: RTVE. 1987. 470-477, 491-517.

RENDE, Joan; CONSUL, Isidor. "Aproximació a les revistes literàries catalanes: un present optimista", Revista de Catalunya, 7, abril 1987, 167-173.

RIUTORT, Pere. "El País Valencià Camina", Xarxa, 35, cotubre 1990, 14.

RIVIERE, Margarita. "La situació de la premsa a Espanya", Annals del periodisme català, 15, jul. des. 1989, 69-73.

ROCA, J.M. "La recepción de la televisión por satélite en España", Boletín Fundesco, 63, 1986, 11-12.

ROCA, J.M. "La recepción de la televisión por satélite en España", Boletín Fundesco, 63, 1986, 11-12.

ROMAGUERA RAMIO, Joaquim. "Traduccions entre llengües de l'estat espanyol", Revista de Catalunya, 21, juliol-agost 1988, 135-142.

ROMAGUERA RAMIO, Joaquim. Catàleg de films disponibles parlats o retolats en català: 1982. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1983. 498.

ROMAGUERA RAMIO, Joaquim. Catàleg de films disponibles parlats o retolats en català: 1987. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1988. 404.

ROQUE, J.M.; VILANOVA, B. "Els gabinets de premsa municipals, impulsors de la normalització", Palau Reial, 1, maig 1986, 26-29.

ROVIRA, Ramon. "Les delegacions de TV3, un primer pas cap a la descentralització", Capçalera, 2, maig 1989, 56-57.

SAPERAS, Enric. "Tractament periodístic de la polèmica "País Valencià/Regne de València" a la premsa diària valenciana", (inèdit), agost 1982, 37 p.

SARRIA MORELL, A.J. "La televisió en la construcció del capital social del País Valencià". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1986. 212-216.

SARSANEDAS, Oleguer. "Canal 33: l'alternativa", Cultura, 1, maig 1989, 60-61.

SASTRE, F. "[Informe de la situació a les Illes]", 1989, [8].

[Servei de Músical]. "Intèrprets de música moderna", (llistat mecanografiat), [1989], [24].

[Servei de Músical]. "Sales i locals que programen música en viu", (llistat mecanografiat), [1989], [8].

SERVERA, Jaume. "Des del cel, en català", El temps, 25-6-90, 121-126.

SORIA SANCHIS, Salvador. "La llarga lluita de la premsa comarcal i les perspectives de futur a la Comunitat Valenciana". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1987.

STRUBELL, Miquel. "Evolució de la comunitat lingüística", Dins: El nacionalisme català a la fi del segle XX. Barcelona: La Magrana; Edicions 62, 1989. 103-140.

"Televisió, video i cinema". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1987.

TORREIRO, M. "La generosa collita del 90", El País (Quadern), 12 abril 1990, 4.

TORRES SANCHE, L.; ORBEA MIRA, J. "El mercat i els mitjans publicitaris valencians". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1987.

TRUJILLO, Miquel. "Informe sobre el Canal 9-TVV: anàlisi d'una mostra de programació setmanal", Dins: SALVADOR, Vicent (coord.). Teletextos II. València: Universitat de València, 1990. 107-134.

TUDELA, Xavier. Presència catalana en el món. Barcelona: Centre Unesco de Catalunya, 1988.

"TV3 pionera del cambio", Control, (Anuario), 1989, 139-141.

TV3. Televisió de Catalunya. Barcelona: Televisió de Catalunya, 1987. 233.

VACAS TATAY, C. "Règim jurídic de la radiodifusió a Espanya. L'aplicació a la Comunitat Valenciana". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana. 1986. 197-202.

VALLS, J.F. La jungla comunicativa: empresa y medios de comunicación en España. Barcelona: Ariel, 1986. 191 p.

VALLS, Miquela. "De l'escola maternal a la Universitat: temptatives d'una docència del català i en català a la Catalunya del Nord", Sant Joan i Barres, 97-99, 1986, 53-65.

VALLVERDU, Francesc. "El llibre i la normalització lingüística", Cultura, 1, maig 1989, 50.

VALLVERDU, Francesc. "El "Diari de Barcelona" i la premsa en català avui", Serra d'Or, 332, maig 1987, 19-20.

- VAN HAM, Walter. Katalanische Autonomiestrebungen im Spiegel der Südfranzösischen Presse dargestellt am Indépendant. (Mecanografiat). Münster, 1979. 16 p.
- VERD, Sebastià. "El català als mitjans de comunicació", Palau Reial, 1, maig 1986, 5.
- VERD, S.; RAMIS, J.M. "Proposta per a una premsa en català", Palau Reial, 1, maig 1986, 19-21.
- VERDAGUER, Antoni. "Cinema i indústria: un matrimoni de conveniència", Cultura, 4, juny 1987, 11-12.
- VERDAGUER, Pere. "Història de la llengua catalana a la Catalunya del Nord al segle XX ", Sant Joan i Barres, 97-99, 1986, 67-86.
- VERDU CHUECO, Y. "La Comunitat Valenciana en els 'Telediarios' de TVE-1 cadena". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1986. 241-243.
- VILA, Domènec. Evolución de audiencias de los medios de comunicación en España. Bellaterra: UAB, 1987.
- VILA SERRA, Domingo. Evolución de audiencias de los medios de comunicación en España. Bellaterra: U.A.B., 1988. 7 vol.
- VILAR, Miquel (dir.). Memòria del Departament de Cultura: 1984 - 1985. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1987. 286.
- VILLATORO, Vicenç. "TV3: la consolidació d'un model televisiu", Avui, (suplement), 23 abril 1989, 4-8.
- VILLATORO, Vicenç. "Un nou canal: per a què fer-ne?", Revista de Catalunya, 19, maig 1988, 3-5.
- VILLENA, M. Angel. "Premsa i societat: crònica d'un fracàs", Quaderns d'alliberament, 14, 1987, 37-43.
- ZALLO, Ramón. "La publicidad: una industria transnacional". Dins: BUSTAMANTE, E.; ZALLO, R. Las industrias culturales en España. Madrid: Akal, 1988. 271-301.
- ZAMBEAUX, Alain. "Bingo: la PQR joue et gagne", Midi média, 13, fevrier 1987, 20-21.

Capítol III

ABEJON, M. et al. La Europa de los Doce. Barcelona: Salvat, 1986.

"Acord 21 d'abril 1987. Conveni col·lectiu dels professionals del doblatge", DOGC, 14 setembre 1987.

"Acte 22 gener 1987. Es manté la suspensió de vigència i aplicació de diversos preceptes de la Llei de Normalització lingüística", B.O. Illes Balears, 20, 14/02/87.

Activités du Conseil de l'Europe dans le domaine des mass média. Strasbourg: Conseil de l'Europe, 1983. (Doc. DH.MM (83)1)

Activités du Conseil de l'Europe dans le domaine des média. Strasbourg: Conseil de l'Europe. Direction des droits de l'homme, 1988.

"Adopción formal de las normas Mac/Paquets para la televisión directa por satélite", Euronoticias, 54, 1986, 1.

ALCOCK, Anthony; O'BRIEN, Terence. Policies to support radio and television broadcasting in the lesser used languages of the European Community. Coleraine: University of Ulster, 1980.

ALLARDT, Erik. "Europa com a comunitat de regions i entitats ètniques". Dins: Europa: amenaça o promesa. Barcelona: Institut d'Estudis Autònoms, 1989.

AMBROJO, Joan Carles. "Las autoridades comunitarias proponen eliminar las barreras nacionales de las telecomunicaciones: el informe "El coste de la no Europa" descubre los problemas de la integración en este campo", La Vanguardia, 28 mayo 1989, C-28.

ANTOINE, G. "L'avenir linguistique de l'Europe", Multilingua, 1, 3, 1982, 141-147.

ASENSI SABATER, J. "L'Europa de la televisió. Reflexions al voltant de la descentralització". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1986. 217-224.

ASSOCIATION INTERNATIONALE FUTURIBLES. L'économie de la culture en Europe: quelques éléments de référence. s.c.: s.e., 1987. 160 p.

"Audio-visual i televisió a Europa: el programa MEDIA", Tecno 2000, 17, febrer 1989, 13-17.

"Audiovisual y televisión: hacia una política europea", Documentos, 9/86, agosto-setiembre 1986, 11.

"Acte 29 juliol 1986 que manté la suspensió de vigència del D. de creació del Registre d'Empreses Periodístiques i Agències informatives", DOGC, 729, 20 agost 1986.

BANGERT, D. "El futuro audiovisual (La Comunidad se prepara)", Comunidad europea, 228, 1986, 9-10.

BENS, Elsa de. "Reciente evolución de los medios de comunicación electrónicos en la CE", Mundo electrónico, 199, octubre 1989, 67-79.

BERRIO, J. et al. La política cultural europea: una proposta des de Catalunya. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 1990.

BRAGA, G.; CIVELLI, E. (eds.) Linguistic problems and european unity. Milano: Franco Angeli, 1982. 399 p.

CASSEN, B. "English language imperialism in France", Dins: World view 1983. London: Pluto Press, 1983.

CCE. XXIII Informe General sobre la actividad de las Comunidades Europeas 1989. Bruxelles; Luxemburg: Oficina de Publicaciones Oficiales de la CE, 1990.

CCE. La Comisión Europea y la administración de la Comunidad. Luxemburg: Oficina de Publicaciones Oficiales de la CE, 1989.

CCE. Media 92. Bruxelles, set. 1990.

CCE. Media 92. Rapports intérimaires des expériences pilotes. Bruxelles, jan. 1990.

CCE. L'unification européenne. Luxemburg: Oficina de Publicacions Oficials de la CE, 1990.

CCE. Vers une économie européenne dynamique. Bruxelles, 1987. (COM (87) 290 Final)

[Convocatòries d'ajuts i concursos del Servei de Música], Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, 1102, 1104, 1108, 1124, 1125, febrer-març 1989.

COROMINAS, M. Política lingüística i política de mitjans a Europa (Ràdio i televisió). Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 1989. 2 vol. (Tesi doctoral)

COROMINAS, M. "El tractament del plurilingüisme en la ràdio i la televisió de diferents estats", Cultura, 9, febrer 1990.

"Decret 20 juliol 1987, de creació del Centre d'Investigació de la Comunicació", DOGC, 3 agost 1987.

"Decret 13 març 1987. Regulació de l'ús de les llengües oficials per l'Administració de la Generalitat", DOGC, 10 abril 1987.

"Decret 342/1989 de derogació del decret ... que regula les subvencions a les publicacions periòdiques escrites totalment o parcialment en català", DOGC, 1241, 12-01-1990, 95.

"Decret 16 gener 1986, que modifica el d. 12 setembre 1985, de creació del Registre d'Empreses Periodístiques i Agències informatives", DOGC, 647, 10 febrer 1986.

"Decret 18 desembre 1986. Declaració setmanal de les sales d'exhibició cinematogràfica", DOGC, 31 desembre 1986.

"Decret de 12 de desembre del 1986 d'ajuts a les empreses periodístiques editores de publicacions periòdiques no diàries", DOGV, 24-12-86.

"Decret 15 maig 1986, que regula la concessió de subvencions de la Conselleria d'Educació i Cultura", B.O. Illes Balears, 17, 10/06/86.

"Decreto 4/1989, de 28 de julio, del President de la Generalitat Valenciana, por el que se regulan las subvenciones a empresas periodísticas editoras de publicaciones escritas total o parcialmente en valenciano", DOGV, 1.121, 07-08-89.

"Decreto 27 febrero 1986, núm. 15/86, Reglamento de organización y funcionamiento del Consejo Asesor de RTVE en las Islas Baleares", B.O. Illes Balears, 9, 20/03/86.

DELCOURT, J.; PAPINI, R. (dirs.). Pour une politique européenne de la culture. Paris: Economica, 1987. 107 p.

DINCUBUDAK, Nezib. Identification et analyse des caractéristiques des nouveaux acteurs de l'information et évolution des tendances dans l'industrie de l'information. Montpellier: IDATE, 1986.

"Directiva del Consejo de 3 de octubre de 1989 sobre ... radiodifusión televisiva", D.O. de las Comunidades Europeas, L 298, 17/10/89, 23-30.

DOMINGUEZ, I. "La oferta de televisión por satélite", Arbola, 11, 1987, 12.

"El futuro de la TV en Europa", Euronoticias, 52, 27 octubre 1986, 1-10.

"El futuro de la televisión: sesión ministerial del Consejo de Europa", Euronoticias, 57, 1 diciembre 1986, 1-3.

"El mosaico europeo: entre tradición e innovación". Dins: La televisión por cable en América y Europa. Madrid: Fundesco. 1986. 105-111.

El sector audiovisual en el gran mercado europeo. Luxemburg: CE, 1988. 57 p.

Equip de Documentació del CERC. "Bibliografia preparada amb motiu de la trobada sobre ràdio pública local", 4 juny 1988, 11 p.

"España ha solicitado dos canales en el satélite europeo Intelsat", Cinco días, 5 febrero 1987, 6.

"España entra en la 'guerra televisiva de las galaxias'", Periodistas, (Especial informe 2), 1988, 12-14.

"Estándares europeos para la TV de alta definición", Electrónica hoy, 32, 1987, 59-65.

"Estatut d'Autonomia per a les Illes Balears: aprovat per les Corts Generals i publicat en el BOE 1/3/83. [Mallorca]: s.n., . 23.

"Estatut d'Autonomia de la Generalitat Valenciana: Llei Orgànica 5/1982 d'1 de juliol", Boletín Oficial del Estado, 164, 10 de juliol 1982.

Europa: amenaça o promesa. Barcelona: Institut d'Estudis Autònoms, 1989.

"Europa y Japón enfrentados por la alta definición", Euronoticias, 100, 9 noviembre 1987, 2-3.

"Eutelsat reserva a Telefónica dos trasponedores", Actualidad electrónica, 14 mayo 1987, 2.

F.C. "Europa contará en breve con 22 canales de televisión directa por satélite", Actualidad electrónica, 494, 1988, 9.

FERNANDEZ-CHECA ROY, J.L. "Medidas de apoyo al sector audiovisual", Telos, 13, 1988, 139-140.

FILSON, Andrew. La distribution des films produits dans les pays de la Communauté. Bruxelles, 1980. 100 p.

FILSON, Andrew. L'exploitation de films en dehors du circuit grand public dans les pays de la Communauté. Bruxelles, 1984. 164 p.

FINDAHL, Olle. "Language in the age of satellite television", European journal of communication, 4, 1989, 133-159.

FOSSAS, E.; PEREZ, J.L. L'espai català de comunicació: informe jurídic sobre el projecte de construcció d'un Espai Català de Comunicació. Barcelona, novembre 1989. 47 p.

FOSSAS, E. Regions i sector cultural a Europa. Barcelona: Universitat de Barcelona, 1989. (Tesi doctoral)

FUNDESCO. Comunicación social 1989 / Tendencias. Madrid: Fundesco, 1989.

GASOLIBA, Carles A. Catalunya i l'Europa del 1993. Barcelona: Llibres de l'Avui, 1989.

GASOLIBA, Carles A. "La normalització del català a Europa", Avui, 8 maig 1989, 13.

GIFREU, Josep. "Dinàmica social i factors intervinents en l'extensió de l'ús del català. Anàlisi i propostes des de la perspectiva de la comunicació." Barcelona, 1989. (Document encarregat per la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya).

GIFREU, Josep. "Un model comunicacional: la diversitat compartida". Dins: BERRIO, J. et al. La política cultural europea: una proposta des de Catalunya. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 1990.

GIORDANO, E. "Estrategias de diversificación de la oferta audiovisual europea", Boletín de comunicación, tecnologías y sociedad, 2, 24, 1988, 2-5.

GRAU, Jordi (ed.). Cine europeo en Europa: memoria del encuentro celebrado en Madrid del 26 al 31 de mayo del 1987. Madrid: ARDICE, 1988.

Grup Parlamentari PSM-Entesa de l'Esquerra de Menorca. "[Proposició no de Llei relativa al projecte de llei de televisió privada, llei de tercers canals i pla tècnic nacional de televisió privada]", Diari de Sessions [del Parlament de les Illes], 11, 11 novembre 1987, 307-312.

GRUP PARLAMENTARI PSM-EEM. "Un sistema de comunicació per a les Balears", [10].

Guía del Consejo de Europa. Estrasburgo, CE, 1986.

"Hacia la Europa de la televisión", Documentos, 16, diciembre 1984, 11.

"Hacia un gran mercado audiovisual europeo", Documentos europeos, 4/88, febrero 1988, 11.

HIRSCH, M. "Las pugnas políticas, económicas y diplomáticas en torno a los satélites de teledifusión en Europa". Dins: Los satélites de televisión en Europa. Madrid: Fundesco. 1988. 61-114.

ISTITUTO DELLA ENCICLOPEDIA ITALIANA. Le minoranze linguistiche nei paesi della comunità europea. Luxembourg: CEE, 1985.

"Jefatura del Estado. Ley orgánica 2/1983, de 25 de febrero, de Estatuto de autonomía para las islas Baleares", Boletín Oficial del Estado, 51, 1 marzo 1983, 5776-5783.

KELLY, M. "National, european or american programmes: trends in european television", Administration, 36, 1, 1988, 9-24.

KLARIC, Marianne. L'action de la Communauté dans le secteur musical. Bruxelles, 1987. 58 p.

KOHN, Herbert. "Report on regional or minority languages in Europe: 23th session". Dins: COUNCIL OF EUROPE = CONSEIL DE L'EUROPE. Standing conference of local and regional authorities of Europe = Conférence permanente des pouvoirs locaux et régionaux de l'Europe: Strasbourg 14 march 1988. Strasbourg: Council of Europe. 1988. 18.

"La electrónica de consumo europea, industria a extinguir: si EEUU y Japón imponen su estándar de TV de alta definición", Electrónica hoy, 20, 1986, 47-48, 51-52.

"La europublicidad, escollo para la TV paneuropea", Electrónica hoy, 26, 1987, 20.

LABARRERE, Claude. L'Europe des postes et des télécommunications. Paris: Masson, 1985. 255 p.

LANGE, A. "Les division de l'Europe audiovisuelle". Leguide de l'audiovisuel européen, n. 96197. Bruxelles, jan. 1989.

"Las telecomunicaciones y el futuro de Europa", Documentos, 8/86, [julio] 1986, 11.

"Las redes ante el compromiso de 1992: las telecomunicaciones en una Europa Unida", Redes de telecomunicaciones, 15, mayo 1989, 55-58.

"Las autoridades comunitarias deciden adoptar el sistema Mac para hacer un frente común ante la televisión de alta definición propugnada por Japón", Actualidad electrónica, 422, 1986, 12.

"Ley 22 mayo de 1985, núm. 6/85. Modifica determinados artículos de la Ley 15 de noviembre de 1984 del Consejo Asesor de Radio Televisión Española", B.O. Illes Balears, 16, 10 juny 1985.

"Ley 15 abril 1987, núm. 8/87. Creación, organización y control parlamentario de la Corporación Aragonesa de Radio y Televisión", B.O. Aragón, 22 abril 1987.

"Ley 22 de mayo 1985, núm. 7/85. Creación de la Compañía de Radio y Televisión de las Islas Baleares", B.O. Illes Balears, 17, 20 juny 1985.

"Ley 31/1987, de 18 de diciembre, de Ordenación de las Telecomunicaciones", Boletín Oficial del Estado, 303, 19 diciembre 1987, 37409-37419.

"Ley 18 abril 1983, núm. 7/83 (Generalidad de Cataluña). IDIOMAS. Normalización lingüística en Cataluña", Boletín Oficial del Estado, 133-134, 4 y 6 jun. 1983, 1721.

"Ley 34/1988, de 11 de noviembre, General de Publicidad", Boletín Oficial del Estado, 274, 15-11-88, 32464-32467.

"Ley 4/1983, de 26 de diciembre, reguladora del tercer canal de televisión (Jefatura del Estado)", Boletín Oficial del Estado, 4-5 enero 1984, 247-248.

"Ley orgánica 10 agosto 1982, núm. 8/82 (Jefatura del Estado). ARAGON. Estatuto de Autonomía", Boletín Oficial del Estado, 195, 16 agosto 1982, 3589-3598.

"Ley orgánica 3 mayo 1988, núm. 2/1988 (Jefatura del Estado). Regula la publicidad electoral en las emisoras privadas de televisión", Boletín Oficial del Estado, 108, 5 mayo 1988, 2038.

"Ley 3 mayo 1988, núm. 10/1988 (Jefatura del Estado). Regulación de la televisión privada", Boletín Oficial del Estado, 108, 5 mayo 1988, 2038-2042.

"Ley Orgánica 1 julio 1982, núm. 5/82 (Jefatura del Estado). COMUNIDAD VALENCIANA. Estatuto de Autonomía", Boletín Oficial del Estado, 164, 10 julio 1982, 3206-3214.

"Ley 1 octubre 1985 (Dir. Gral. Coordinación y Alta Inspección). Baleares. Convenio de cooperación con el Mº de Educación y Ciencia sobre enseñanza de la lengua y literatura propias", Boletín Oficial del Estado, 275, 16 noviembre 1985, 5629-5630.

"Ley 23 noviembre 1983, núm. 4/83 (Generalidad Valenciana). Uso y enseñanza del valenciano", Boletín Oficial del Estado, 20, 24 enero 1984, 371-374.

"Ley 18 abril 1983, núm. 7/83 (Generalidad de Cataluña). Normalización lingüística en Cataluña", Boletín Oficial del Estado, 112, 11 mayo 1983, 1351-1354.

Libro verde sobre el desarrollo del mercado común de los servicios y equipos de telecomunicaciones: hacia una economía europea dinámica. Bruselas, 1987. 191 p.

"Llei de creació i regulació del Consell Assessor de RTVE: Llei de la Generalitat Valenciana 3/1984 de 6 de juny".

"Llei de creació del Col·legi Professional de Periodistes de Catalunya ", Annals del periodisme català, 5 , 1985, 5-27.

"Llei 29 abril 1986, de Normalització Lingüística ", B.O. Illes Balears, 15, 20/05/86.

"Llei 1/1988, de 26 de febrer, 'de modificació de la Llei 22/1985, de 8 de novembre, de creació del Col·legi Professional de Periodistes de Catalunya", DOGC, 961, 4-3-1988, 869.

"Llei 30 de desembre del 1986. Institut Valencià d'Arts Escèniques, Cinematografia i Música, i Institut Valencià d'Art Modern ", DOGV, 500, 7-01-87.

"Llei de Creació de la Radiotelevisió Valenciana: Llei de la Generalitat Valenciana 7/1984 de 4 de juliol".

"Llei de radiodifusió i televisió ", Butlletí Oficial del Principat d'Andorra, 25, 30.10.89, 489-491.

LUYKEN, G.M. "El marco: Tecnología de la comunicación y explotación del espacio". Dins: Los satélites de televisión en Europa. Madrid: Fundesco. 1988. 27-59.

MARI, Isidor. "L'articulació de la diversitat lingüística europea". Dins: BERRIO, J. et al. La política cultural europea: una proposta des de Catalunya. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 1990.

MASCLET, J.-C. L'union politique de l'Europe. 4eme. ed. Paris: PUF, 1990.

MATEO, Rosario de. Els ajuts de l'Estat a la premsa a l'Europa occidental: anàlisi comparada de les polítiques de 17 països. Barcelona: Centre d'Investigació de la Comunicació, 1990.

MICHELINI, A. "Europa y la televisión", Ya, 28 setiembre 1987, 12.

Ministère des Affaires Etrangères / CCE. Assises Européennes de l'Audiovisuel. Projet EUREKA Audiovisuel. Paris, 1989. (Document de treball).

MIR, N. L'acció cultural de la Comunitat Europea. Barcelona: Patronat Català Pro-Europa, 1988. (Documents de treball; 17)

MONTSERRAT, Antoni. "La llengua catalana i el règim lingüístic a les Institucions europees", Europa de les Nacions, 1, 1987.

MONTSERRAT, Antoni. "La llengua catalana i els drets lingüístics a les Institucions Europees". Luxemburg, 1989. (Document polícopiat)

MORAGAS, Miquel de. "Identitat cultural, espais de comunicació i participació democràtica: una perspectiva des de Catalunya i Europa". Dins: Comunicació social i identitat cultural: 16è congrés AIERI/IAMCR. Barcelona: Facultat CCI, 1988. 24.

MULLER, Jürgen. "The benefits of completing the internal market for telecommunication: equipment, services, in the community". Dins: Research on the cost of non-Europe. Luxembourg: European Communities, 1988. v. 10, 197 p.

Nuevo impulso de la política cultural en la Comunidad Europea. Boletín de las Comunidades Europeas, supl. 4187. Luxembourg, 1988.

"Orden 8 de marzo, normas sobre calificación de películas, subvenciones a la producción y Registro de empresas", Boletín Oficial del Estado, 63, 14-03-88.

"Ordre 23 desembre 1985. Ajudes a la producció editorial en valencià en 1986", DOGV, 352, 12/03/85.

"Ordre 30 juliol 1986. Bases per a la concessió de suport genèric a la producció editorial en català i en aranès", DOGC, 18 agost 1986.

"Ordre 5 desembre 1986. Estatuts del Col·legi Professional de Periodistes", DOGC. 27 març 1987.

"Ordre de 20 de desembre de 1989 d'aprovació de les bases per a la concessió d'ajuts a les publicacions periòdiques escrites en català", DOGC, 1241, 12-01-1990, 95-96.

"Ordre 11 de maig del 1987. Desenvolupa DD. 10 maig 1984 i 29 abril 1985, de suport genèric a la producció editorial", B.O. Illes Balears, 65, 23/05/87.

"Ordre 14 d'octubre 1986, que regula el nou sistema de bitlletatge en les sales d'exhibició cinematogràfica", DOGC, 756, 22 octubre 1986.

"Ordre 20 gener 1987. Registre Administratiu d'empreses cinematogràfiques de producció", DOGV, 535, 26-02-87.

P.C.R. "Las televisiones vía satélite", Telos, 14, 1988, 131-132.

PACCO, Veronique. L'action au Parlement Europeen dans le secteur culturel, 1983.

PALLAROL, J. Estudi-balanç de la llei de normalització lingüística a Catalunya: contactes amb els Països Catalans. Lleida, 1989. [20] p.

PALLAROL SANCHEZ, Juli. El règim jurídic de la llengua catalana a Aragó. Albelda (La Llitera): s.n., 1987. 30 p.

PELOU, Pierre. L'Europe de l'information. Paris: ESF, 1990.

PERIS MIR, M. "Europa i la televisió ferotge". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1986, 225-231.

PETRELLA, R. La Rénaissance des cultures régionales. Paris: Entente, 1978.

PITA, H. "Televisión por satélite y cable en Europa", Telos, 6, 1986, 133.

"Planes europeos en TV de alta definición", Redes de telecomunicaciones, 15, mayo 1989, 50-53.

[Presupuestos Generales del Estado: Ayudas a empresas periodísticas]", Boletín Oficial del Estado, 312, 29-12-88.

"Providencia 29 d'agost del 1986. Suspensió de vigència i aplicació de diversos preceptes de la Llei de Normalització Lingüística", B.O. Illes Balears, 30, 20-09-86.

PSUC. Comitè Central. "Proposició de llei de modificació parcial de la llei núm. 1/1980 de 10 de gener reguladora de l'Estatut de Ràdio i Televisió a presentar davant la Mesa del Congrés dels Diputats", [2].

PSUC. Comitè Central. "Proposició de llei del servei de televisió per satèl·lit", [3].

PSUC. Comitè Central. "Proposició de llei a presentar pel Parlament de Catalunya davant la Mesa del Congrés dels Diputats Reguladora del Quart Canal", [6].

PSUC. Comitè Central. "Proposició de llei de televisió per cable", [6].

Publications du Conseil de l'Europe dans le domaine des media. Strasbourg, 1985. (DH-MM (85) 4)

"Radio Cadena Española, S.A.", BOE, 188, 6 agosto 1988, 24438.

"Real Decreto 895/1988, de 20 de julio, por el que se regula la fusión de las Sociedades "Radio Nacional de España, S.A." y

"Real Decreto 545/1989, de 19 de mayo, por el que se aprueba el Estatuto del "Ente Público de la Red Técnica Española de Televisión (RETEVISION)", Boletín Oficial del Estado, 20-05-89.

"Real Decreto 320/1988, de 8 de abril, por el que se concede a la Comunidad Valenciana la gestión directa del tercer canal de televisión", Boletín Oficial del Estado, 88, 12-04-88, 10938.

"Real Decreto 169/1989, Plan Técnico Nacional de Radiodifusión Sonora en Ondas Métricas con Modulación de Frecuencia", Boletín Oficial del Estado, 21-02-89.

"Real Decreto 22 abril 1988. Videos comunitarios. Regula la difusión de películas cinematográficas y otras obras audiovisuales", Boletín Oficial del Estado, 116, 14 mayo 1988.

"Real Decreto 8 abril 1988. Concesión a la Comunidad Valenciana de la gestión directa del tercer canal", Boletín Oficial del Estado, 88, 12-03-88.

"Real Decreto 1362/1988 por el que se aprueba el Plan Técnico Nacional de la Televisión Privada", Boletín Oficial del Estado, 275, 16-11-88, 32599-32601.

"Resolución de 25 de enero de 1989, de la Secretaría General de Comunicaciones, por la que se publica el acuerdo por el que se aprueba el pliego de bases del concurso para la adjudicación del Servicio Público de Televisión, en gestión indirecta...", Boletín Oficial del Estado, 22, 26-01-89, 2263-2268.

"Resolución de 3 de julio de 1989 de la Conselleria de Cultura, Educación y Ciencia, por la que se nombran los miembros de la Comisión de ayudas a la traducción y edición de obras literarias al valenciano y del valenciano a otros idiomas", DOGV, 9-8-89.

"Resolución del 28 de agosto del 1989, de la Secretaría General de Comunicaciones por la que se hace público el acuerdo del Consejo de Ministros del 25 de agosto del 1989, en el que se resuelve el concurso para la adjudicación del Servicio Público de Televisión en gestión indirecta", BOE, 208, 31 agosto 1989, 27932.

"Resolución 28 noviembre 1986 (Dir. Gral. Coordinación y Alta Inspección). Aragón. Convenio de cooperación entre el Mº de Educación y Ciencia y el Departamento de Cultura y Educación de la Comunidad Autónoma, sobre enseñanza en lengua catalana en las comarcas orientales", Boletín Oficial del Estado, 310, 27 diciembre 1986, 8151-1852.

"Resolución 5 de marzo 1987. (Dir. Gral. Medios de Comunicación social). Cuantificación de ayudas a empresas periodísticas editoras de publicaciones no diarias", DOGV, 12 març 1987.

"Resolución 1 octubre 1985 (Dir. Gral. Coordinación y Alta Inspección). ARAGON. Convenio de cooperación con el Mº de Educación y Ciencia sobre enseñanza del catalán en la franja oriental", Boletín Oficial del Estado, 275, 16 nov. 1985, 5628.

[RETEVISION: Presupuestos Generales del Estado]", Boletín Oficial del Estado, 312, 29-12-88.

RICHERI, G. "La era de los satélites artificiales". Dins: Los satélites de televisión en Europa. Madrid: Fundesco. 1988. 13-25.

ROCA, J.M. "La recepción de la televisión por satélite en España", Boletín Fundesco, 63, 1986, 11-12.

"Satélites para una Europa sin fronteras: coordinado por la Comisión de la CE", Redes de telecomunicaciones, 15, mayo 1989, 46-48.

SCHERER "European telecommunication law: the framework of the treaty", European Law Review, 12, 5, 1987, 354-372.

"Sentencia 18 febrero 1988. Inconstitucionalidad... Ley de creación de la Entidad Pública Radiotelevisión Valenciana ", Boletín Oficial del Estado, 552, suplemento, 1-03-88.

SERRANO, J. "Hacia una política audiovisual europea", Electrónica hoy, 29, 1987, 41-43.

STRUBELL, Miquel. "El català dins el marc europeu", Avui (Especial 11 de setembre), 11 de setembre 1989.

"Super Channel inicia sus emisiones", Actualidad electrónica, 447, 13 febrero 1987, 20.

"Suspensió de vigència i aplicació del D. 19 setembre 1985, de regulació d'activitats relatives a la televisió", DOGC, 669, 7 abril 1986.

"Telecomunicaciones: las nuevas autopistas del gran mercado europeo", Documentos europeos, 15/88, octubre 1988, 11.

Television sans frontieres: livre vert sur l'établissement du marché commun de la radiodiffusion, notamment par satellite et par cable: Communication de la Commission au Conseil. Bruxelles, 1984. 367 p. (COM (84) 300 Final)

"Televisión sin fronteras para Europa", Expansión, 8 enero 1987, 7.

"Télévision transfrontière et développement de nouveaux services audiovisuels". Dans: Activités du Conseil de l'Europe dans le domaine des média. Strasbourg: Conseil de l'Europe. Direction des droits de l'homme, 1988. 12-21.

"Televisión: el BEUC, decepcionado por las propuestas de la Comisión CE relativas al espacio audiovisual europeo", Euronoticias, 23 junio 1986, 3-4.

"Televisión: Televisión sin fronteras y reglamentación europea", Euronoticias, 51, 20 setiembre 1986.

Textos fundamentales de la CEE, Barcelona: Ariel, 1988.

"The last frontiers of european television", Television Bussiness International, 2-8 octubre 1989.

THOMAS, Ned. News and information networks for the lesser-used language communities. Aberystwyth: Mercator; Coleg. Pritysgol Cymru, 1989.

UNGERER, Herbert. Télécommunications en Europe: le libre choix pour l'utilisateur sur le grand marché européen de 1992. Luxembourg: CE, 1988. 254 p.

URIOL, E. "La europublicidad en la eurotelevisión", Cinco días, 30 enero 1987, 13, 15.

WIESAND, A.J. Politique de culture en Europe et politique européenne de la culture: tendances-intérêts-problèmes d'organisation. Florence, 1987. 67 p.

ZORZI, A. Administration et financement publics de la culture dans la Communauté Européenne. Luxembourg: Office des publications officielles des C.E., 1987. 198 p.

Capitol IV

AURELLE, B. Les télécommunications. Paris: La Decouverte, 1986.

BAKIS, Henry. Géopolitique de l'information. Paris: PUF, 1987.

BAKIS, Henry. Géographie des télécommunications. Paris: PUF, 1984.

BARRASA, Gabriel. "Incertidumbre y vacilaciones del teletexto en España", Telos, 1, enero 1985.

BERNAT, F. "Noves dades sobre la situació sociolingüística del català o com ser irlandesos en poc temps", Escola catalana, juliol-setembre 1990, p. 10.

BERNAT, F.; TORRES, J. "Mapes per a l'estudi de la llengua catalana", Com, suplement n. 6, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, desembre 1989.

BROCK, G.W. The telecommunication industry. The dynamics of market structure. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1981.

CAMPS, C.; CARULLA, F.; LLEDO, A. "Anàlisi del finançament de les activitats culturals durant l'any 1985". Dins: Llibre Blanc de la Cultura a Catalunya encarregat a la Fundació Jaume Bofill per les Institucions públiques catalanes. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 1987. 16 v.

CARDUS, S. "Les polítiques culturals de les administracions públiques a Catalunya". Dins: Llibre Blanc de la Cultura a Catalunya encarregat a la Fundació Jaume Bofill per les Institucions públiques catalanes. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 1987. 16 v.

CASTELLANOS, J.A. "La configuració dels models orals de llengua", Cultura, 13, juny 1990, 29-31.

CASTELLS et al. Nuevas tecnologías: economía y sociedad en España. Madrid: Alianza, 1986.

CASTILLA, A. La sociedad española ante las nuevas tecnologías. Madrid: Fundesco, 1987.

CASTILLA, A. Comunicaciones y desarrollo: predicciones y economía de las telecomunicaciones. Madrid: Fundesco, 1984.

CEBRIAN, Mariano. "El teletexto en el ecosistema comunicativo español", Telos, 1, enero 1985.

CEE. Livre vert sur le développement du marche commun des services et équipements des télécommunications. Bruxelles, 1987.

COMINETTI; TABORE. Teletexto, la telemática en nuestra casa. Madrid: IORTV, 1988.

CTNE. Iberpac: la red pública española de transmisión de datos. Departamento Comercial de Telemática.

"Decret 497/1983, de 21 de novembre, que regula les subvencions a les publicacions periòdiques escrites en llengua catalana".

"Decret 34/1984, de 19 de maig. Ajuts al llibre", BOCAIB.

"Decret de 12 de desembre del 1986 d'ajuts a les empreses periodístiques editors de publicacions periòdiques no diàries", DOGV, 24-12-86.

"Decret 78/1989, de 31 de juliol. Ajuts al català", BOCAIB, 98, 1989.

"Decret 3/1983. Ajuts a la videografia en català", BOCAIB, 24 de gener del 1983.

"Decret 342/1989, de 19 de setembre, de derogació del Decret 497/1983, de 21 de novembre, que regula les subvencions a les publicacions periòdiques escrites totalment o parcialment en català.", DOGC, 1241, 12 gener de 1990, 95.

"Decret 342/1989 de derogació del decret ... que regula les subvencions a les publicacions periòdiques escrites totalment o parcialment en català", DOGC, 1241, 12-01-1990, 95.

DIARI DE BARCELONA. Un model de llengua pels mitjans de comunicació. Barcelona: Empúries, 1987.

DOLÇ, Mavi. "Tants models, tantes llengües?". Dins: FERRANDO, A. (ed.). La llengua catalana als mitjans de comunicació. València: Institut de filologia Valenciana; Universitat de València, 1990.

El teletexto. Madrid: Ente Público RTVE, 1988.

El Mirall, 38, juliol-agost 1990.

ESTRADE, A.; TRESSERRA, M. Catalunya independent. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 1990.

FERRANDO, A. (ed.). La llengua catalana als mitjans de comunicació. València: Institut de filologia Valenciana; Universitat de València, 1990.

FITE, Ricard. "La llengua en els mitjans de comunicació de masses durant els períodes 1975-1990", Annals del Periodisme català, 17, juliol-desembre 1990, 43-49.

FORN, Josep M. "El cinema en la indústria audio-visual a Catalunya". Dins: JONES, D.; CORBELLÀ, J. (eds.). La indústria audio-visual de ficció a Catalunya. Barcelona: Centre d'Investigació de la Comunicació, 1989. pp. 34-44.

FOSSAS, E.; PEREZ, J.L. L'espai català de comunicació: informe jurídic sobre el projecte de construcció d'un Espai Català de Comunicació. Barcelona, novembre 1989. 47 p.

FUNDESCO. Telecomunicaciones 1989: tendencias. Madrid: Fundesco, 1989.

GIFREU, Josep; RECODER, Ma. Josep; CORBELLÀ, Joan M. Comunicació, llengua i cultura a Catalunya: horitzó 1990. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1986. 335 p.

GIFREU, Josep; RECODER, Ma. Josep; CORBELLÀ, Joan M. La comunicació per cable a Catalunya. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1988.

GIRAL, Eugeni. La radiodifusión en Andorra: política, economía y espacio comunicacional en un país dependiente. Barcelona: Universitat de Barcelona, 1988. 3 v.

Ibertex'86: Segundo Congreso Nacional de Videotex. Madrid: Asociación Española de Proveedores de Videotex, 1986.

IETC. Informe general sobre la política de telecomunicaciones. Madrid: Ministerio de Transportes y Comunicaciones, 1982.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. Sobre l'estat actual de normalització lingüística. (Declaració aprovada el 18 d'abril del 1990).

JAUSET, Jordi. Teletexto y Telecinco. Madrid: IORTVE, 1988.

"La llengua catalana avui", Cultura, setembre 1989.

LACREU, Josep. "La batalla entre els light i els heavy", El temps, 26 octubre 1987.

LACREU, Josep. Manual d'ús de l'estàndard oral. València: Universitat de València, 1990.

LERA, E. El futuro de las telecomunicaciones españolas. Madrid: Fundesco, 1986.

"Ley 15 abril 1987, núm. 8/87. Creación, organización y control parlamentario de la Corporación Aragonesa de Radio y Televisión", B.O. Aragón, 22 abril 1987.

LIBOIS, Louis. Genèse et croissance des télécommunications. Paris: Masson, 1983.

"Llei de creació del Col·legi Professional de Periodistes de Catalunya", Annals del periodisme català, 5, 1985, 5-27.

"Llei 7/1985, de 22 de maig. Creació de la Companyia de Ràdio i Televisió de les Illes Balears.", BOCAIB.

"Llei de radiodifusió i televisió", Butlletí Oficial del Principat d'Andorra, 25, 30.10.89, 489-491.

"Llei 30 de maig del 1983, de creació de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió."

"Llei de creació i regulació del Consell Assessor de RTVE: Llei de la Generalitat Valenciana 3/1984 de 6 de juny".

"Llei 29 abril 1986, de Normalització Lingüística ", BOCAIB, 15, 20/05/86.

"Llei de Creació de la Radiotelevisió Valenciana: Llei de la Generalitat Valenciana 7/1984 de 4 de juliol".

"Llei 1/1988, de 26 de febrer, de modificació de la Llei 22/1985, de 8 de novembre, de creació del Col·legi Professional de Periodistes de Catalunya", DOGC, 961, 4-3-1988, 869.

"Llei 18 abril del 1983, núm. 7/83. Normalització lingüística."

Llibre Blanc de la Cultura a Catalunya encarregat a la Fundació Jaume Bofill per les Institucions públiques catalanes. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 1987. 16 v.

Llibre blanc de les telecomunicacions a Catalunya. (Informe de l'avanç del projecte). Barcelona: Cidem; Telefónica, 1990.

LOPEZ, Diego. La crisis de las telecomunicaciones. Madrid: Fundesco, 1989.

MacPHAIL, Thomas. Electronic colonialism: the future of international broadcasting and communication. London: Sage, 1981.

Memòria del Departament de Cultura: 1988. Barcelona: Departament de Cultura, 1989.

MOLLA, Toni et al. El(s) model(s) lingüístic(s) de la RTVV. València, 1989. (policopiat).

NAHON, Georges. "Les videotex en Europe", Bulletin de l'IDATE, 21, 1985.

NIDETZKY, Peter. "Situation du télétexte", Revue de l'UER, mai 1985.

Normes d'estil de Canal Nou Ràdio i model(s) lingüístic(s) de la RTVV. València, setembre 1989. 105 p.

"Orden de 12 de marzo de 1990 por la que se desarrolla el Real Decreto 1282/1989, de 28 de agosto, de ayudas a la cinematografía.", BOE, 66, 17 marzo 1990, 7642-7649.

"Ordre de 4 de setembre de 1989, per la qual es modifiquen les bases per a la concessió d'ajuts per fomentar l'exhibició de cinema en català.", DOGC, 1191, 6 de setembre del 1989, 3521-3522.

"Ordre de 20 de desembre de 1989, d'aprovació de les bases per a la concessió d'ajuts a les publicacions periòdiques escrites en català.", DOGC, 1241, 12 de gener de 1990, 95.

"Ordre de 31 d'agost de 1989, de convocatòria de concurs públic per a la concessió de subvencions per a iniciatives destinades a augmentar la presència als videoclubs i altres circuits comercials de produccions en suport videogràfic doblades en llengua catalana.", DOGC, 1191, 6 de setembre de 1989, 3520-3521.

"Ordre de 31 d'agost de 1989, de convocatòria de concurs públic per a la concessió de subvencions per a iniciatives destinades a augmentar les estrenes comercials de llargmetratges doblats en llengua catalana, durant l'any 1990.", DOGC, 1191, 6 de setembre de 1989, 3521.

"Ordre núm. 2341, de 22 de gener de 1990, sobre suport genèric a la producció fonogràfica.", BOCAIB, 32, 13 de març del 1990.

"Ordre 29 de desembre del 1989. Concessió d'ajuts a les publicacions periòdiques escrites en llengua catalana".

"Ordre de 7 de febrer del 1989. Ajuts al sector fonogràfic".

"Ordre de 31 d'agost del 1989. Ajuts al sector videogràfic."

"Ordre 30 de maig del 1983. Creació de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió".

"Ordre 30 juliol 1986. Bases per a la concessió de suport genèric a la producció editorial en català i en aranès", DOGC, 18 agost 1986.

"Ordre núm. 3253, de 10 de febrer del 1990, sobre suport a la producció editorial en llengua catalana.", BOCAIB, 33, 15 de març del 1990.

PALLAROL, Juli. Estudi-Balanç de la Llei de Normalització Lingüística a Catalunya. Lleida, novembre de 1989. (Mecanografiat)

PERICAY, Xavier et al. "En defensa pròpia", El País (Quadern), 8 novembre 1989.

PERICAY, X.; TOUTAIN, F. Verinosa llengua. Barcelona: Empúries, 1986.

PRATS, Modest. Meditació ignasiana sobre la normalització lingüística. Barcelona: Fundació Caixa de Barcelona, 1989. 22 p.

QUINTANA, Artur. "La llengua catalana a l'Aragó: balanç de la democràcia", Revista de Catalunya, 19, maig del 1988, 44-57.

RAFANEL·L, A.; ROSSICH, A. "Quin futur hi ha per a la llengua catalana?", Revista de Catalunya, 37, gener 1990, 21-26.

RATZKE, Dietrich. Manual de los nuevos medios. Barcelona: Gustavo Gili, 1986.

"Resolució núm. 2262, de 6 de febrer del 1990, de creació d'un Pla de Subvencions Singulars en matèria del llibre.", BOCAIB, 30, 8 de març de 1990.

"Resolució núm. 2627, de 13 de febrer del 1990. Ajuts a la premsa en català.", BOCAIB, 13, 13 març 1990.

"Resolució núm. 2628, de 13 de febrer del 1990, per la que s'estableix un Pla de Subvencions Singulars en matèria de normalització lingüística.", BOCAIB, 32, 13 març de 1990.

"Resolució núm. 2627, de 13 de febrer del 1990 per la que s'estableix un Pla de Subvencions Singulars en matèria de promoció i divulgació de la llengua catalana.", BOCAIB, 32, 13 març del 1990.

"Resolució de 10 de juliol de 1990, per la qual es concedeixen subvencions a la premsa diària en català.", DOGC, 1321, 23 de juliol de 1990, 3573.

ROUET, François. Des aides à la culture. Bruxelles: Pierre Mardaga, 1987.

SMITH, Anthony. Adiós a Gutenberg. Barcelona: Gustavo Gili, 1982.

STRUBELL, Miquel. "Evolució de la comunitat lingüística", Dins: El nacionalisme català a la fi del segle XX. Barcelona: La Magrana; Edicions 62, 1989. 103-140.

TUBAU, Ivan. El català que ara es parla. Barcelona: Empúries, 1990.

VALETTE, Gilbert. "Mise en page et lisibilité du télétexte", Revue de l'UER, mai 1985.

Capítol V

ANDERSON, B. Imagined Communities. Londres: Verso, 1983.

BREULLY, J. Nationalism and the State. Chicago; Manchester: University Press, 1985.

ENZESBERGER, Hans Magnus. "Il Medium Zero". Dins L'Espresso (traduït a El Temps, 26.02.90).

FERRANDO, A. (ed.) La llengua als mitjans de comunicació. València: Institut de Filologia Valenciana, 1990.

GELLNER, E. Nations and Nationalism. Oxford: Blackwell, 1983.

GIDDENS, A. The Nation-State and Violence. Berkeley; Los Angeles: University of California Press, 1987.

GIFREU, Josep (dir). Comunicació, llengua i cultura a Catalunya. Horitzó 1990. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1986.

GIFREU, Josep. "España: Un espacio de comunicación en crisis". Dins Telos, n.23, Madrid, 1990, pp.10-12.

GIFREU, Josep. "Un model comunicacional: la diversitat compartida". Dins DIVERSOS AUTORS. La política cultural europea: una proposta des de Catalunya. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 1990, pp.107-126.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (Secció Filològica). Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana. I. Fonètica. Barcelona, 1990, 21 p.

MIRA, J. F. Crítica de la nació pura. València: Tres i Quatre, 1984.

MIRA, J. F. Cultures, Llengües, Nacions. Barcelona: La Magrana, 1989.

GENERAL

ABADAL, E.; RECODER, M.J. "La industria de las bases de datos en Cataluña. Perspectivas para la década de los noventa". Dins: Terceras Jornadas Españolas de Documentación Automatizada. Palma: Universitat de les Illes Balears, 1990. 433-449.

ABEJON, M. et al. La Europa de los Doce. Barcelona: Salvat, 1986.

"Acord 21 d'abril 1987. Conveni col·lectiu dels professionals del doblatge", DOGC, 14 setembre 1987.

"Acte 22 gener 1987. Es manté la suspensió de vigència i aplicació de diversos preceptes de la Llei de Normalització lingüística", B.O. Illes Balears, 20, 14/02/87.

"Acte 29 juliol 1986 que manté la suspensió de vigència del D. de creació del Registre d'Empreses Periodístiques i Agències informatives", DOGC, 729, 20 agost 1986.

Activités du Conseil de l'Europe dans le domaine des mass média. Strasbourg: Conseil de l'Europe, 1983. (Doc. DH.MM (83)1).

Activités du Conseil de l'Europe dans le domaine des média. Strasbourg: Conseil de l'Europe. Direction des droits de l'homme, 1988. 82.

[Actuacions de Lluís Llach: 1986, 1987, 1988]", (mecnografiat), 1989, [8]p.

[Actuacions de Maria del Mar Bonet]", (mecnografiat), 1989, [7]p.

[Actuacions de Marina Rossell: 1986, 1987, 1988]", (mecnografiat), 1989, [7]p.

ALBEROLA, Miquel. "No digues que va ser un somni Amadeu", El Temps, 200, 18-23 abril 1988, 18-22.

ALCARAZ, Manuel. "Llengua i televisió valenciana". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1987.

ALCARAZ, Manuel. Cuestión nacional y autonomía valenciana. Alicante: Instituto Juan Gil-Albert; Diputación Provincial de Alicante, 1985. 221p. Valenciana, 1986. 232-240.

ALCOCK, Anthony; O'BRIEN, Terence. Policies to support radio and television broadcasting in the lesser used languages of the European Community. Coleraine: University of Ulster, 1980.

ALLARDT, Erik. "Europa com a comunitat de regions i entitats ètniques". Dins: Europa: amenaça o promesa. Barcelona: Institut d'Estudis Autònoms, 1989.

ALVAREZ, Alfons. "El llarg camí de l'estructuració de la radiofonia valenciana". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1987.

ALVAU, Pere Lluís. El català a L'Alguer, les restes d'una herència", Xarxa, 35, octubre 1990, 22-23.

AMAT SOLSONA, J. "La televisió dels 90", Cultura, 6, setembre 1987, 31-33.

AMBROJO, Joan Carles. "Las autoridades comunitarias proponen eliminar las barreras nacionales de las telecomunicaciones: el informe "El coste de la no Europa" descubre los problemas de la integración en este campo", La Vanguardia, 28 mayo 1989, C-28.

AMELA, Víctor M. "Els presentadors, un nou "star-system", Capçalera, 3, juny 1989, 23-25.

AMELA, Víctor M. "L'alambinada història del Canal 33", Capçalera, 1, abril 1989, 37-39.

AMELLER, Carles (coord.). Catàleg de la producció videogràfica a Catalunya : 1970 - 1985 . Barcelona : Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1986. 488 p.

ANDERSON, B. Imagined Communities. Londres: Verso, 1983.

"Andorra". Dins: L'information dans Le Monde. Montpellier, 1989. 31-33.

Annals de la 4ta. Universitat d'Estiu Andorra 85: fenòmens de desigualtats. Andorra: Conselleria d'Educació i Cultura, 1988. 390 p.

ANTOINE, G. "L'avenir linguistique de l'Europe", Multilingua, 1, 3, 1982, 141-147.

Anuari de la informació a Catalunya: 1987. Barcelona: Col·legi de Periodistes, 1988.

Anuari de la premsa catalana: 1986. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1987.

Anuario RTVE. Madrid: RTVE, 1987.

Anuario RTVE. Madrid: RTVE, 1989. 600, 224 p.

ARMENGOL VILA, Lúdia. Aproximació a la història d'Andorra. Andorra: Institut d'Estudis Andorrans, 1989. 97 p.

ARMENGOL VILA, Lúdia. "La situació del català a Andorra". Dins: Annals de la 4ta. Universitat d'Estiu Andorra 85. Andorra: Conselleria d'Educació i Cultura, 1988. 375-380.

ARTIGAS, Jordi. "El dibuix animat i l'espot centren el camp de l'animació", Cultura, 12, maig 1990, 54-59.

ASENSI SABATER, J. "L'Europa de la televisió. Reflexions al voltant de la descentralització". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1986. 217-224.

ASSOCIATION INTERNATIONALE FUTURIBLES. L'économie de la culture en Europe: quelques éléments de référence. s.c.: s.e., 1987. 160 p.

"Audiencia de RCE". Dins: Anuario de RTVE. Madrid: RTVE. 1987. 40-42.

"Audiencia general de medios: febrero/marzo 1989", EGM, 1989, (diverses).

"[Audiencia y estructura de RNE]". Dins: Anuario de RTVE. Madrid: RTVE. 1987. 31-35, 43, 176-194.

"[Audiencia y estructura de TVE]". Dins: Anuario RTVE. Madrid: RTVE. 1987. 35-39, 44-46, 348-359.

"Audio-visual i televisió a Europa: el programa MEDIA", Tecno 2000, 17, febrer 1989, 13-17.

"Audiovisual y televisión: hacia una política europea", Documentos, 9/86, agosto-setiembre 1986, 11.

AURELLE, B. Les télécommunications. Paris: La Decouverte, 1986.

AYMERICH, Ramon. "Premsa en castellà al Principat: un mercat consolidat", El Temps, 230, 14 novembre 1988, 14-16.

AYMERICH, Ramon. "Premsa en català: història d'una crisi anunciada", El Temps, 229, 7 novembre 1988, 7-12.

BADIA i GOMIS, Francesc. "Andorra, l'últim refugi", Xarxa, 35, octubre 1990, 20-21.

BAGET HERMS, J.M. "La televisió a Catalunya: una oferta limitada", Cultura, 6, setembre 1987, 17-19.

BAKIS, Henry. Géopolitique de l'information. Paris: PUF, 1987.

BAKIS, Henry. Géographie des télécommunications. Paris: PUF, 1984.

BANGERT, D. "El futuro audiovisual (La Comunidad se prepara)", Comunidad europea, 228, 1986, 9-10.

BARRASA, Gabriel. "Incertidumbre y vacilaciones del teletexto en España", Telos, 1, enero 1985.

BARTUMEU CASSANY, Jaume. "Andorra: de l'estat feudal a l'estat de dret". Dins Annals de la 4ta Universitat d'Estiu Andorra 85. Andorra: Conselleria d'Educació i Cultura, 1988. 381-382.

BECAT, Joan. "Le catalan, le radio et la télévision en Catalogne et en Catalogne du Nord". Dins: ISPRON (ed.). Lingue meno diffuse e mezzi d'informazione della Comunità Europea: problemi della radiotelevisione. Nuoro, 1986.

BECAT, Joan. "Le catalan, la radio et la television en Catalogne et en Catalogne Nord: frontières d'état et unité de l'aire catalane", (mecnografiat), 21 p.

BELDA, Ismael. "Rotatives al roig viu (1)", El temps, 25-6-90, 16-19.

BELTRAN, Adolf. "L'edició al País Valencià", El País, (Quadern), 352, 29 juny 1989, 1-4.

BENACH, Joan Anton. "Llengua catalana i mitjans de comunicació", Annals del periodisme català, 6-7, 1986, 54-68.

BENASSAR VICENS, Bartomeu. "Cultura nacional i immigració: aproximació a una qüestió pendent". Dins ENCONTRE "LA CULTURA A LES ILLES BALEARS (Palma, 5-6 desembre 1987) La Cultura a les Illes Balears. Palma: Obra cultural Balear, 1987. 37 p.

BENS, Elsa de. "Reciente evolución de los medios de comunicación electrónicos en la CE", Mundo electrónico, 199, octubre 1989, 67-79.

BERNARDO, Domènec. "El repte de les noves tecnologies de la informació i de la comunicació", Sant Joan i Barres, 97-99, 1986, 15-22.

BERNAT, F. "Noves dades sobre la situació sociolingüística del català o com ser irlandesos en poc temps", Escola catalana, juliol-setembre 1990, p. 10.

BERNAT, F.; TORRES, J. "Mapes per a l'estudi de la llengua catalana", Com, suplement n. 6, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, desembre 1989.

BERRIO, J. et al. La política cultural europea: una proposta des de Catalunya. Barcelona : Fundació Jaume Bofill, 1990.

BERTRANA, Albert. "Mitjans de comunicació i noves tecnologies", Sant Joan i Barres, 97-99, 1986, 23-31.

BLANCAFORT, Alex. "Editar es morir un poco: España asiste a un gran desembarco de multinacionales de la edición", Cataluña Olímpica, gener 1989, 66-73.

BLASCO, Josep Ll. "El nacionalisme polític al País Valencià: una perspectiva de futur". Quaderns d'alliberament, 14, 1987, 93-98.

- BLASCO, Ricard. "Reflexions al voltant de la premsa comarcal", Batllia, 2, tardor 1985.
- BLAZQUEZ, Susana. "El plan técnico de FM criticado por las radios privadas", Redes, 1989, 48-50.
- BONET, Lluís. [La indústria cinematogràfica a Catalunya]. Barcelona, 1988. 290 p.
- BRAGA, G.; CIVELLI, E. (eds.) Linguistic problems and european unity. Milano: Franco Angeli, 1982. 399 p.
- BREULLY, J. Nationalism and the State. Chicago; Manchester: University Press, 1985.
- BROCK, G.W. The telecommunication industry. The dynamics of market structure. Cambridge, MA : Harvard University Press, 1981.
- BRUNET I MAURI, Joan (dir.). Anuari de la informació de Catalunya: 1989. Barcelona: Fundació Centre Internacional de Premsa de Barcelona, 1989. XXXVIII, 243 p.
- BRUTAU, M. Angels. El català als mitjans de comunicació de Catalunya Nord. (Mecanografiat). Granollers, 1984. 17 p.
- BUSTAMANTE, Enrique ; ZALLO, Ramón. Las industrias culturales en España (Grupos multimedia y transnacionales: prensa, radio, tv, libro, cine, disco, publicidad). Madrid: Akal, 1988. 327 p.
- BUSTAMANTE, Enrique. "Prensa: la concentración a mitad de camino". Dins: BUSTAMANTE, Enrique; ZALLO, Ramón. Las industrias culturales en España. Madrid: Akal. 1988. 21-75.
- BUSTAMANTE, Enrique. "El sector audiovisual español: un difícil camino", Boletín Fundesco, 7-9.
- CAMPS, C.; CARULLA, F.; LLEDO, A. "Anàlisi del finançament de les activitats culturals durant l'any 1985". Dins: Llibre Blanc de la Cultura a Catalunya encarregat a la Fundació Jaume Bofill per les Institucions públiques catalanes. Barcelona : Fundació Jaume Bofill, 1987. 16 v.
- CAPELLA, Llorenç. "Les institucions mallorquines no s'oposen a la normalització", Xarxa, 35, octubre 1990, 16-17.
- CARDELL SANTANDREU, Miquel. "Noves tecnologies, cultura i política de comunicació a les Illes Balears. Una perspectiva de futur". Dins: ENCONTRE "LA CULTURA A LES ILLES BALEARS" (Palma, 5-6 desembre 1987). La cultura a les Illes Balears. Palma: Obra Cultural Balear, 1987. 19 p.

CARDUS, Salvador. Cultura. Barcelona: Fundació Jaume Bofill; Edicions 62, 1989, 439 p.

CARDUS, S. "La creació i producció de cultura". Dins: CARDUS, S. Catalunya 77-88: societat, economia, política, cultura. Barcelona: Fundació Jaume Bofill; La Magrana, 1989, 371-398.

CARDUS, S. "Els mitjans de comunicació". Dins: CARDUS, S. Cultura. Barcelona: Fundació Jaume Bofill; La Magrana, 1989, 345-358.

CARDUS, S. "Les polítiques culturals de les administracions públiques a Catalunya". Dins: Llibre Blanc de la Cultura a Catalunya encarregat a la Fundació Jaume Bofill per les Institucions públiques catalanes. Barcelona : Fundació Jaume Bofill, 1987. 16 v.

CARIA, Rafael. L'Alguer, llengua i societat: la minoria catalana entre passat i futur = Alguero, lingua e società: la minoranza catalana tra passato e futuro. L'Alguer: Edes, 1988. 33, 36 p.

CARRERAS SERRA, Lluís de. La ràdio i la televisió a Catalunya, avui (1980-1986). Barcelona: Edicions 62, 1987. 266.

CARRON, José. "La edición de libros: unos pocos elegidos". Dins: BUSTAMANTE, E.; ZALLO, R. Las industrias culturales en España. Madrid: Akal, 1988. 191-233.

CASASUS, J.M. "Els mitjans de comunicació social com a instruments estratègics d'identificació i projecció d'una cultura nacional". Dins: Comunicació social i identitat cultural: 16è Congrés de la AIERI/IAMCR, Barcelona: Facultat CCI, 1988, 5.

CASSEN, B. "English language imperialism in France", Dins: World view 1983. London: Pluto Press, 1983.

CASTELLANOS, J.A. "La configuració dels models orals de llengua", Cultura, 13, juny 1990, 29-31.

CASTELLO, Jeroni. "Ràdio Cadena, incerta glòria", El Temps, 12 gener 1987, 14-17.

CASTELLS et al. Nuevas tecnologías: economía y sociedad en España. Madrid: Alianza, 1986.

CASTILLA, A. La sociedad española ante las nuevas tecnologías. Madrid: Fundesco, 1987.

CASTILLA, A. Comunicaciones y desarrollo: predicciones y economía de las telecomunicaciones. Madrid: Fundesco, 1984.

CASTRO, Carles. "La reconversión de la prensa catalana o los sinuosos caminos de la selección natural", Telos, 18, juny-agost 1989, 80-94.

Catalan films: 1985-86. Barcelona: Departament de Cultura. Servei de Cinematografia, 1986. 47 p.

Catalan films: 1986-87. Barcelona: Departament de Cultura. Servei de Cinematografia, 1987. 45 p.

Catalan films 1987-88. Barcelona: Departament de Cultura. Servei de Cinematografia, 1988. 47 p.

Catalan films: 1988-89. Barcelona: Departament de Cultura. Direcció General de Promoció Cultural, Cinematografia i Video, 1989. 39 p.

Catàleg de la producció videogràfica a Catalunya: 1986. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1987.

Catàleg de la producció videogràfica a Catalunya: 1970-1985. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1986.

Catàleg de revistes en català. Barcelona: Associació de Publicacions Periòdiques en Català, 1990.

Catàleg de videos en català per al lloguer i la venda: llargmetratges, documentals i reportatges, infantils, diversos: 1988. [Barcelona]: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, [1988]. [72] p.

CCE. La Comisión Europea y la administración de la Comunidad. Luxemburg: Oficina de Publicaciones Oficiales de la CE, 1989.

CCE. Media 92. Rapports intérimaires des expériences pilotes. Bruxelles, jan. 1990.

CCE. Media 92. Bruxelles, set. 1990.

CCE. L'unification européenne. Luxemburg: Oficina de Publicacions Oficials de la CE, 1990.

CCE. XXIII Informe General sobre la actividad de las Comunidades Europeas 1989. Bruxelles; Luxemburg: Oficina de Publicaciones Oficiales de la CE, 1990.

CCE. Vers une économie européenne dynamique. Bruxelles, 1987. (COM (87) 290 Final)

CCRTV. Estudi d'audiència. Març 1989.

CCRTV. Estudi d'audiència. Novembre 1987.

CCRTV. Estudi d'audiència. Març 1988.

CEBRIAN, Mariano. "El teletexto en el ecosistema comunicativo español", Telos, 1, enero 1985.

CEE. Livre vert sur le developpement du marche commun des services et equipements des télécommunications. Bruxelles, 1987.

CENTRE D'ESTUDIS DE PLANIFICACIO. "[Cinemes]". Dins: CENTRE D'ESTUDIS DE PLANIFICACIO. Inventari dels Equipaments culturals de Catalunya: capitals comarcals i poblacions de més de 50.000 habitants. Barcelona: Fundació Jaume Bofill. [1982?]. 57-66.

CENTRO DEL LIBRO Y DE LA LEGTURA. "Nota informativa sobre la producción editorial española en 1988", (nota de premsa), [1989?], 4.

"Cinco diarios concentran el 25% de la facturación publicitaria del medio", Anuncios, 398, octubre 1989, 39-99.

CLAROS, Isabel. "Videos en català: una normalització difícil", Cultura, 13, abril 1988, 38-40.

CODONYAN, Pere. "El rebuig de França", Xarxa, 35, octubre 1990, 24-25.

COLOM I PASTOR, Bartomeu. Els principis de la Llei de Normalització Lingüística a les Illes Balears. Mallorca: Obra Cultural Balear, 1987. 65.

COLOM PASTOR, Bartomeu. "Les competències de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears en matèria de cultura". Dins: ENCONTRE "LA CULTURA A LES ILLES BALEARS" (Palma, 5-6 desembre 1987). La cultura a les Illes Balears. Palma: Obra Cultural Balear, 1987. 24 p.

"Comercio exterior del libro". Dins: Panorámica de la edición española de libros: 1987. Madrid: Centro del Libro y de la Lectura. 1988. 82-87.

COMINETTI; TABORE. Teletexto, la telemática en nuestra casa. Madrid: IORTVE, 1988.

COMPANY, J.M.; SANCHEZ-BIOSCA, V. "Cinema: el somni ha acabat", Batlia, 6, primavera-estiu 1987, 76-82.

"Comportamiento del sector", Control, (Anuario), 1989, 70-71.

"Comportamiento de los medios", Control, (Anuario), 1989, 79-81.

CONGRÉS INTERNACIONAL DE LA LLENGUA CATALANA (2n., Perpinyà). Area 4: Mitjans de comunicació i noves tecnologies. Barcelona; Perpinyà: Fundació II Congrés Internacional de la Llengua Catalana; Edicions 62, 1989. 295 p.

"II Congrés Internacional de la llengua catalana. àrea de mitjans de comunicació i noves tecnologies", Annals del periodisme català, 6-7, 1986, 9-17.

CONSTANS, Jean-Marie. "La imatge de Catalunya", Midi média, 1, janvier 1986, 18-20.

CONSUL, Isidor. "Els autors i les obres", Cultura, 1, maig 1989, 52-56.

"[Convocatòries d'ajuts i concursos del Servei de Músical]", Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, 1102, 1104, 1108, 1124, 1125, febrer-març 1989.

CORBELLA, Joan. La comunicació social a Catalunya: panorama general als anys vuitanta. Barcelona: Centre d'Investigació de la Comunicació, 1988. 63 p.

COROMINAS, M.; LLINES, M. La televisió a Catalunya. Barcelona : Llibres de la Frontera, 1988.

COROMINAS, M. Política lingüística i política de mitjans a Europa (Ràdio i televisió). Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 1989. 2 vol. (Tesi doctoral)

COROMINAS, Maria. "Llibre en català: entrevista amb Jordi Ubeda", (Mecanografiat), 16 juny 1989, 2 p.

COROMINAS, Maria. "Cançó en català: entrevista amb Joan Moles", (Mecanografiat), 27 juny 1989, 2 p.

COROMINAS, Maria. "Distribució a Catalunya: entrevista amb Joaquim Encesa", (Mecanografiat), 1989.

COROMINAS, Maria. "Entrevista a Isabel Serrano", (mecanografiat), 13 juny 1989, 3 p.

COROMINAS, M. "Entrevista a Jordi Gigó: manager d'Andorra Cinema & Televisió", (mecanografiat), 30.03.90, 2 p.

COROMINAS, M. "El tractament del plurilingüisme en la ràdio i la televisió de diferents estats", Cultura, 9, febrer 1990.

COSTA, Danielle. Catalogue de l'état des collections des périodiques de la région du Languedoc-Roussillon. (Memòria). Montpellier: Université Paul Sabatier, 1983.

COSTA OLIVER, Núria. "Evolució els darrers deu anys", Cultura, 1, maig 1989, 37-41.

CTNE. Iberpac: la red pública española de transmisión de datos. Departamento Comercial de Telemática.

CUCO, Alfons. País i estat: la qüestió valenciana. València: Tres i Quatre, 1989. 332 p.

CUCURELLA, S.; IBORRA, D. Joventut, llengua i comunicació: els estudiants de Catalunya davant els mitjans de comunicació. Barcelona: El Llamp, 1987.

CUNI LLAUDET, Josep. "Ràdio en català i ràdio catalana", Avui, (suplement), 23 abril 1989, 40-44.

"Datos en base al consumo de papel declarado a la caja de compensación de papel editorial protegido". Dins: Panorámica de la edición española de libros: 1987. Madrid: Centro del Libro y de la Lectura. 1988. 99-100.

"Decret 18 desembre 1986. Declaració setmanal de les sales d'exhibició cinematogràfica", DOGC, 31 desembre 1986.

"Decret 15 maig 1986, que regula la concessió de subvencions de la Conselleria d'Educació i Cultura", B.O. Illes Balears, 17, 10/06/86.

"Decret de 12 de desembre de 1986 d'ajuts a les empreses periodístiques editores de publicacions periòdiques no diàries", DOGV, 24-12-86.

"Decret 16 gener 1986, que modifica el d. 12 setembre 1985, de creació del Registre d'Empreses Periodístiques i Agències informatives", DOGC, 647, 10 febrer 1986.

"Decret 20 juliol 1987, de creació del Centre d'Investigació de la Comunicació", DOGC, 3 agost 1987.

"Decret 78/1989, de 31 de juliol. Ajuts al català.", BOCAIB, 98, 1989.

"Decret 3/1983. Ajuts a la videografia en català.", BOCAIB, 24 de gener del 1983.

"Decret 13 març 1987. Regulació de l'ús de les llengües oficials per l'Administració de la Generalitat", DOGC, 10 abril 1987.

"Decret 342/1989, de 19 de setembre, de derogació del Decret 497/1983, de 21 de novembre, que regula les subvencions a les publicacions periòdiques escrites totalment o parcialment en català.", DOGC, 1241, 12 gener de 1990, 95.

- "Decret 34/1984, de 19 de maig. Ajuts al llibre", BOCAIB.
- "Decret 497/1983, de 21 de novembre, que regula les subvencions a les publicacions periòdiques escrites en llengua catalana"
- "Decreto 4/1989, de 28 de julio, del President de la Generalitat Valenciana, por el que se regulan las subvenciones a empresas periodísticas editoras de publicaciones escritas total o parcialmente en valenciano", DOGV, 1.121, 07-08-89.
- "Decreto 27 febrero 1986, núm. 15/86, Reglamento de organización y funcionamiento del Consejo Asesor de RTVE en las Islas Baleares", B.O. Illes Balears, 9, 20/03/86.
- DELCOURT, J.; PAPINI, R. (dirs.). Pour une politique européenne de la culture. Paris: Economica, 1987. 107 p.
- DIARI DE BARCELONA. Un model de llengua pels mitjans de comunicació. Barcelona: Empúries, 1987.
- DIAZ NOSTY, B. et al. La nueva identidad de la prensa. Madrid: Fundesco, 1988.
- DINCUBUDAK, Nezib. Identification et analyse des caractéristiques des nouveaux acteurs de l'information et évolution des tendances dans l'industrie de l'information. Montpellier: IDATE, 1986.
- DIRECCIO GENERAL DE POLITICA LINGUISTICA. Llibre Blanc de la Direcció General de Política Lingüística. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1983. 140.
- DIRECCIO GENERAL DE POLITICA LINGUISTICA. Estudi sobre publicitat exterior. Barcelona, 1984.
- "Directiva del Consejo de 3 de octubre de 1989 sobre ... radiodifusión televisiva", D.O. de las Comunidades Europeas, L 298, 17/10/89, 23-30.
- "Disc, entre la indústria i l'art", Revista musical catalana, 17, 18-34.
- DOLÇ, Mavi. "Tants models, tantes llengües?". Dins: FERRANDO, A. (ed.). La llengua catalana als mitjans de comunicació. València: Institut de filologia Valenciana; Universitat de València, 1990.
- DOMINGUEZ, I. "La oferta de televisión por satélite", Arbola, 11, 1987, 12.
- "Dossier Agencias", Control, 1989, 23-100.

- DYMPANEL. Enquesta d'opinió sobre Canal 33. Barcelona, setembre 1988. [8]p.
- E.A.F. "El català a l'Alguer: entrevista a Carlo Sechi", (mecanografiat), juliol 1989, 2 p.
- ECO. Enquesta 1986 per a la CCRTV.
- ECO. "Estudi d'actituds envers la ràdio", (Informe), 1987.
- EGM, segunda ola de 1989: descensos generalizados", IPMark, 336, 1-15 octubre 1989, 65-70.
- El sector audiovisual en el gran mercado europeo. Luxembourg: CE, 1988. 57 p.
- El teletexto. Madrid: Ente Público RTVE, 1988.
- El Mirall, 38, juliol-agost 1990.
- "El cinema català cap a una nova situació", Cultura, 12, maig 1990, 47-53.
- "El mercat publicitari". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1987.
- "El futuro de la TV en Europa", Euronoticias, 52, 27 octubre 1986, 1-10.
- "El mosaico europeo: entre tradición e innovación". Dins: La televisión por cable en América y Europa. Madrid: Fundesco. 1986. 105-111.
- "El disc entre la indústria i l'art", Revista musical catalana, 17, març 1986, 18-34.
- "El futuro de la televisión : sesión ministerial del Consejo de Europa", Euronoticias, 57, 1 diciembre 1986, 1-3.
- "Emissores Municipals de Catalunya", (Llistat adreces. EMUC), maig 1988, 4 p.
- ENGUIX, Salvador; PELLICER, Nel·lo. Realitat comunicativa al País Valencià, 1989. 2 vol.
- "Enquesta: la lectura a Catalunya", El País, (Extra), 22-23 abril 1989, 3-10.
- ENZESBERGER, Hans Magnus. "Il Medium Zero". Dins l'Espresso (traduït a El Temps, 26.02.90).

Equip de Documentació del CERC. "Bibliografia preparada amb motiu de la trobada sobre ràdio pública local", 4 juny 1988, 11 p.

"España entra en la 'guerra televisiva de las galaxias'", Periodistas, (Especial informe 2), 1988, 12-14.

"Estándares europeos para la tv de alta definición", Electrónica hoy, 32, 1987, 59-65.

"Estatut d'Autonomia de la Generalitat Valenciana: Llei Orgànica 5/1982 d'1 de juliol", Boletín Oficial del Estado, 164, 10 de juliol 1982.

Estatut d'Autonomia per a les Illes Balears: aprovat per les Corts Generals i publicat en el BOE 1/3/83. [Mallorca]: s.n., . 23.

ESTEVE, Antoni. "Sant Cugat, crònica d'una frustració", Avui, (suplement), 23 abril 1989, 10-14.

ESTEVE, Juli. "Una televisió vertebradora per a un país desarticulat", Avui, (suplement), 23 abril 1989, 16-20.

ESTRADE, A.; TRESSERRA, M. Catalunya independent. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 1990.

Europa: amenaça o promesa. Barcelona: Institut d'Estudis Autonòmics, 1989.

"Europa y Japón enfrentados por la alta definición", Euronoticias, 100, 9 noviembre 1987, 2-3.

"Evolució de la producció editorial en les llengües de l'estat espanyol: 1981-88", Agencia española del ISBN, [1989], [1].

FALGAS I VENTURA, Lluís. "L'organització professional dels periodistes a Europa", Capçalera, 5-15.

FARRE, F.X.; ESCARTIN, J.; CASADO, A. Emissores municipals de Catalunya: un fenomen de la comunicació local. L'Hospitalet de Llobregat: Patronat Municipal de Comunicació, 1986.

FARRE, Agustí. "La ràdio autonòmica a Catalunya, una experiència consolidada". Dins: ISPRON (ed.). Lingue meno diffuse e mezzi d'informazione nella Comunità Europea: problemi della radiotelevisione. Nuoro. 125-140.

FERNANDEZ-CHECA ROY, J.L. "Medidas de apoyo al sector audiovisual", Telos, 13, 1988, 139-140.

FERRANDO, A. (ed.). La llengua catalana als mitjans de comunicació. València: Institut de filologia Valenciana; Universitat de València, 1990.

FIGUERAS, J.M. "TV3, eina per a la transformació de Catalunya", Annals del periodisme català, 14, 1988, 40-51.

FIGUERES, J.M. "Situació actual dels mitjans de comunicació de masses en llengua catalana al Principat de Catalunya", Nationalia, 6, 39-77.

FILSON, Andrew. L'exploitation de films en dehors du circuit grand public dans les pays de la Communauté. Bruxelles, 1984. 164 p.

FILSON, Andrew. La distribution des films produits dans les pays de la Communauté. Bruxelles, 1980. 100 p.

FINDAHL, Olle. "Language in the age of satellite television", European journal of communication, 4, 1989, 133-159.

FISZER, Magdalena. "Les noves tecnologies: informàtica, teleinformàtica i telemàtica", Sant Joan i Barres, 97-99, 1986, 32-40.

FITE, Ricard. "La llengua en els mitjans de comunicació de masses durant els períodes 1975-1990", Annals del Periodisme català, 17, juliol-desembre 1990, 43-49.

FORN, Josep M. "El cinema en la indústria àudio-visual a Catalunya". Dins: JONES, D.; CORBELLA, J. (eds.). La indústria àudio-visual de ficció a Catalunya. Barcelona: Centre d'Investigació de la Comunicació, 1989. pp. 34-44.

FOSSAS, E.; PEREZ, J.L. L'espai català de comunicació: informe jurídic sobre el projecte de construcció d'un Espai Català de Comunicació. Barcelona, novembre 1989. 47 p.

FOSSAS, E. Regions i sector cultural a Europa. Barcelona : Universitat de Barcelona, 1989. (Tesi doctoral)

FRANQUET, Rosa. "Radio: un oligopolio en transformación". Dins: BUSTAMANTE, Enrique; ZALLO, Ramón. Las industrias culturales en España. Madrid: Akal, 1988. 77-107.

FRIGOLA VINAS, Enric. "La ràdio a Catalunya durant el franquisme i la transició", Avui, (suplement), 23 abril 1989, 34-38.

FUNDESCO. Comunicación social 1989 / Tendencias. Madrid: Fundesco, 1989.

FUNDESCO. Comunicación social 1990 / Tendencias. Madrid: Fundesco, 1990.

FUNDESCO. Telecomunicaciones 1989 / tendencias. Madrid: Fundesco, 1989.

- FUSTER, Joan. "Cultura nacional i cultures regionals als Països Catalans". Dins Els valencians i la qüestió nacional. València, Tres i quatre, 1983. 41-65.
- GABINET D'INVESTIGACIO I D'AUDIENCIA CCRTV. "Evolució de l'audiència de les emissores de la CCRTV", (Informe), abril 1989.
- GALAN PEREZ, José Manuel. Análisis estructural del sector editorial español. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez; Pirámide, 1986. 299.
- GARCIA-LLIBEROS, Maria. "La comunicación y sus medios en la Comunidad Valenciana", Revista valenciana d'estudis autonòmics, 8, maig. set. 1987.
- GARCIA LLIBEROS, Maria. "Televisión valenciana: cuatro alternativas descentralizadoras". Dins: BUSTAMANTE, E.; VILLAFANE, J. (ed.). La televisión en España mañana: modelos televisivos e ideológicos. Madrid: Siglo XXI; RTVE, 1986. 227-231.
- GARCIA SALVA, Maties. "La premsa forana de l'Illa de Mallorca", Palau Reial, 1, maig 1986, 22-25.
- GASOLIBA, Carles A. Catalunya i l'Europa del 1993. Barcelona: Llibres de l'Avui, 1989.
- GASOLIBA, Carles A. "La normalització del català a Europa", Avui, 8 maig 1989, 13.
- GELLNER, E. Nations and Nationalism. Oxford: Blackwell, 1983.
- GIDDENS, A. The Nation-State and Violence. Berkeley; Los Angeles: University of California Press, 1987.
- GIFREU, Josep. "Un model comunicacional: la diversitat compartida". Dins: BERRIO, J. et al. La política cultural europea: una proposta des de Catalunya. Barcelona : Fundació Jaume Bofill, 1990.
- GIFREU, Josep. "España: Un espacio de comunicación en crisis". Dins Telos, n.23, Madrid, 1990, pp.10-12.
- GIFREU, Josep. "La TV que ens (des)espera", Avui, (suplement), 23 abril 1989, 28-32.
- GIFREU, Josep. "Dinàmica social i factors intervinents en l'extensió de l'ús del català. Anàlisi i propostes des de la perspectiva de la comunicació." Barcelona, 1989. (Document encarregat per la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya).
- GIFREU, Josep. Comunicació i reconstrucció nacional. Barcelona: Pòrtic, 1989. 145 p.

- GIFREU, Josep. "Tot esperant la TVV", Revista de Catalunya, 18, abril 1988, 3-5.
- GIFREU, Josep. "Opulència de canals i crisi d'ubicació", Avui, (suplement), 11 setembre 1988.
- GIFREU, Josep. "El mapa televisiu: armistici o pacte de mínims?", Avui, 28 setembre 1988.
- GIFREU, Josep. "Entre la nacionalització de la ràdio i l'exemple de la SER", Avui, 26 novembre 1988, 13.
- GIFREU, J. (ed.). Model de TV i model d'estat: jornades sobre la reestructuració televisiva, Barcelona: ACTA, 1988, 143 p.
- GIFREU, Josep; RECODER, Ma. Josep; CORBELLÀ, Joan M. La comunicació per cable a Catalunya. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1988.
- GIFREU, Josep. "Els 'mass-media' en català davant la circulació europea de la comunicació", Revista de Catalunya, 4, gener 1987, 9-18.
- GIFREU, Josep. "El segon canal i els altres", Avui, 17 desembre 1987.
- GIFREU, Josep (dir.). Comunicació, llengua i cultura a Catalunya: horitzó 1990. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 1986. 335.
- GIMENEZ, J.L.; VILLAREAL, E. "Al voltant del finançament de les televisions autonòmiques". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1986. 244-248.
- GIMENEZ NOGUERA, J. "L'aventura de les emissores municipals", Capçalera, 2, maig 1989, 35-37.
- GINES, Josep. "El sector cinematogràfic valencià: una realitat per articular". Dins: La informació a la Comunitat valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1987.
- GIORDANO, E. "Estrategias de diversificación de la oferta audiovisual europea", Boletín de comunicación, tecnologías y sociedad, 2, 24, 1988, 2-5.
- GIRAL, Eugeni. La radiodifusión en Andorra: política, economía y espacio comunicacional en un país dependiente. Barcelona: Universitat de Barcelona, 1988. 3 v.
- GOMEZ B. DE CASTRO, Ramiro. "El cine: enfermedades crónicas". Dins: BUSTAMANTE, E.; ZALLO, R. Las industrias culturales en España. Madrid: Akal, 1988. 235-269.

GRANADOS, Joan. "TV3: un canal institucional con vocación competitiva". Dins: BUSTAMANTE, E.; VILLAFANE, J. (ed.). La televisión en España mañana: modelos televisivos e ideológicos. Madrid: Siglo XXI; RTVE, 1986. 237-240.

GRANELL, Marc. "L'edició al País Valencià: encara un repte", Quaderns d'alliberament, 14, 1987, 51-56.

GRAU, Jordi (ed.). Cine europeo en Europa: memoria del encuentro celebrado en Madrid del 26 al 31 de mayo del 1987. Madrid: ARDICE, 1988.

Grup Parlamentari PSM-Entesa de l'Esquerra de Menorca. "[Proposició no de Llei relativa al projecte de llei de televisió privada, llei de tercers canals i pla tècnic nacional de televisió privada]", Diari de Sessions (del Parlament de les Illes), 11, 11 novembre 1987, 307-312.

GRUP PARLAMENTARI PSM-EEM. "Un sistema de comunicació per a les Balears", [10].

GUARDIOLA, Carles-Jordi. "Editer en catalan: un défi a relever", Impressions du Sud, mars 1985, [4].

GUÉLL FORTUNY, Antoni. Llibres en català existents al mercat durant el període: 1985-1986. Barcelona: Associació d'Editors en Llengua Catalana, 1988. 183.

GUÉLL FORTUNY, Antoni. Llibres en català existents al mercat durant el període: 1975-1984. Barcelona: Associació d'Editors en Llengua Catalana, 1987. 194.

Guia del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Barcelona: Departament de Cultura, 1988. 126.

Guia de la distribución en España: 1985: libros y publicaciones. Madrid: FANDE, 1985. 608.

Guia del Consejo de Europa. Estrasburgo, CE, 1986.

GUILLAMET, Jaume. "Diaris espanyols i setmanaris catalans", Serra d'Or, 334, juliol 1987, 36-37.

GUILLAMET, Jaume. La premsa a Catalunya. Barcelona: Diputació de Barcelona; Col·legi de Periodistes de Catalunya, 1988.

"Hacia un gran mercado audiovisual europeo", Documentos europeos, 4/88, febrero 1988, 11.

"Hacia la Europa de la televisión", Documentos, 16, diciembre 1984, 11.

- HIRSCH, M. "Las pugnas políticas, económicas y diplomáticas en torno a los satélites de teledifusión en Europa". Dins: Los satélites de televisión en Europa. Madrid: Fundesco. 1988. 61-114.
- Ibertex'86: Segundo Congreso Nacional de Videotex. Madrid: Asociación Española de Proveedores de Videotex, 1986.
- IETC. Informe general sobre la política de telecomunicaciones. Madrid : Ministerio de Transportes y Comunicaciones, 1982.
- INE. Anuario estadístico de España: 1988. Madrid: INE, 1988.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. Sobre l'estat actual de normalització lingüística. (Declaració aprovada el 18 d'abril del 1990).
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (Secció Filològica). Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana. I. Fonètica. Barcelona, 1990, 21 p.
- ISTITUTO DELLA ENCICLOPEDIA ITALIANA. Le minoranze linguistiche nei paesi della comunità europea. Luxembourg : CEE, 1985.
- JAUSET, Jordi. Teletexto y Telecinco. Madrid: IORTVE, 1988.
- "Jefatura del Estado. Ley orgánica 2/1983, de 25 de febrero, de Estatuto de autonomía para las islas Baleares", Boletín Oficial del Estado, 51, 1 marzo 1983, 5776-5783.
- JOAN MARI, Bernat. "Cultura i llengua". Dins ENCONTRE "LA CULTURA A LES ILLES BALEARS" (Palma, 5-6 desembre 1987). La cultura a les Illes Balears. Palma: Obra Cultural Balear, 1987. 15 p.
- JONES, D. E.; CORBELLÀ, J. M. (eds.) La indústria audio-visual de ficció a Catalunya: producció i comercialització. Barcelona: Centre d'Investigació de la Comunicació, 1989. 87 p.
- JONES, Daniel E.: "La indústria catalana del disc: Catalunya suposa una tercera part del gran mercat fonogràfic espanyol", Avui, 9 de setembre de 1989, 28.
- JONES, Daniel E. "La industria fonográfica: cima de las transnacionales". Dins BUSTAMANTE, E.; ZALLO, R. Las industrias culturales en España. Madrid: Akal, 1988. 163-189.
- JONES, Daniel: "Evolució de l'edició i del consum de premsa diària i setmanal d'informació general als Països Catalans (1976-1984) en relació amb la llengua". Dins II CONGRÉS INTERNACIONAL DE LA LLENGUA CATALANA. Àrea de mitjans de comunicació i noves tecnologies, 1986, 37.

Jornadas sobre televisión autonómica (las., 1984). Zaragoza: Diputación General de Aragón, 1984.

JOSÉ i SOLSONA, Carles. Tendències de l'exhibició cinematogràfica a Catalunya. Barcelona: Institut del Cinema Català, 1987.

JOSÉ i SOLSONA, Carles. El sector cinematogràfic a Catalunya: una aproximació quantitativa. Barcelona: Alba, 1983. 2 vol.

KELLY, M. "National, european or american programmes: trends in european television", Administration, 36, 1, 1988, 9-24.

KLARIC, Marianne. L'action de la Communauté dans le secteur musical. Bruxelles, 1987. 58 p.

KOHN, Herbert. "Report on regional or minority languages in Europe: 23th session". Dins: COUNCIL OF EUROPE = CONSEIL DE L'EUROPE. Standing conference of local and regional authorities of Europe = Conférence permanente des pouvoirs locaux et régionaux de l'Europe: Strasbourg 14 march 1988. Strasbourg: Council of Europe. 1988. 18.

La edición 1988. Madrid: Federación de Gremios de Editores de España, 1987?.

LA NOVA FALÇ. "El català a la premsa no diària de Catalunya Nord", Sant Joan i Barres, 97-99, 1986, 3-14.

"La llengua catalana avui", Cultura, setembre 1989.

"La europublicidad, escollo para la TV paneuropea", Electrónica hoy, 26, 1987, 20.

"La electrónica de consumo europea, industria a extinguir: si EEUU i Japón imponen su estándar de TV de alta definición", Electrónica hoy, 20, 1986, 47-48, 51-52.

La TV local de servei públic: l'univers de les tv locals a Catalunya davant la perspectiva dels 90. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1988. 124.

"La inversión publicitaria en España, según JWT (III): los medios, uno a uno", IPMark, 337, 16-21 octubre 1989, 67-80.

"[La premsa a Andorra: informe de situació]", (mecnografiat), 1990, [17] p.

"La publicidad en la Comunidad valenciana", IPMark, 341, 16-31 diciembre 1989, 101-105.

"La inversión publicitaria en España, según JWT (I)", IPMark, 335, 16-30 setiembre 1989, 55-61.

- "La inversión publicitaria en España, según JWT (II): más de 300.000 marcas se anunciaron en 1988", IPMark, 336, 1-15 octubre 1989, 72-81.
- "La prensa escrita". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1987.
- "La ràdio". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1987.
- LABARRERE, Claude. L'Europe des postes et des télécommunications. París: Masson, 1985. 255 p.
- LACREU, Josep. Manual d'ús de l'estàndard oral. València: Universitat de València, 1990.
- LACREU, Josep. "La batalla entre els light i els heavy", El temps, 26 octubre 1987.
- LANGE, A. "Les division de l'Europe audiovisuelle". Leguide de l'audiovisuel européen, n. 96197. Bruxelles, jan. 1989.
- "Las televisiones autonómicas: calcos a escala". Dins: BUSTAMANTE, E.; ZALLO, R. Las industrias culturales en España. Madrid: Akal, 1988. 147-150.
- "Las redes ante el compromiso de 1992 : las telecomunicaciones en una Europa Unida", Redes de telecomunicaciones, 15, mayo 1989, 55-58.
- "Las telecomunicaciones y el futuro de Europa", Documentos, 8/86, [julio] 1986, 11.
- LAUCO, M. Angels. La situació de la llengua catalana en els mitjans de comunicació a Catalunya Nord. (Mecanografiat). 103 p.
- LERA, E. El futuro de las telecomunicaciones españolas. Madrid : Fundesco, 1986.
- "Les suppléments des magazines nationaux dans le grand sud", Midi média, 14, mars 1987, 12.
- "Les entreprises et la presse regionales", Midi média, 24, fevrier 1988, 18.
- "Ley 3 mayo 1988, núm. 10/1988 (Jefatura del Estado). Regulación de la televisión privada", Boletín Oficial del Estado, 108, 5 mayo 1988, 2038-2042.
- "Ley 22 mayo de 1985, núm. 6/85. Modifica determinados artículos de la Ley 15 de noviembre de 1984 del Consejo Asesor de Radio Televisión Española", B.O. Illes Balears, 16, 10 juny 1985.

- "Ley 15 abril 1987, núm. 8/87. Creación, organización y control parlamentario de la Corporación Aragonesa de Radio y Televisión", B.O. Aragón, 22 abril 1987.
- "Ley orgánica 10 agosto 1982, núm. 8/82 (Jefatura del Estado). ARAGON. Estatuto de Autonomía", Boletín Oficial del Estado, 195, 16 agosto 1982, 3589-3598.
- "Ley orgánica 3 mayo 1988, núm. 2/1988 (Jefatura del Estado). Regula la publicidad electoral en las emisoras privadas de televisión", Boletín Oficial del Estado, 108, 5 mayo 1988, 2038.
- "Ley 18 abril 1983, núm. 7/83 (Generalidad de Cataluña). Normalización lingüística en Cataluña", Boletín Oficial del Estado, 112, 11 mayo 1983, 1351-1354.
- "Ley Orgánica 1 julio 1982, núm. 5/82 (Jefatura del Estado). COMUNIDAD VALENCIANA. Estatuto de Autonomía", Boletín Oficial del Estado, 164, 10 julio 1982, 3206-3214.
- "Ley 34/1988, de 11 de noviembre, General de Publicidad", Boletín Oficial del Estado, 274, 15-11-88, 32464-32467.
- "Ley 1 octubre 1985 (Dir. Gral. Coordinación y Alta Inspección). Baleares. Convenio de cooperación con el Mº de Educación y Ciencia sobre enseñanza de la lengua y literatura propias", Boletín Oficial del Estado, 275, 16 noviembre 1985, 5629-5630.
- "Ley 34/1988, de 11 de noviembre, General de Publicidad ", Boletín Oficial del Estado, 274, 15-11-88, 32464-32467.
- "Ley 22 de mayo 1985, núm. 7/85. Creación de la Compañía de Radio y Televisión de las Islas Baleares", B.O. Illes Balears, 17, 20 juny 1985.
- "Ley 23 noviembre 1983, núm. 4/83 (Generalidad Valenciana). Uso y enseñanza del valenciano", Boletín Oficial del Estado, 20, 24 enero 1984, 371-374.
- "Ley 31/1987, de 18 de diciembre, de Ordenación de las Telecomunicaciones", Boletín Oficial del Estado, 303, 19 diciembre 1987, 37409-37419.
- "Ley 18 abril 1983, núm. 7/83 (Generalidad de Cataluña). IDIOMAS. Normalización lingüística en Cataluña", Boletín Oficial del Estado, 133-134, 4 y 6 jun. 1983, 1721.
- "Ley 4/1983, de 26 de diciembre, reguladora del tercer canal de televisión (Jefatura del Estado)", Boletín Oficial del Estado, 4-5 enero 1984, 247-248.

LIBOIS, Louis. Genèse et croissance des télécommunications. Paris: Masson, 1983.

Libro verde sobre el desarrollo del mercado común de los servicios y equipos de telecomunicaciones: hacia una economía europea dinámica. Bruselas, 1987. 191 p.

LINE STAFF. Multimèdia comarcal: resum resultats estudi. Barcelona, 1989. 39.

"Listado provisional de emisoras municipales de España", (Llistat d'adreces. EMUC), maig 1988, 2 p.

"Llei 18 abril del 1983, núm. 7/83. Normalització lingüística."

"Llei de creació i regulació del Consell Assessor de RTVE: Llei de la Generalitat Valenciana 3/1984 de 6 de juny".

"Llei de creació i regulació del Consell Assessor de RTVE: Llei de la Generalitat Valenciana 3/1984 de 6 de juny".

"Llei 7/1985, de 22 de maig. Creació de la Companyia de Ràdio i Televisió de les Illes Balears.", BOCAIB

"Llei 29 abril 1986, de Normalització Lingüística", BOCAIB, 15, 20/05/86.

"Llei 1/1988, de 26 de febrer, de modificació de la Llei 22/1985, de 8 de novembre, de creació del Col·legi Professional de Periodistes de Catalunya", DOGC, 961, 4-3-1988, 869.

"Llei 30 de desembre del 1986. Institut Valencià d'Arts Escèniques, Cinematografia i Música, i Institut Valencià d'Art Modern ", DOGV, 500, 7-01-87.

"Llei de Creació de la Radiotelevisió Valenciana: Llei de la Generalitat Valenciana 7/1984 de 4 de juliol".

"Llei de creació del Col·legi Professional de Periodistes de Catalunya ", Annals del periodisme català, 5 , 1985, 5-27.

"Llei de radiodifusió i televisió ", Butlletí Oficial del Principat d'Andorra, 25, 30.10.89, 489-491.

"Llei 30 de maig de 1983, de creació de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió."

"Llei 1/1988, de 26 de febrer, de modificació de la Llei 22/1985, de 8 de novembre, de creació del Col·legi Professional de Periodistes de Catalunya", DOGC, 961, 4-3-1988, 869.

- Llibre Blanc de l'electrònica i la informàtica a Catalunya. Barcelona: Departament d'Indústria i Energia, 1984. 228 p.
- Llibre del cens de la premsa comarcal: 1986. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1988.
- Llibre Blanc de la Cultura a Catalunya encarregat a la Fundació Jaume Bofill per les Institucions públiques catalanes. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 1987. 16 v.
- Llibre blanc de les telecomunicacions a Catalunya. (Informe de l'avanç del projecte). Barcelona: Cidem ; Telefónica, 1990.
- "Llistat de professionals [de cinema a Catalunya]", [Oficina Catalana de Cinema], [4].
- LLUCH, J.R.; CATALA, T. "Consell d'Administració d'RTVV: no a les veus crítiques: el periodista Miquel A. Villena vetat pel PSOE", El Temps, 195, 14 març 1988.
- LOPEZ, Diego. La crisis de las telecomunicaciones. Madrid : Fundesco, 1989.
- LOPEZ, Michelle. Langue et culture catalane. Aujourd'hui en Roussillon: survivances ou récupération linguistique et culturelle?. (Maîtrise de Lettres Modernes). Université Aix-Marseille I, 1983-84. 108 p.
- LOPEZ CASANOVAS, Joan F. "Estratègies de normalització cultural i objectiu final". Dins ENCONTRE "LA CULTURA A LES ILLES BALEARS" (Palma, 5-6 desembre 1987) La cultura a les Illes Balears. Palma: Obra Cultural Balear, 1987. 11 p.
- LOPEZ, I.; ROIG, E. "El gran desgavell de la premsa valenciana", El Temps, 230, 14 novembre 1988, 16-19.
- "Los mass-media en la Comunidad Valenciana", IPMark, 341, 16-31 diciembre 1989, 107-113.
- LUCAS, B. "5 anys de TV3: els informatius principals elements creatius del canal", El Temps, 254, 1 maig 1989, 44-48.
- LUYKEN, G.M. "El marco: Tecnología de la comunicación y explotación del espacio". Dins: Los satélites de televisión en Europa. Madrid: Fundesco. 1988. 27-59.
- MacPHAIL, Thomas. Electronic colonialism : the future of international broadcasting and communication. London: Sage, 1981.
- MANRESA, Andreu. "L'oferta radiofònica a les Illes Balears: l'ús del català, entre el testimoni i l'experiència", Palau Reial, 1, maig 1986, 14-18.

- MANRESA, Joan. 25 anys de Nova Cançó a Mallorca. Mallorca: Ajuntament de Palma, 1987. 195 p.
- MANZANARES, Pere. "Cinc anys de ràdio en català a Catalunya Nord: Ràdio Arrels, balanç i perspectives", Sant Joan i Barres, 97-99, 1986, 41-50.
- MARI, Isidor. "L'articulació de la diversitat lingüística europea". Dins: BERRIO, J. et al. La política cultural europea: una proposta des de Catalunya. Barcelona: Fundació Jaume Bofill, 1990.
- MARIN, Enric. "La nació com a ecosistema comunicatiu en construcció històrica permanent". Dins: 'Comunicació social i identitat cultural: 16è congrés AIERI/IAMCR, Barcelona: Facultat CCI, 1988, 13.
- MARTI, Josep M. "Una fusió que tanca una època", Capçalera, 1, abril 1989, 42-43.
- MARTINEZ, Tino. "Blau, segell mallorquí", El Temps, 7 agost 1989, 66.
- MASCLET, J.-C. L'union politique de l'Europe. 4eme. ed. Paris: PUF, 1990.
- MASSON, Dominique. "Forcément frustrés", Midi média, 3, mars 1986, 20-22.
- MATEO, R. de et al. La premsa a Catalunya els anys vuitanta. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1988.
- MATEO, Rosario de. Els ajuts de l'Estat a la premsa a l'Europa occidental: anàlisi comparada de les polítiques de 17 països. Barcelona: Centre d'Investigació de la Comunicació, 1990.
- MELLADO, J. "Industria discográfica: un negocio no tan redondo", Actualidad económica, 1403, 25 abril 1985.
- Memòria del Departament de Cultura: 1988. Barcelona: Departament de Cultura, 1989.
- Memòria del Departament de Cultura: 1987. Barcelona: Departament de Cultura, 1988. 294 p.
- Memòria del Departament de Cultura: 1986. Barcelona: Departament de Cultura, 1987. 263 p.
- MESTRE SUREDA, Bartomeu. "La informació cultural dels mitjans de comunicació privats". Dins: ENCONTRE "LA CULTURA A LES ILLES BALEARS" (Palma, 5-6 desembre 1987). La cultura a les Illes Balears. Palma: Obra Cultural Balear, 1987. 30 p.

- MICHELINI, A. "Europa y la televisión", Ya, 28 setiembre 1987, 12.
- Ministère des Affaires Etrangères / CCE. Assises Européennes de l'Audiovisuel. Projet EUREKA Audiovisuel. Paris, 1989. (Document de treball).
- MIR, N. L'acció cultural de la Comunitat Europea. Barcelona : Patronat Català Pro-Europa, 1988. (Documents de treball ; 17)
- MIRA, J.F. "Sobre els límits de la cultura catalana", Xarxa, 35, octubre 1990, 12-13.
- MIRA, J. F. Cultures, Llengües, Nacions. Barcelona: La Magrana, 1989.
- MIRA, J. F. "Sobre parlar i ser: identitats, llengües, nacions", Revista de Catalunya, 5, febrer 1987, 3-6.
- MIRA, J. F. Critica de la nació pura. València: Tres i Quatre, 1984.
- MOLL, Aina. "El nostre procés de normalització lingüística", Revista de Catalunya, 13, novembre de 1987, 3-6.
- MOLL i GOMEZ DE LA TIA, Juli. "Llengua catalana, estàndards i mitjans de comunicació", Revista de Catalunya, 4, gener 1987, 61-73.
- MOLL MARQUES, J. "El PSOE, els summes sacerdots de la nació i les curolles sectàries", El Mirall, 30, juliol 1989, 6-11.
- MOLLA, Toni et al. El(s) model(s) lingüístic(s) de la RTVV. València, 1989. (policopiat).
- MONCLUS, Joaquim. "L'esperança de la Franja de Ponent", Xarxa, 35, octubre 1990, 18-19.
- MONNE, Enric. "Discogràfiques a Catalunya : una indústria de butxaca", Regió 7, 6 d'octubre del 1990, 25-26.
- MONTES, F.J. "Les nouveaux horizons de la radio et de la télévision en Espagne", Revue de l'UER, 37, 2, març 1986, 26-33.
- MONTSERRAT, Antoni. "La llengua catalana i el règim lingüístic a les Institucions europees", Europa de les Nacions, 1, 1987.
- MONTSERRAT, Antoni. "La llengua catalana i els drets lingüístics a les Institucions Europees". Luxemburg, 1989. (Document policopiat)

- MORAGAS SPA, Miquel de. "Catalunya i el nou ordre mundial de la comunicació", Revista de Catalunya, 2, novembre 1986, 22-33.
- MORAGAS, Miquel de; COROMINAS, Maria. La comunicació local a Catalunya (1975-1988). Barcelona: Diputació de Barcelona, 1988.
- MORAGAS, Miquel de. "Identitat cultural, espais de comunicació i participació democràtica: una perspectiva des de Catalunya i Europa". Dins: Comunicació social i identitat cultural: 16è congrés AIERI/IAMCR, Barcelona: Facultat CCI, 1988, 24.
- MORENO, Antoni i Montserrat. Discografia catalana: 1988. Barcelona, Xarxa Cultural, 1989. 39 p.
- MORENO, Antoni i Montserrat. Discografia catalana: 1987. Barcelona: Xarxa Cultural, 1988. 43.
- MORIN, Daniel. "Une frontière entre les oreilles", Midi média, 15, avril 1987, 39-40.
- MULLER, Jürgen. "The benefits of completing the internal market for telecommunication: equipment, services, in the community". Dins: Research on the cost of non-Europe. Luxembourg: European Communities, 1988. v. 10, 197 p.
- MUNAR, M. Antònia. "La política lingüística del Consell Insular de Mallorca", Palau Reial, 1, maig de 1986, pp. 11-13.
- MUNTANER, Joan Carles. "El llenguatge de la televisió a les Balears, una experiència periodística", Palau Reial, 1, maig 1986, 11-13.
- NAHON, Georges. "Les videotex en Europe", Bulletin de l'IDATE, 21, 1985.
- NIDETZKY, Peter. "Situation du télétexte", Revue de l'UER, mai 1985.
- NIETO TRULLAS, Josep. Informe sobre la possible transmissió de TV3 per satèl.lit. Barcelona, octubre 1989. 30, 22 p.
- Normes d'estil de Canal Nou Ràdio i model(s) lingüístic(s) de la RTVV. València, setembre 1989. 105 p.
- Nuevo impulso de la política cultural en la Comunidad Europea. Boletín de las Comunidades Europeas, supl. 4187. Luxembourg, 1988.
- "Oficina de Justificació de la Difusió de Catalunya: control de l'any 1985". Dins: Anuari de la informació a Catalunya: 1987. Barcelona: Col.legi de Periodistes, 1988. 75-76.

- "Orden 8 de marzo, normas sobre calificación de películas, subvenciones a la producción y Registro de empresas", Boletín Oficial del Estado, 63, 14-03-88.
- "Orden de 12 de marzo de 1990 por la que se desarrolla el Real Decreto 1282/1989, de 28 de agosto, de ayudas a la cinematografía.", BOE, 66, 17 marzo 1990, 7642-7649.
- "Ordre 20 gener 1987. Registre Administratiu d'empreses cinematogràfiques de producció", DOGV, 535, 26-02-87.
- "Ordre 29 de desembre del 1989. Concessió d'ajuts a les publicacions periòdiques escrites en llengua catalana".
- "Ordre núm. 3253, de 10 de febrer del 1990, sobre suport a la producció editorial en llengua catalana.", BOCAIB, 33, 15 de març del 1990.
- "Ordre de 20 de desembre de 1989, d'aprovació de les bases per a la concessió d'ajuts a les publicacions periòdiques escrites en català.", DOGC, 1241, 12 de gener de 1990, 95.
- "Ordre núm. 2341, de 22 de gener de 1990, sobre suport genèric a la producció fonogràfica.", BOCAIB, 32, 13 de març del 1990.
- "Ordre de 31 d'agost de 1989, de convocatòria de concurs públic per a la concessió de subvencions per a iniciatives destinades a augmentar les estrenes comercials de llargmetratges doblats en llengua catalana, durant l'any 1990.", DOGC, 1191, 6 de setembre de 1989, 3521.
- "Ordre 30 de maig del 1983. Creació de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió".
- "Ordre 30 juliol 1986. Bases per a la concessió de suport genèric a la producció editorial en català i en aranès", DOGC, 18 agost 1986.
- "Ordre de 4 de setembre de 1989, per la qual es modifiquen les bases per a la concessió d'ajuts per fomentar l'exhibició de cinema en català.", DOGC, 1191, 6 de setembre del 1989, 3521-3522.
- "Ordre 11 de maig de 1987. Desenvolupa DD. 10 maig 1984 i 29 abril 1985, de suport genèric a la producció editorial", B.O. Illes Balears, 65, 23/05/87.
- "Ordre de 31 d'agost de 1989, de convocatòria de concurs públic per a la concessió de subvencions per a iniciatives destinades a augmentar la presència als videoclubs i altres circuits comercials de produccions en suport videogràfic doblades en llengua catalana.", DOGC, 1191, 6 de setembre de 1989, 3520-3521.

- "Ordre 5 desembre 1986. Estatuts del Col·legi Professional de Periodistes", DOGC, 27 març 1987.
- "Ordre 23 desembre 1985. Ajudes a la producció editorial en valencià en 1986 ", DOGV, 352, 12/03/85.
- "Ordre de 31 d'agost del 1989. Ajuts al sector videogràfic."
- "Ordre de 7 de febrer del 1989. Ajuts al sector fonogràfic".
- OVERMARS, Gerda. La lluita per un Rosselló català. (Mecanografiat). 1985. 93 p.
- P.C.R. "Las televisiones vía satélite", Telos, 14, 1988, 131-132.
- PACCO, Veronique. L'action au Parlement Européen dans le secteur culturel, 1983.
- PADROL, Jordi. Recull de la discografia catalana vigent. Barcelona: s.n., 1984-87. 2 vol.
- PALLAROL SANCHEZ, Juli. El règim jurídic de la llengua catalana a Aragó. Albelda (La Llitera): s.n., 1987. 30 p.
- PALLAROL, Juli. "La llengua catalana a la Franja d'Aragó", Diari de Lleida, 20 de gener 1990.
- PALLAROL, J. Estudi-balanç de la llei de normalització lingüística a Catalunya: contactes amb els Països Catalans. Lleida, 1989. [20] p.
- PAMIES, Josep Maria. "Peregrinació personal per llibreries", Cultura, 1, maig 1989, 57-59.
- Panorámica de la edición española de libros: 1987. Madrid: Centro del Libro y de la Lectura, 1988. 100.
- PARÉS, Manuel. "Una aproximació als diferents conceptes d'identitat". Dins: Comunicació social i identitat cultural: 16è congrés AIERI/IAMCR. Barcelona: Facultat CCI, 1988, 16.
- PARTAL, Vicent. "TV3, hem fet el sud?", Quaderns d'alliberament, 14, 1987, 45-50.
- PELOU, Pierre. L'Europe de l'information. Paris: ESF, 1990.
- PEREZ DE HEREDIA, M.C. "Industria discográfica: el gran concierto de las multinacionales", Actualidad económica, 1526, 14 setembre 1987.

- PEREZ BENLLOCH, J.J. "El fracàs de la premsa alternativa". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1987.
- PEREZ PLAZA, Vicente. "Valencia, informática y comunicación", Revista valenciana d'estudis autonòmics, n.1, gener-abril de 1985.
- PERICAY, X.; TOUTAIN, F. Verinosa llengua. Barcelona: Empúries, 1986.
- PERICAY, Xavier et al. "En defensa pròpia", El País (Quadern), 8 novembre 1989.
- PERIS MIR, M. "Europa i la televisió ferotge". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1986, 225-231.
- PETRELLA, R. La Renaissance des cultures régionales. Paris : Entente, 1978.
- PITA, H. "Televisión por satélite y cable en Europa", Telos, 6, 1986, 133.
- PITARCH, Vicent. "La qüestió nacional, debat necessari", Revista de Catalunya, n.25, desembre de 1988, pp. 59-62.
- "Planes europeos en TV de alta definición", Redes de telecomunicaciones, 15, mayo 1989, 50-53.
- PONSA, Oriol (ed.). Guia de cançó, jazz, pop, rock a Catalunya: 1987. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1987. 236.
- PRATS, Modest. Meditació ignasiana sobre la normalització lingüística. Barcelona: Fundació Caixa de Barcelona, 1989. 22 p.
- "[Premis del Servei de Música: 1988]", (mecnografiat), [1989], [3].
- "[Presupuestos Generales del Estado: Ayudas a empresas periodísticas]", Boletín Oficial del Estado, 312, 29-12-88.
- "Principales emisoras en Barcelona", EGM, mayo-junio 1989, 5-43.
- "Providencia 29 d'agost del 1986. Suspensió de vigència i aplicació de diversos preceptes de la Llei de Normalització Lingüística", B.O. Illes Balears, 30, 20-09-86.
- Publications du Conseil de l'Europe dans le domaine des media. Strasbourg, 1985. (DH-MM (85) 4)

- PUIGJANER, Josep M. "El català: una modesta llengua editorial europea", *Cultura*, 13, abril 1988, 25-27.
- PUIGJANER, Josep M. "La producció actual de llibres en català". Dins: *El llibre i la llengua catalana*. Barcelona: Curial, 1986.
- "Què llegim: dia del llibre", *El País*, (Extra), 22-23 abril 1989, 1-10.
- QUETBER, D. "Quan la ràdio calla", *El Temps*, 188, 25 gener 1988.
- E.S. "Febre televisiva a la Safor", *El Temps*, 178, 25 gener 1988.
- "Qui ens dona la informació?: cal una agència de notícies nacional", *El Temps*, 107, 6 juliol 1986.
- QUINTANA, Artur. "La llengua catalana a l'Aragó: balanç de la democràcia", *Revista de Catalunya*, 19, maig del 1988, 44-57.
- "Radio Cadena Española, S.A.", *BOE*, 188, 6 agosto 1988, 24438.
- RAFANELL, A.; ROSSICH, A. "Quin futur hi ha per a la llengua catalana?", *Revista de Catalunya*, 37, gener 1990, 21-26.
- RAFOLS, Francesc. "Reus diari, el que fa sis", *Capçalera*, 1, abril 1989, 52-53.
- RAHOLA, Pilar. "Ones hertzianes a la recerca d'un canal", *Avui*, (suplement), 23 abril 1989, 22-26.
- RAMOS SIMON, L.F. "La difusión de la prensa diaria en España: el liderazgo de Madrid", *Telos*, 17, 27-35.
- RATZKE, Dietrich. *Manual de los nuevos medios*. Barcelona: Gustavo Gili, 1986.
- "Real Decreto 169/1989, Plan Técnico Nacional de Radiodifusión Sonora en Ondas Métricas con Modulación de Frecuencia", *Boletín Oficial del Estado*, 21-02-89.
- "Real Decreto 8 abril 1988. concesión a la Comunidad Valenciana de la gestión directa del tercer canal ", *Boletín Oficial del Estado*, 88, 12-03-88.
- "Real Decreto 320/1988, de 8 de abril, por el que se concede a la Comunidad Valenciana la gestión directa del tercer canal de televisión", *Boletín Oficial del Estado*, 88, 12-04-88, 10938.
- "Real Decreto 895/1988, de 20 de julio, por el que se regula la fusión de las Sociedades "Radio Nacional de España, S.A." y "Real Decreto 545/1989, de 19 de mayo, por el que se aprueba el Estatuto del "Ente Público de la Red Técnica Española de Televisión (RETEVISION)", *Boletín Oficial del Estado*, 20-05-89.

"Real Decreto 1362/1988 por el que se aprueba el Plan Técnico Nacional de la Televisión Privada", Boletín Oficial del Estado, 275, 16-11-88, 32599-32601.

"Real Decreto 22 abril 1988. Videos comunitarios. Regula la difusión de películas cinematográficas y otras obras audiovisuales", Boletín Oficial del Estado, 116, 14 mayo 1988.

"[Red de enlaces y repetidores de radio y televisión]". Dins: Anuario RTVE. Madrid: RTVE. 1987. 470-477, 491-517.

RENDE, Joan; CONSUL, Isidor. "Aproximació a les revistes literàries catalanes: un present optimista", Revista de Catalunya, 7, abril 1987, 167-173.

"Resolució núm. 2628, de 13 de febrer del 1990, per la que s'estableix un Pla de Subvencions Singulares en matèria de normalització lingüística.", BOCAIB, 32, 13 març del 1990.

"Resolució núm. 2627, de 13 de febrer del 1990 per la que s'estableix un Pla de Subvencions Singulares en matèria de promoció i divulgació de la llengua catalana.", BOCAIB, 32, 13 març del 1990.

"Resolució núm. 2262, de 6 de febrer del 1990, de creació d'un Pla de Subvencions Singulares en matèria del llibre.", BOCAIB, 30, 8 de març del 1990.

"Resolució de 10 de juliol de 1990, per la qual es concedeixen subvencions a la premsa diària en català.", DOGC, 1321, 23 de juliol de 1990, 3573.

"Resolución de 25 de enero de 1989, de la Secretaría General de Comunicaciones, por la que se publica el acuerdo por el que se aprueba el pliego de bases del concurso para la adjudicación del Servicio Público de Televisión, en gestión indirecta ...", Boletín Oficial del Estado, 22, 26-01-89, 2263-2268.

"Resolución 5 de marzo 1987. (Dir. Gral. Medios de Comunicación social). Cuantificación de ayudas a empresas periodísticas editoras de publicaciones no diarias.", DOGV, 12 març 1987.

"Resolución 28 noviembre 1986 (Dir. Gral. Coordinación y Alta Inspección). Aragón. Convenio de cooperación entre el M2 de Educación y Ciencia y el Departamento de Cultura y Educación de la Comunidad Autónoma, sobre enseñanza en lengua catalana en las comarcas orientales", Boletín Oficial del Estado, 310, 27 diciembre 1986, 8151-1852.

- "Resolución del 28 de agosto del 1989, de la Secretaría General de Comunicaciones por la que se hace público el acuerdo del Consejo de Ministros del 25 de agosto del 1989, en el que se resuelve el concurso para la adjudicación del Servicio Público de Televisión en gestión indirecta", BOE, 208, 31 agosto 1989, 27932.
- "[RETEVISION: Presupuestos Generales del Estado]", Boletín Oficial del Estado, 312, 29-12-88.
- RICHERI, G. "La era de los satélites artificiales". Dins: Los satélites de televisión en Europa. Madrid: Fundesco. 1988. 13-25.
- RIUTORT, Pere. "El País Valencià Camina", Xarxa, 35, octubre 1990, 14.
- RIVIERE, Margarita. "La situació de la premsa a Espanya", Annals del periodisme català, 15, jul. des. 1989, 69-73.
- ROCA, J.M. "La recepción de la televisión por satélite en España", Boletín Fundesco, 63, 1986, 11-12.
- ROMAGUERA RAMIO, Joaquim. "Traduccions entre llengües de l'estat espanyol", Revista de Catalunya, 21, juliol-agost 1988, 135-142.
- ROMAGUERA RAMIO, Joaquim. Catàleg de films disponibles parlats o retolats en català: 1987. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1988. 404.
- ROMAGUERA RAMIO, Joaquim. Catàleg de films disponibles parlats o retolats en català: 1982. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1983. 498.
- ROQUE, J.M.; VILANOVA, B. "Els gabinets de premsa municipals, impulsors de la normalització", Palau Reial, 1, maig 1986, 26-29.
- ROUET, François. Des aides à la culture. Bruxelles: Pierre Mardaga, 1987.
- SAPERAS, Enric. "Tractament periodístic de la polèmica "País Valencià/Regne de València" a la premsa diària valenciana", (inèdit), agost 1982, 37 p.
- SARRIA MORELL, A.J. "La televisió en la construcció del capital social del País Valencià". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1986. 212-216.
- SARSANEDAS, Oleguer. "Canal 33: l'alternativa", Cultura, 1, maig 1989, 60-61.
- SASTRE, F. "[Informe de la situació a les Illes]", 1989, [8].

- "Satèl·lites para una Europa sin fronteras: coordinado por la Comisión de la CE", Redes de telecomunicaciones, 15, mayo 1989, 46-48.
- SCHERER "European telecommunication law : the framework of the treaty", European law review, 12, 5, 1987, 354-372.
- "Sentencia 18 febrero 1988. Inconstitucionalidad... Ley de creación de la Entidad Pública Radiotelevisión Valenciana ", Boletín Oficial del Estado, 552, suplemento, 1-03-88.
- SERRANO, J. "Hacia una política audiovisual europea", Electrónica hoy, 29, 1987, 41-43.
- [Servei de Música]. "Sales i locals que programen música en viu", (l·listat mecanografiat), [1989], [8].
- [Servei de Música]. "Intèrprets de música moderna", (l·listat mecanografiat), [1989], [24].
- SERVERA, Jaume. "Des del cel, en català", El temps, 25-6-90, 121-126.
- SMITH, Anthony. Adiós a Gutenberg. Barcelona: Gustavo Gili, 1982.
- SORIA SANCHIS, Salvador. "La llarga lluita de la premsa comarcal i les perspectives de futur a la Comunitat Valenciana". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1987.
- SOTORRA, Andreu. "Segell de qualitat", El Temps, 4-12-89, 40-41.
- STRUBELL, Miquel. "Evolució de la comunitat lingüística", Dins: El nacionalisme català a la fi del segle XX. Barcelona: La Magrana; Edicions 62, 1989. 103-140.
- STRUBELL, Miquel. "El català dins el marc europeu", Avui (Especial 11 de setembre), 11 de setembre 1989.
- TAVANI, Giuseppe. "Català de l'Alguer i català estàndard", Revista de Catalunya, n.17, març de 1988, pp. 45-52.
- "Suspensió de vigència i aplicació del D. 19 setembre 1985, de regulació d'activitats relatives a la televisió", DOGC, 669, 7 abril 1986.
- "Telecomunicaciones: las nuevas autopistas del gran mercado europeo", Documentos europeos, 15/88, octubre 1988, 11.
- "Televisió, video i cinema". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1987.

- "Télévision transfrontière et développement de nouveaux services audiovisuels". Dins: Activités du Conseil de l'Europe dans le domaine des média. Strasbourg: Conseil de l'Europe. Direction des droits de l'homme, 1988. 12-21.
- "Television sans frontieres: livre vert sur l'établissement du marché commun de la radiodiffusion, notamment par satellite et par cable: Communication de la Commission au Conseil. Bruxelles, 1984. 367 p. (COM (84) 300 Final)
- "Televisión: el BEUC, decepcionado por las propuestas de la Comisión CE relativas al espacio audiovisual europeo", Euronoticias, 23 junio 1986, 3-4.
- "Televisión: Televisión sin fronteras y reglamentación europea", Euronoticias, 51, 20 setiembre 1986.
- Textos fundamentales de la CEE. Barcelona: Ariel, 1988.
- "The last frontiers of european television", Television Bussiness International, 2-8 octubre 1989.
- THOMAS, Ned. News and information networks for the lesser-used language communities. Aberystwyth: Mercator; Coleg. Pritysgol Cymru, 1989.
- TORREIRO, M. "La generosa collita del 90", El País (Quadern), 12 abril 1990, 4.
- TORRES SANCHO, L.; ORBEA MIRA, J. "El mercat i els mitjans publicitaris valencians". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1987.
- TRUJILLO, Miquel. "Informe sobre el Canal 9-TVV : anàlisi d'una mostra de programació setmanal", Dins: SALVADOR, Vicent (coord.). Teletextos II. València: Universitat de València, 1990. 107-134.
- TUBAU, Ivan. El català que ara es parla. Barcelona: Empúries, 1990.
- TUDELA, Xavier. Presència catalana en el món. Barcelona: Centre Unesco de Catalunya, 1988.
- TV3. Televisió de Catalunya. Barcelona: Televisió de Catalunya, 1987. 233.
- UNGERER, Herbert. Télécommunications en Europe: le libre choix pour l'utilisateur sur le grand marché européen de 1992 ... Luxembourg: CE, 1988. 254 p.
- URIOL, E. "La europublicidad en la eurotelevisión", Cinco días, 30 enero 1987, 13, 15.

- VACAS TATAY, C. "Règim jurídic de la radiodifusió a Espanya. L'aplicació a la Comunitat Valenciana". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana. 1986. 197-202.
- VALLS, J.F. La jungla comunicativa: empresa y medios de comunicación en España. Barcelona: Ariel, 1986. 191 p.
- VALLVERDU, Francesc. "El llibre i la normalització lingüística", Cultura, 1, maig 1989, 50.
- VALLVERDU, Francesc. "El "Diari de Barcelona" i la premsa en català avui", Serra d'Or, 332, maig 1987, 19-20.
- VAN HAM, Walter. Katalanische Autonomiestrebungen im Spiegel der Südfrensischen Presse dargestellt am Indépendant. (Mecanografiat). Münster, 1979. 16 p.
- VERD, Sebastià. "El català als mitjans de comunicació", Palau Reial, 1, maig 1986, 5.
- VERD, S.; RAMIS, J.M. "Proposta per a una premsa en català", Palau Reial, 1, maig 1986, 19-21.
- VERDAGUER, Antoni. "Cinema i indústria: un matrimoni de conveniència", Cultura, 4, juny 1987, 11-12.
- VERDAGUER, Pere. "Història de la llengua catalana a la Catalunya del Nord al segle XX", Sant Joan i Barres, 97-99, 1986, 67-86.
- VERDU CHUECO, Y. "La Comunitat Valenciana en els 'Telediarios' de TVE-1 cadena". Dins: La informació a la Comunitat Valenciana. València: Generalitat Valenciana, 1986. 241-243.
- VILA SERRA, Domingo. Evolución de audiencias de los medios de comunicación en España. Bellaterra: U.A.B., 1988. 7 vol.
- VILAR, Miquel (dir.). Memòria del Departament de Cultura: 1984-1985. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, 1987. 286.
- VILLATORO, Vicenç. "Un nou canal: per a què fer-ne?", Revista de Catalunya, 19, maig 1988, 3-5.
- VILLATORO, Vicenç. "TV3: la consolidació d'un model televisiu", Avui, (suplement), 23 abril 1989, 4-8.
- VILLENA, M. Angel. "Premsa i societat: crònica d'un fracàs", Quaderns d'alliberament, 14, 1987, 37-43.

WIESAND, A.J. Politique de culture en Europe et politique européenne de la culture: tendances-intérêts-problèmes d'organisation. Florence, 1987. 67 p.

ZALLO, Ramón. "La publicidad: una industria transnacional". Dans: BUSTAMANTE, E.; ZALLO, R. Las industrias culturales en España. Madrid: Akal, 1988. 271-301.

ZORZI, A. Administration et financement publics de la culture dans la Communauté Européenne. Luxembourg: Office des publications officielles des C.E., 1987. 198 p.

INDEX

I. PRESENTACIO: DE COM FER-NOS UN ESPAI

1. UN INFORME SOBRE L'ESPAI CATALA	5
1.1. Des de la comunicació, a l'espai comú	5
1.2. Des de la comunicació, a la marca catalana	8
2. RESUM GENERAL DE L'INFORME	12
2.1. La circulació de la informació en el domini lingüístic	12
2.2. Principals dependències dels sistemes i fluxos de comunicació en el domini lingüístic	17
2.3. Avaluació de la viabilitat d'un espai català de comunicació	22
3. PRINCIPALS PROPOSTES D'ACTUACIO	28
3.1. Objectius de les polítiques de comunicació a promoure	28
<u>Objectius globals</u>	28
<u>Objectius particulars</u>	29
3.2. Estratègies preferents d'actuació	30
3.2.1. Estratègies i recomanacions sectorials	30
<u>Ambit institucional</u>	30
<u>Llenqua i mitjans de comunicació</u>	31
<u>Ambit socioeconòmic</u>	31
<u>Ambit àudio-visual</u>	31
<u>Telecomunicacions i telemàtica</u>	31
3.2.2. Quadre d'actuacions prioritàries	32
4. METODOLOGIA GENERAL	33
4.1. Hipòtesi i mètodes de treball	33
4.2. Organització i etapes	35
4.3. Límits i limitacions	36
5. AGRAIMENTS	39

II. ELS SISTEMES DE COMUNICACIO EN EL DOMINI LINGÜISTIC

1. OFERTA REAL	42
A) CATALUNYA	43
A.1.1. Mitjans escrits	43
A.1.1.1. Premsa	43
<u>Premsa diària</u>	43
a) Les capçaleres	43
b) La producció i la distribució	45

c) Les empreses editores	46
-Editores grans	46
-Editores en català	47
-Editores locals i comarcals	48
-Editores especialitzades	48
<u>Prensa no diària</u>	48
a) Les publicacions	48
b) Les empreses editores	49
-Orientades al mercat espanyol	49
-Orientades al mercat català	50
-Especialitzades i orientades al mercat espanyol	50
-Especialitzades i orientades al mercat català	50
-Institucions	50
c) La producció i la distribució	51
d) Els professionals	51
A.1.1.2. Llibre	53
a) Les editorials	53
b) La producció	55
c) La indústria gràfica	55
d) La distribució i la comercialització	56
A.1.2. Mitjans àudio-visuals	58
A.1.2.1. Ràdio	58
a) Les emissores	58
-Emissores públiques	59
-Emissores privades	61
b) Els professionals	63
A.1.2.2. Televisió	64
a) Les emissores	64
-Emissores d'àmbit superior al català	64
-Emissores d'àmbit català	65
-Emissores d'àmbit local	65
b) La producció i la programació	66
-TVE-Catalunya	66
-TV3	68
-Canal 33	68
-Les productores independents	69
-Els estudis de doblatge	70
A.1.2.3. Cinema	71
a) La producció i la distribució	71
b) L'exhibició	73
c) Els estudis de doblatge	75
d) Els professionals	75
A.1.2.4. Vídeo	76
A.1.2.5. Fonografia	77
A.1.3. Serveis de telecomunicació	78
A.1.4. Publicitat	80
B) PAIS VALENCIA	81
B.1.1. Mitjans escrits	81
B.1.1.1. Prensa	81
<u>Prensa diària</u>	81
<u>Prensa no diària</u>	82
B.1.1.2. Llibre	84

B.1.2. Mitjans audio-visuals	85
B.1.2.1. Ràdio	85
-Emissores públiques	85
-Emissores privades	86
B.1.2.2. Televisió	87
-Emissores d'àmbit superior al valencià	87
-Emissores d'àmbit valencià	87
-Emissores d'àmbit local	87
B.1.2.3. Altres mitjans audio-visuals	88
B.1.3. Serveis de telecomunicació	89
B.1.4. Publicitat	91
C) ILLES BALEARS	91
C.1.1. Mitjans escrits	91
C.1.1.1. Premsa	91
<u>Premsa diària</u>	91
a) Les capçaleres	91
b) Les empreses editores	92
<u>Premsa no diària</u>	93
C.1.1.2. Llibre	94
a) Les editorials	94
b) La distribució i la comercialització	96
C.1.2. Mitjans audio-visuals	97
C.1.2.1. Ràdio	97
-Emissores públiques	98
-Emissores privades	99
-Emissores d'àmbit local	100
C.1.2.2. Televisió	101
a) Les emissores	101
-D'àmbit superior al balear	101
-D'àmbit balear	101
-D'àmbit local	101
b) La producció i la programació	103
C.1.2.3. Cinema	104
a) La producció i la distribució	104
b) L'exhibició	105
C.1.2.4. Video	106
C.1.2.5. Fonografia	107
D) FRANJA D'ARAGO	108
D.1.1. Mitjans escrits	109
D.1.1.1. Premsa	109
D.1.1.2. Llibre	110
D.1.2. Mitjans audio-visuals	112
D.1.2.1. Ràdio	112
D.1.2.2. Televisió	113
E) ANDORRA	113
E.1.1. Mitjans escrits	113
E.1.1.1. Premsa	113
E.1.2. Mitjans audio-visuals	115
E.1.2.1. Ràdio	115
E.1.2.2. Televisió	115
E.1.2.3. Cinema	116

F) CATALUNYA NORD	116
F.1.1. Mitjans escrits	117
F.1.1.1. Premsa	117
<u>Premsa diària</u>	117
<u>Premsa no diària</u>	118
F.1.1.2. Llibre	120
a) Les editorials	120
b) La producció	121
F.1.2. Mitjans àudio-visuals	122
F.1.2.1. Ràdio	122
-Emissores públiques	122
-Emissores privades	122
F.1.2.2. Televisió	123
-Emissores d'àmbit superior al català	123
-Emissores d'àmbit català	123
-Emissores d'àmbit local	123
F.1.2.3. Altres mitjans àudio-visuals	124
F.1.2.4. Fonografia	124
G) L'ALGUER	125
G.1.1. Mitjans escrits	125
G.1.1.1. Premsa	125
G.1.1.2. Llibre	126
G.1.2. Mitjans àudio-visuals	126
G.1.2.1. Ràdio	126
G.1.2.2. Televisió	126
G.1.2.3. Video	127
G.1.2.4. Fonografia	127
2. DEMANDA REAL	128
A) CATALUNYA	129
A.2.1. Mitjans escrits	129
A.2.1.1. Premsa	129
A.2.1.2. Llibre	130
A.2.2. Mitjans àudio-visuals	130
A.2.2.1. Ràdio	130
A.2.2.2. Televisió	132
A.2.2.3. Cinema	136
A.2.2.4. Video	136
A.2.2.5. Fonografia	138
A.2.3. Serveis de telecomunicació	139
A.2.4. Publicitat	142
B) PAIS VALENCIA	144
B.2.1. Mitjans escrits	144
B.2.1.1. Premsa	144
<u>Premsa diària</u>	144
<u>Premsa no diària</u>	146
B.2.2. Mitjans àudio-visuals	147
B.2.2.1. Ràdio	147
B.2.2.2. Televisió	149
B.2.2.3. Cinema	150
B.2.3. Serveis de telecomunicació	151

C) ILLES BALEARS	152
C.2.1. Mitjans escrits	152
C.2.1.1. Premsa	152
<u>Premsa diària</u>	152
<u>Premsa no diària</u>	153
C.2.2. Mitjans àudio-visuals	153
C.2.2.1. Ràdio	153
C.2.2.2. Televisió	154
C.2.2.3. Cinema	156
D) FRANJA D'ARAGO	156
D.2.1. Mitjans escrits	157
D.2.1.1. Premsa	157
E) ANDORRA	158
E.2.1. Mitjans escrits	158
E.2.1.1. Premsa	158
E.2.2. Mitjans àudio-visuals	159
E.2.2.1. Ràdio	159
E.2.2.2. Televisió	159
F) CATALUNYA NORD	160
F.2.1. Mitjans escrits	160
F.2.1.1. Premsa	160
F.2.1.2. Llibre	160
F.2.2. Mitjans àudio-visuals	161
F.2.2.1. Ràdio	161
-Emissores públiques	161
-Emissores privades	161
F.2.2.2. Televisió	162
3. PRESENCIA DEL CATALA	163
A) CATALUNYA	164
A.3.1. Mitjans escrits	164
A.3.1.1. Premsa	164
A.3.1.2. Llibre	166
A.3.2. Mitjans àudio-visuals	167
A.3.2.1. Ràdio	167
A.3.2.2. Televisió	170
A.3.2.3. Cinema	172
A.3.2.4. Video	173
A.3.2.5. Fonografia	174
A.3.3. Serveis de telecomunicació	174
A.3.4. Publicitat	175
B) PAIS VALENCIA	176
B.3.1. Mitjans escrits	176
B.3.1.1. Premsa	176
B.3.2. Mitjans àudio-visuals	177
B.3.2.1. Ràdio	177
B.3.2.2. Televisió	178
C) ILLES BALEARS	179
C.3.1. Mitjans escrits	179
C.3.1.1. Premsa	179
C.3.1.2. Llibre	180
C.3.2. Mitjans àudio-visuals	181
C.3.2.1. Ràdio	181

C.3.2.2. Televisió	182
C.3.2.3. Fonografia	182
D) FRANJA D'ARAGO	183
E) ANDORRA	183
F) CATALUNYA NORD	184
F.3.1. Mitjans escrits	184
F.3.1.1. Premsa	184
F.3.1.2. Llibre	186
F.3.2. Mitjans audio-visuals	186
F.3.2.1. Ràdio	186
F.3.2.2. Televisió	187
F.3.2.3. Cinema	188
G) L'ALGUER	188
4. CIRCULACIO INTERREGIONAL	191
4.1. Mitjans escrits	192
4.1.1. Premsa	192
4.1.2. Llibre	198
4.2. Mitjans audio-visuals	199
4.2.1. Ràdio	199
4.2.2. Televisió	200
4.2.3. Cinema	201
4.2.4. Video	202
4.2.5. Fonografia	202
4.3. Serveis de telecomunicació	204
4.4. Publicitat	205
4.5. Els professionals	206
4.6. Resum de situació	207

III. DEPENDENCIES ESTRUCTURALS DELS SISTEMES I FLUXOS DE COMUNICACIO EN EL DOMINI LINGÜÍSTIC

1. COMPETENCIES POLITIQUES	210
1.1. Competències autonòmiques i drets fonamentals	217
1.2. Competències en matèria de mitjans escrits	219
1.2.1. Premsa	219
A) CATALUNYA	220
B) PAIS VALENCIA	221
C) ILLES BALEARS	221
D) FRANJA D'ARAGO	221
1.2.2. Llibre	222
A) CATALUNYA	223
B) PAIS VALENCIA	224
C) ILLES BALEARS	225
D) FRANJA D'ARAGO	225
G) L'ALGUER	226
1.3. Competències en matèria de mitjans audio-visuals	226
1.3.1. Ràdio	226
A) CATALUNYA	227
B) PAIS VALENCIA	229
C) ILLES BALEARS	229

D) FRANJA D'ARAGO	229
E) ANDORRA	230
F) CATALUNYA NORD	231
G) L'ALGUER	231
1.3.2. Televisió	232
A) CATALUNYA	235
B) PAIS VALENCIA	237
C) ILLES BALEARS	238
D) FRANJA D'ARAGO	239
E) ANDORRA	239
F) CATALUNYA NORD	240
G) L'ALGUER	240
1.3.3. Cinema	241
A) CATALUNYA	242
1.3.4. Altres mitjans audio-visuals	242
1.4. Competències en matèria de telecomunicacions	243
1.5. Competències en matèria de publicitat	244
A) CATALUNYA	246
B) PAIS VALENCIA	247
C) ILLES BALEARS	247
D) FRANJA D'ARAGO	248
1.6. Competències en matèria de llengua	248
A) CATALUNYA	249
B) PAIS VALENCIA	251
C) ILLES BALEARS	251
D) FRANJA D'ARAGO	251
E) ANDORRA	252
F) CATALUNYA NORD	252
G) L'ALGUER	252
2. SITUACIO I PERSPECTIVES D'INTEGRACIO EUROPEA EN EL CAMP DE LA COMUNICACIO I LA CULTURA	254
2.1. Les institucions europees interessades en la regulació de la comunicació i la cultura	255
2.1.1. Les Comunitats Europees (CE)	255
2.1.2. El Consell d'Europa	260
2.1.3. Altres institucions	263
2.2. Principals actuacions orientades a la creació d'un espai europeu de comunicació	266
2.2.1. La política cultural	268
2.2.2. La política audio-visual	273
2.2.2.1. L'establiment del marc: la Directiva sobre TV sense fronteres	275
2.2.2.2. La promoció de l'àudio-visual: el programa MEDIA	279
2.2.2.3. Suport a Eurimages i a Eureka Audiovisual	283
2.2.2.4. Resum: l'estat de la qüestió el 1990	286
2.2.3. La política de telecomunicacions	287
2.2.4. La política de la informació	293
2.3. Perspectives d'ús de les llengües europees en els grans "mass media" als 90	297
2.3.1. El context actual mundial	297

2.3.2. L'"ordre lingüístic" a Europa i el paper dels "Media"	300
2.3.2.1. Els Estats i el plurilingüisme	301
2.3.2.2. La incidència de les institucions europees	303
2.3.2.3. La dinàmica dels "media" a Europa	310
a) Manteniment i/o potenciació dels espais de les grans llengües	311
b) La tendència al predomini de l'anglès com a interlingua en els circuits europeus de comunicació i cultura	313
c) La dificultat de posar en marxa programes de TV paneuropeus	315
d) La revalorització dels espais de comunicació de base	317

IV. VALORACIO DE LA VIABILITAT D'UN ESPAI CATALA DE COMUNICACIO

1. ESTAT D'OPINIO I AVALUACIO DE PERSPECTIVES DES DE CADA REGIO	
1.1. Observacions generals	321
1.2. Avaluació de la dinàmica actual i de les perspectives de canvi	322
1.2.1. Sobre l'articulació de la comunicació a l'interior de cada regió	325
A) Catalunya	327
B) País Valencià	327
C) Illes Balears	352
F) Catalunya Nord	367
1.2.2. Sobre l'articulació de la comunicació i la cultura en el conjunt del domini lingüístic	378
A) Catalunya	401
B) País Valencià	401
C) Illes Balears	404
F) Catalunya Nord	410
1.2.3. Sobre les perspectives de canvi per als anys 90	414
A) Catalunya	419
B) País Valencià	419
C) Illes Balears	437
F) Catalunya Nord	444
2. LES PRINCIPALS VARIABLES EN RELACIO A LA VIABILITAT DEL PROJECTE	450
2.1. Dimensió tecnològica: circuits i serveis	451
2.1.1. Situació de les telecomunicacions a l'Europa comunitària	452
2.1.2. Els circuits de telecomunicacions	454
2.1.2.1. Xarxa telefònica	458
a) Servei telefònic bàsic	459
b) Servei telefònic avançat: Ibercom	459
c) Servei de telefonia mòbil	460
2.1.2.2. Xarxa telemàtica	461

2.1.2.3. Altres xarxes	463
2.1.2.4. Satèl.lits de comunicacions	464
a) Transmissió de dades per satèl.lit	464
b) Transmissió de senyals de televisió	465
2.1.2.5. Sistemes de cable	466
2.1.3. Els serveis telemàtics	468
2.1.2.1. Els serveis de valor afegit (SVA)	469
2.1.2.2. Bases de dades	470
2.1.2.3. Videotext	471
2.1.2.4. Teletext	474
2.2. Elements d'avaluació econòmica	477
2.2.1. Impacte dels paràmetres econòmics	478
2.2.1.1. Les tendències generals	478
2.2.1.2. Les resistències particulars	480
2.2.1.3. El repte lingüístic	482
2.2.1.4. Impacte sobre els sectors culturals	485
2.2.2. Dinàmica d'alguns sectors	486
2.2.2.1. El sector editorial	486
a) Principals grups editors	487
b) El llibre en català	488
-La producció	488
-Index de lectura	490
-El sector al País Valencià	490
2.2.2.2. El sector cinematogràfic	492
2.2.2.3. El sector fonogràfic	495
2.3. Dimensió jurídico-política	500
2.3.1. Avaluació de la distribució actual de competències	500
2.3.2. Les polítiques de comunicació a cada regió	504
2.3.2.1. Premsa	504
A) CATALUNYA	504
B) PAIS VALENCIA	507
C) ILLES BALEARS	508
2.3.2.2. Llibre	508
A) CATALUNYA	508
C) ILLES BALEARS	510
D) FRANJA D'ARAGO	510
2.3.2.3. Ràdio i televisió	511
A) CATALUNYA	511
B) PAIS VALENCIA	511
C) ILLES BALEARS	512
D) FRANJA D'ARAGO	515
E) ANDORRA	515
2.3.2.4. Cinema	518
A) CATALUNYA	518
C) ILLES BALEARS	518
2.3.2.5. Videografia	519
A) CATALUNYA	519
C) ILLES BALEARS	519
2.3.2.6. Fonografia	520
A) CATALUNYA	520
C) ILLES BALEARS	521

2.3.2.7. Professionals	522
A) CATALUNYA	522
2.3.2.8. Llengua	523
A) CATALUNYA	523
C) ILLES BALEARS	524
D) FRANJA D'ARAGO	524
2.3.3. Les alternatives dels partits	525
A) CATALUNYA	525
a) Aliança Popular	526
b) Centre Democràtic i Social	526
c) Convergència i Unió	527
d) Esquerra Republicana de Catalunya	529
e) Iniciativa per Catalunya (PSUC, PCC, ENE)	530
f) Partit dels Socialistes de Catalunya	531
B) PAIS VALENCIA	532
a) Aliança Popular	532
b) Centro Democrático y Social/CV	533
c) Esquerra Unida-Unitat del Poble Valencià	534
d) Partit Socialista Obrer Espanyol	535
C) ILLES BALEARS	536
a) Aliança Popular	536
b) Centro Democrático y Social	537
c) Partit Socialista de Mallorca-EN	538
d) Partit Socialista Obrer Espanyol	539
E) ANDORRA	539
2.4. Dimensió cultural i lingüística	540
2.4.1. Avaluació de la capacitat de producció i d'intercanvi cultural	540
2.4.1.1. Observacions generals	540
-Dificultats d'avaluació	541
-Iniciativa pública i defecció del mercat	545
-Alguns signes de vertebració	551
2.4.1.2. Perspectives de la normalització del català als mitjans	557
-Sobre la situació del català	558
-Sobre el model de llengua als mitjans de comunicació	563

V. PROPOSTES D'ACTUACIO AMB VISTA A LA CONSTRUCCIO D'UN ESPAI CATALA DE COMUNICACIO

1. LES POLITIQUES DE COMUNICACIO A PROMOURE	570
1.1. Marc general	571
<u>La irrupció dels mass media</u>	573
<u>Identitats i camps de força a Europa</u>	577
<u>L'articulació d'espais de comunicació</u>	581
<u>Els components actuals d'un espai de comunicació</u>	584
1.2. Els objectius globals	588
<u>El marc "interior"</u>	589
<u>El marc "exterior"</u>	591

1.3. Els objectius particulars	597
1.3.1. Per al conjunt de l'àrea	597
1.3.2. Per al marc europeu	600
1.3.3. Per comunitats o regions	601
A) CATALUNYA	601
B) PAIS VALENCIA	602
C) ILLES BALEARS	604
D) FRANJA D'ARAGO	604
E) ANDORRA	605
F) CATALUNYA NORD	606
G) L'ALGUER	606
1.3.4. Avaluació des d'algunes regions	607
A) CATALUNYA	607
B) PAIS VALENCIA	625
C) ILLES BALEARS	632
2. LES ESTRATEGIES PREFERENTS D'ACTUACIO	641
2.1. Valoració de les perspectives d'acció	642
2.1.1. Perspectives polítiques	642
2.1.2. Perspectives comunicatives	645
2.2. Estratègies i recomanacions sectorials	648
2.2.1. Ambit institucional	649
2.2.2. Llengua i mitjans de comunicació	652
2.2.3. Ambit socioeconòmic	658
2.2.4. Ambit àudio-visual	662
2.2.5. Telecomunicacions i telemàtica	667
2.3. Quadre d'actuacions prioritàries	672
BIBLIOGRAFIA	679
(ANNEXOS	Volum a part)

ANNEXOS

SUMARI

ANNEXOS CAPITOL II

1. DADES ESTADISTIQUES

- A) CATALUNYA
- B) PAIS VALENCIA
- C) ILLES BALEARS

2. OFERTA I CONSUM DE MITJANS

3. CRONIQUES

4. POBLACIO OCUPADA EN EL SECTOR DE LA INFORMACIO A CATALUNYA

ANNEXOS CAPITOL III

Comunitats Europees: Directiva del Consell de 3 d'octubre de 1989.

Convenció Europea sobre la Televisió transfronterera

Programa MEDIA

Declaració de Delfos

Consell d'Europa: Resolució 192 (1988) (1) sobre les llengües regionals o minoritàries d'Europa

Comunitats Europees: Resolució sobre les llengües i cultures de les minories regionals i ètniques a la Comunitat Europea

ANNEX CAPITOL IV

GRUPS DE TREBALL

- A) CATALUNYA
- B) PAIS VALENCIA
- C) ILLES BALEARS
- F) CATALUNYA NORD

ANNEX CAPITOL II
1. DADES ESTADISTQUES

A) CATALUNYA

**Font: Anuari Estadístic de Catalunya 1989
Barcelona: Institut d'Estadística de Catalunya.
Generalitat de Catalunya 1990.**